Ціна 2.50 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XXXIX ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ — 1988 — JULY-AUGUST № 461-462

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published every month except August by the Nowi Dni Co. Ltd. in Toronto, Ont., Canada

NOWI DNI

P.O.Box 400, Stn „D"
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Editor-in-Chief: M. Dalney
Business manager: M. W. Gawa
Advertising representative: A. Horhota

Second Class Mail Registration Number 1668
International Standard Serial Number ISSN 0048-1017

1 YEAR SUBSCRIPTION — РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: $22.00 **Can. dol.**
U.S.A.: $20.00 **US dol.**

OVERSEAS — ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ
$20.00 **US. or equivalent**
Avio — $40.00 **American or equivalent**

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

AUSTRALIA — АВСТРАЛІЯ:

Mr. Z. Steciuk, 10 Bates Court
Jacana 3047, Vic. Australia

CANADA — КАНАДА:

Тандер Бей:

Mr. P. Swyrydenko, 133 Bethune Street
Thunder Bay "F", Ont. P7C 2G4

GR. BRITAIN — ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

U.S.A. — СПОЛ. ШТ. АМЕРИКИ:

Чікаґо і околиці:

Mr. D. Hrushetsky, 2635 Spruce Street
River Grove, Ill. 60171, USA

Бостон і околиці:

Mrs. L. Dijak, 115 Connel Dr.
Stoughton, Mass., 02072, USA

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає Спілка „НОВІ ДНІ" з обм. відповідальністю
Мар'ян Дальний — головний редактор
Редколегія: Іл. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь Гришко, Дмитро Кислиця, Олексій Коновал.
Адміністратор — Михайло В. Ґава
Оголошення — Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Іл. Бондарчук — ВОЛОДИМИР ХРЕСТИТЕЛЬ 1
Віра Ворскло — МОНОЛОГ СВ. КНЯЗЯ ВОЛОДИМИРА 2
О. Тарнавський — ВЕЛИКИЙ ДЕНЬ 2
М. Карпенко — „ВСЕ З'ЯСУЄТЬСЯ, ДІТИ..." 3
М. Ковшун — МІСТЕР ТУПІ або ДОКИ ГРІМ НЕ ВДАРИТЬ (І) 4
П.Р. Маґочий — 1988 — РІК ТИСЯЧОЛІТТЯ 11
Ів. Халява — ЗЕМЛЯЧЦІ ЛІНІ КОСТЕНКО 13
П. Балей — 1000-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ХРИСТИЯНСТВА... 14
Б. Бойчук — ПОСТАНОВКА „ЯРОСЛАВА МУДРОГО" 18
О. Колянківська — УКР. ЦЕРКВИ АЛЬБЕРТИ В МАЛЮНКАХ П. ІВАНЕЦЬ 18
В. Поліщук — ВИСТАВКА ІКОН 20
М. Костка-Понятовський — РУКИ В ФАРБІ 21
В. Сокіл — МИНУЛО ТРИ РОКИ... 22
О. Гончар — СЛОВО В КИЇВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ 24
М. Григорович — ТЕХНОЛОГІЯ СОВ'ЄТСЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ 27
І.М. Хмильковський — ЗАВЧАСНО СПЛЯНОВАНИЙ ГОЛОД... 30
Вол. Ричка — КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКИЙ ПАТЕРИК 32
Т. Горохович — ЕСПАНКА З РОДУ ДУКІВ... 33
Юл. Мовчан — СТРАХ МОСКВИ ПЕРЕД САМОСТІЙНІСТЮ УКРАЇНИ 35
Аґнеса Лебідь — „УКРАЇНСЬКА ШЕКСПІРІЯНА НА ЗАХОДІ" 37
С. Яворський — ДЖОН СОПІНКА... 39
М. Дальний — ВІДЗНАЧЕННЯ РЕДАКТОРА „Н.Д." 40
М. Мішалов — ЛЮДИНА, АТОМ І ЧОРНОБИЛЬСЬКА КАТАСТРОФА (ІІІ) 42
Л. Яцкевич — ПОЛЬОТИ БАЛЬОНОМ ІНКІВ 44
Зоя Когут — ВАКАЦІЇ (гумореска) 45
Walter Cap — А РЕДАКТОРОВІ... ПО ЗАСЛУЗІ 46
Т. Данилів, І. Манченко, В. Ворскло і ін. — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ 47

На першій стор. обкладинки: **Микола Мухин. Князь Володимир Великий.** Бронза (1959)

• Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. • Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції. • Незамовлених матеріялів редакція не повертає. • Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову і скорочувати надіслані матеріяли.

РІК XXXIX

НОВІ ДНІ
· NOWI DNI ·

липень-серпень

Література, наука, мистецтво, суспільне життя

Іл. БОНДАРЧУК

ВОЛОДИМИР ХРЕСТИТЕЛЬ

Пам'яті 1000-чи ліття хрещення Київської Руси.

Пропливають віки над Дніпром, над моєю землею,
Пада зірка у воду, співа, як колись, соловей
І на київській кручі стоїть в потемнілій кирей
У задумі німій — українського люду Мойсей.

Він народ повелів охрестить у Славутича водах,
Щоб в майбутнє іти по нових християнських шляхах,
Щоб міцніла держава слов'янського вічного роду,
Незрушимо стояла в грядучих буремних віках.

Щоб у вірі святій русичі виростали завзяті,
У науці шукали в майбутнє правдиві стежки,
За Вітчизну свою не вагались на смерть постояти,
Бо лиш мертвому сором не впаде на груди важкий.

З давнини, як з туману, виходить до князя на кручу
В гостроверхих шоломах гартована битвами рать
Спом'януть ті часи, коли Русь процвітала могуча,
Коли славу разом у походах ішли здобувать.

Води стрімко несе аж до Чорного моря Славута,
Сходить сонце в степу, з криком чайка злітає у вись
Устають із курганів з мечами в кольчуги закуті
Русичі, що лягли за цю землю у битвах колись.

Князь вітає народ із високої кручі своєї,
Мріє даль голуба в задніпровських безкраїх степах,
Ніби відгомін битв, лине слава його над землею
І горить в вишині полум'яним вогнем на хрестах.

Зачинателю віри в Єдиного Бога святого,
Вікувати тобі на сторожі з мечем і хрестом,
Піднялися церкви у одвічній молитві до Нього
Над твоїм голубим і над нашим безсмертним
Дніпром.

Слава князю хай живе віками,
В поколіннях дзвінко піснею зліта,
Волошковим квітом в полі між житами
Щовесни на щастя буйно зацвіта.

Приспів —
Володимиру слава
Хай гримить по світах,
Русичів Україно,
Піднімайсь, як грози, в степах!
Іди у бій, щоб князева держава
Жила в віках!

Русь могутню князь в дніпрових водах
В православну віру навік охрестив,
На життя щасливе, на бої й походи
Іменем Господнім поблагословив.

Приспів —
Володимиру слава...

Слава князю хай віками лине
Соколом крилатим в неба синю вись,
Русичів безсмертних наша Україно,
Станеш ти свобідна, як була колись!

Зачинателю віри в Єдиного Бога святого,
Вікувати тобі на сторожі з мечем і хрестом...
Піднялися церкви у одвічній молитві до Нього
Над твоїм голубим і над нашим безсмертним
Дніпром.

Станеш ти могутня, Батьківщино,
Вільна, незалежна, мов крилатий птах!
Русичів далеких пам'ять не загине —
Подвигом озветься у твоїх синах.

Приспів —
Володимиру слава
Хай гримить по світах,
Русичів Україно,
Піднімайсь, як грози, в степах!
Іди у бій, щоб князева держава
Жила в віках!

Червень 23/87.

Віра ВОРСКЛО

МОНОЛОГ СВЯТОГО КНЯЗЯ ВОЛОДИМИРА

(З нагоди 1000-ліття Хрищення Київської Русі)

Нащадку, не суди мене суворо,
Для всіх нещасть хотів знайти я лік, —
Хотів Хрестом збороти люте горе,
Щоби прийшов до нас онови вік.

Русь із племен — як море юртувала
І від усобиць рвалась на шматки.
І не спинялась орд страшна навала, —
У вірі рвалися у різні напрямки.

Щоб Русь з'єднати у єдинім колі,
Щоб стала Русь одне міцне звено,
Кумири всі зібрав я на Подолі,
Щоб стало ВІРИ спільне знамено.

Хотів я присікти в Русі свавілля
Князів удільних, гриднів і бояр;
Хотів, щоб Київ став святою сіллю,
Щоб кожен ніс данину, наче дар.

Прийшов мудрець — дорадник Візантії
І так мені смиренному пророк:
— Пресвітлий Князю, щоб сповнити мрії,
Прийми ХРИСТА — як найцілющий лік.

Для Візантії ти не будеш катом, —
Одвічні щезнуть боротьба і лють.
І станеш Ти союзником і братом,
І в царство Боже проторуєш путь.

І церква Божа, як препильна мати,
Людину кожну візьме під крило,
І буде всіх вона контролювати,
Державу із'єднає на добро.

Русь у Дніпрі ХРИСТИЛАСЬ, — Сонце стало...
Вмирала Русь стара, — родилась Русь нова.
І Князя Володимира вітали,
Як Базилевса,а не як раба.

Топити Перуна тягли вороже, —
І вкинули в розпінений Дніпро...
І бігли люди і кричали: Боже,
Нам видибай на щастя і добро.

Видибувати не було вже сили, —
Прийшов всесвітний, всемогутній Бог,
Месією якого охристили, —
Він мусів світ вести до перемог.

Воздвигнулись собори і дзвіниці,
Воздвигнулись церкви, манастирі.
З'явилися монахи і черниці,
І полилися дзвони й тропарі.

І стала церква повна господиня
І мір і ваг, лікарень, душ, умів.
Вона РУШІЙНА СИЛА ПРОВЕДІННЯ, —
Державу живить, що не має сил.

Нащадку, не суди мене суворо,
Страждаєш ти, бо дійсність, як кинджал.
Знай, воля родиться з МЕЧА Й ПОСВЯТИ КРОВИ,
Хай Русь для тебе стане — ІДЕАЛ.

Хай Русь свята, розтерзана, кривава,
Ще не дійшла до волі і мети.
Та ти візьми Руси незгасну славу,
Її — БЕРЛО — і понеси в світи.

19/4/88

Остап ТАРНАВСЬКИЙ

ВЕЛИКИЙ ДЕНЬ

Це був великий день, коли вогню аркану
людині дарував відважний Прометей!
Хоч зависні боги помстились на Титану,
Його вогонь горить, мов людства апогей.

Це був великий день, коли слова любови
приніс між люд божественний Христос!
Хоч розп'яли Його, щоб більше не промовив,
Його завіт горить, як сонця вічний стос.

Це був великий день, коли князь Володимир
народові давав святий завіт Христа:
отой вогонь-любов, що Богом нам судимий,
що долю нації значить знаком Хреста.

Укрийте той вогонь, Титанові унуки,
у серці бережіть ту благодать-любов!
Бо той вогонь — це дух, а дух — це творчі руки,
що їм призначено звести верхи будов.

Був наш великий день, коли народ безсмертний
піднятися велів до вільного життя:
наперекір богам, що призначали вмерти,
наперекір судам — величне майбуття.

Так іскорка мала, що йшла метеоритом,
і Божа благодать запалює серця;
Титановим вогнем, Христовим заповітом
живе-палахкотить той дух, що без кінця.

Хоч він, мов Прометей, прикований до скелі,
хоч він, немов Христос, прибитий до Хреста,
Народ-Титан встає та у своїй оселі
поставить свій закон — святий завіт Христа.

12-14 СЕРПНЯ 1988 — ВСЕСВІТНЕ СВЯТКУВАННЯ 1000-ЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ. СЛІДКУЙТЕ ЗА ПРОГРАМОЮ! БУДЬТЕ ТОДІ В ТОРОНТО-ГАМІЛЬТОНІ!

Микола КАРПЕНКО

„ВСЕ З'ЯСУЄТЬСЯ, ДІТИ..."

Пам'яті батька, реабілітованого посмертно...

Все було тої днини:
літнє сонце і квіти,
Ластівки попід вікна,
тихий шум верховіть...
Тепле батькове слово:
«Все з'ясується, діти,
Бачте, я не прощаюсь...
не тривожтеся... ждіть...»
Ми справді, малеча,
не відчули тривоги:
Батько нам усміхався —
ми всміхались йому...
Тільки мама поблідла —
і рвонулась до нього,
І припала на груди —
на розмову німу.
Батько сестрам голівки
гладив якось хапливо,
Кілька слів мені мовив:
«Мамі будь помічник...»
...І забути не можу...
і згадать неможливо
Того дня у деталях...
хоч зривайся на крик...
Тільки в душу запала
Ота днина трагічна,
Як межа, як початок
злої скрути-біди...
Віддаляється батько
із знайомим дільничним...
Усе далі і далі...
і зника назавжди...
Як ми ждали на тебе!
Як ми вірили, тату!
«Чом же кривду велику
правий суд обмина?!»
Лише кілька листівок
ти устиг передати,
Поки міст поміж нами
не зірвала війна...
Потім вічне мовчання,
мовби канув у воду...
Загриміло фронтами,
в небесах загуло...
А який же ти ворог,
та ще й всьому народу,
Як дітей твоїх, сиріт,
рятувало село?!
Як близькі і далекі
одривали од рота
І ділилися з нами
у годину лиху...
То який же ти ворог?..
Просто чорна підлота
Западню вготувала
на твоєму шляху.

...Важко хворіє мама, —
сумом повниться хата, —
І, бувало, шепоче,
тільки я прихилюсь:
«Може, ви хоч, синочку,
дочекаєтесь тата...
Поможи вам, о доле,
бо вже я не діждусь...»
І в годину сувору,
як не стало і мами, —
У пітьмі окупації
і воєнних страхіть —
Тепле батькове слово
залишалося з нами:
«Все з'ясується, діти...
не тривожтеся... ждіть...»
Спать лягали в надії:
«Може, тато присниться?..»
І уява дитяча
мандрувала в світи:
Десь в архангельські ночі
гуркотить залізниця —
І до неї снігами
пробиваєшся ти —
До Дніпра, на Вкраїну
та й до рідної хати,
Де чекає родина
під вагою біди,
Не листа, а хоч звістку
дітворі передати
Крізь північні простори,
і фронти, й холоди...
Давні злигодні й біди
десь ген-ген за роками,
Та згадаєш минуле —
по душі зашкребе...
І нема фотокартки
ані з тебе, ні з мами,
І все важче нам, тату,
уявити тебе...
Тільки й бачу ту днину —
вкотре в неї вертаюсь! —
Ластівки попід вікна...
Тихий шум верховіть...
Вічне батькове слово:
«Бачте, я не прощаюсь...
Все з'ясується, діти...
не тривожтеся...ждіть...»
А літа не повернеш...
Уже й нам небагато
Залишилось на світі
доживати своє...
І чимало вже нині
з'ясувалося, тату, —
Лиш від того не легше
нам на серці стає...

(„Вітчизна")

М. КОВШУН

МІСТЕР ТУПІ, або, ДОКИ ГРІМ НЕ ВДАРИТЬ

Комедія-сатира на 3 дії.

Дійові особи:

Туповерха Тупій Тупійович, *бізнесмен.*
Одарка Кузьмівна — його дружина, *піяністка.*
Житенко Євген Олександрович, *професор, у третій дії — комісар.*
Дацина Остап Пилипович, *бувший підсоветський полковник.*
Сміла Ганка — *секретарка.*
Назар — *у третій дії Ванька.*
Богдан *свідома українська молодь.*
Омелян — *у третій дії — писар.*
Сокорін Вова.
Катінька — *його наречена.*
Самойлюк.
Валя — *його дружина.*
Кельнер.
Вартові.
Вістовий.
Клієнти ґрілю.

ДІЯ ПЕРША

Простора кімната на другому поверсі будинку. Просто — велике вікно, в яке видко різнобарвні дахи з протилежного боку вулиці. Двоє дверей — ліворуч і праворуч. Канапа і два м'які фотелі під червоним оксамитом. Ліворуч, у кутку, етажерка з книжками й часописами на ній. Праворуч, ближче до авансцени, піяніно.

Одарка Кузьмівна, зодягнена в рожевий халат, грає щось із клясичних речей. Входить Туповерха у вранішньому турецькому халаті. Довго слухає музику. Потім непевним кроком підходить до Одарки Кузьмівни.

ТУПОВЕРХА *(солоденько):* Як ти сьогодні чудово граєш, Дороті.

ОДАРКА КУЗ. *(вдаривши з силою по клавішах, поривно обертається):* Скільки разів я тобі, говорила, щоб ти мене так не називав.

ТУПОВЕРХА: Вибач, Дорочко.

ОДАРКА КУЗ.: І жаднісінька — Дорочко.

ТУПОВЕРХА: Прости, люба, Даріє.

ОДАРКА КУЗ.: Ах, Боже мій. Та я ж тебе просила, наказувала, щоб на людях ти називав мене Одарка Кузьмівна, а насамоті просто Одарка. Розумієш?

ТУПОВЕРХА: Це неможливо! Адже ти не баба з колхозу, а піяністка. Розумієш ти? Пі-я-ні-стка!

ОДАРКА КУЗ.: Так, розумію. Я грішна піяністка Одарка. А тому вважаю *(іронічно)* за велику честь ошляхетнювати своє ім'я різними московськими — ІЯМИ.

ТУПОВЕРХА: Але таким простацтвом ми розженемо найприличнішу клієнтуру.

ОДАРКА КУЗ.: Ха-ха! Яка там клієнтура? Квачі, що вічно киснуть біля пляшок із пивом та горілкою.

ТУПОВЕРХА: Е, ні! Не говори так. Наш ґріль відвідує найдобірніша клієнтура. Бізнесмени. Селесмени. Конґресмени.

ОДАРКА КУЗ.: *(перебиваючи на півслові),* Ха-ха-ха! Чи ти, Тупію, не здурів? Не бре-бре? Та до твого Ґрілю жаден конґресмен ніколи й порога не переступав.

ТУПОВЕРХА: Не наговорюй, Одарко. Не понижуймо самі себе. А Стась Химера? А Давнопадський? А Мелій? А Джан Граб'яний А Владенко? А-а-а?

ОДАРКА КУЗ.: Та які ж то конґресмени? *(Вдаривши легенько на низах, Одарка Кузьмівна побігла грайливо по клавішах до найвищих тонів).* Та тож звичайні партійні фанатики.

ТУПОВЕРХА: Не забувай, Одарко, що кожна партія скликає свої конґреси, а тому, натурально, всякий приявний і є конґресменом.

ОДАРКА КУЗ.: Ха-ха Тупію! Коли ти всіх названих садовиш у крісла конґресменської еліти, то сам ти напевне цілий президент.

ТУПОВЕРХА: Не кпи! А то ж і ні? То в краю тільки й чути було: голова, містоголова, прислідник. А за океаном то все — президент. Старший бізнескомпанії — президент. Керівник юнії — президент. А мій Ґріль вже виріс у поважну інституцію. Суперінтендент — тобі раз. Клінінґвуменс — тобі два. Кельнери, кухар, помічник... А я президент.

ОДАРКА КУЗ.: *(поміж репліками тихо переграє легеньку мелодію): Добре, Тупію. Нехай і ти будеш президентом. Але запам'ятай собі назавжди одне. Як дипломатично ти не підходь, а того, що ти надумав, ніколи не буде.*

ТУПОВЕРХА: (занепокоєно): Чого саме?

ОДАРКА КУЗ.: Грати в ґрілю я не буду.

ТУПОВЕРХА.: А де ж ти гратимеш? Де, питаю?

ОДАРКА КУЗ.: На концертах, у театрі, в клюбі.

ТУПОВЕРХА: Ха-ха! Кому ти гратимеш? Сатані в бочці?

ОДАРКА КУЗ.: До театру приходитимуть і раби краси.

ТУПОВЕРХА: До якого театру? Назви мені хоч один український театр. Кловни. Ліліпути. Минулися часи Кропивницьких та Садовських, коли люди за п'ятдесят верст ходили пішки до театру. Тепер нікого і троком не затягнеш. Ще коли б у театрі кожному давали по п'ять долярів або частували горілкою задарма, то публіка, може, і знайшлася б. А так? Та де там.

ОДАРКА КУЗ.: Не журися, Тупію. Прийде слушний час. Знайдуться творці справжнього театру. Стужиться публіка за рідним красним словом і наші залі будуть повні.

ТУПОВЕРХА: Доки сонце зійде, роса очі виїсть. Доки дочекаємося такого театру, руки твої будуть здатні хіба на те, щоб ними бараболю лупити на кухні.

ОДАРКА КУЗ.: Я вірю, що такі патріоти-бізнесмени, як ти, порятують театральну справу.

ТУПОВЕРХА: Як саме?

ОДАРКА КУЗ.: А так, як колись меценати рятували своїми маєтками розвиток українського мистецтва й культури.

ТУПОВЕРХА: Хі-хі-хі! О-да-роч-ко! Ти з неба звалилася? Щоб бізнесмени віддавали на театр свій інтерес? Но-но-но! З театру зробити бізнес, то це так. Розумію. Це в стилі нашої модерної доби. А щоб кинути бізнес у безодню забавок? О-о! То вже вибач, дорога.

ОДАРКА КУЗ.: То театр, по-твоєму, тільки забавка і бізнес?

ТУПОВЕРХА: А то що ж? Сто років тому люди не мали чим бавитися, то вони залюбки й дивилися, як баба макогоном лупила п'яного чоловіка.

ОДАРКА КУЗ.: А ти хочеш допіру, щоб я макогін замінила не піяніно і розважала цілу купу твоїх п'яниць? *(Встала, нервуючи, заходила по кімнаті).*

ТУПОВЕРХА: Одаріє! Не ображай. Це найприличніша клієнтура. Вони твою музику смакуватимуть, як найсолодший нектар для душі.

ОДАРКА КУЗ.: За яким не бачитимуть пінки, що товстенько стоятиме у склянках із пивом.

ТУПОВЕРХА: Наклеп, жіночко. На волосинку не переступаю норми, встановленої законом на всій американській землі. А що пиво в мене ліпше, то й пінки на ньому більше. Про це усяк добре знає.

ОДАРКА КУЗ.: Можливо. Але я кінчала консерваторію не на те, щоб робити бізнес біля склянок із пивом.

ТУПОВЕРХА: Европейська чванливість. В Америці людина вічно не сидить в одній шкаралупі. Сьогодні вона зірка Голівуду, а завтра помивачка на кухні. Головне — ясний і-де-ал!

ОДАРКА КУЗ.: Для тебе єдиним ідеалом став доляр.

ТУПОВЕРХА: Помиляєшся. У своєму ґрілі я створю чудову оперетку. Розумієш? Оперетку!

ОДАРКА КУЗ.: Тупію! Стороння людина могла б подумати *(показує на голову),* що з тобою щось негаразд.

ТУПОВЕРХА: Нехай собі думають, що хочуть. А ґріль я перетворю на мистецький храм. Послухай мого пляну. За рік наша донечка закінчить гайскул і балетну школу. Підчепить з поважними реальностями якогось лоєра з гарним баритончиком. От собі свій співак і своя балерина.

ОДАРКА КУЗ.: *(стримуючись, щоб не розсміятися):* Ну, далі!..

ТУПОВЕРХА: А незабаром і синок закінчить студії на скрипаля. Підхопить із доброю готівочкою панну з сопранчиком. От тобі і солістка своя і скрипаль. Не абияка своя піяністка. Та ми з таким ансамблем за кілька років створимо справжню оперу. Клієнтура повінню заливатиме ґріль. Наші конта по банках ростимуть, як гриби. А стукне зненацька війна, Америка блискавично звільнить Україну. І ми першим пароплавом гайнемо додому з повними валізами.

ОДАРКА КУЗ.: Що ж ти робитимеш з долярами на Україні?

ТУПОВЕРХА: О, шур! Будь певна. Адже більшовики винищили на Україні наших бізнесменів до ноги. Та ми там будемо на вагу золота. Найперше я відкрию на Хрещатику за останнім словом техніки готель. Наймодерніша рекляма горітиме на ньому з написом „Тупі-Ґріль". За декілька місяців моя фірма пишатиметься у Харкові. За півроку в Одесі. За рік мій ґріль запалає у Львові.

ОДАРКА КУЗ.: Ха-ха-ха! Рябої кобили сон. Не забувай тільки, Тупію, що у Львові досить буде своїх королів бізнесу.

ТУПОВЕРХА: Скрахують!

ОДАРКА КУЗ.: Я радила б тобі для безпечности застерегтися непередбаченими можливостями.

ТУПОВЕРХА: Якими саме?

ОДАРКА КУЗ.: Щоб твої вимріяні зять і невісточка не продали всіх твоїх реальностей, а тебе не відправили б у будинок старців або аж на саму гору до крейзігавза.

ТУПОВЕРХА: Не глузуй так безжально з геніяльного мого пляну.

ОДАРКА КУЗ.: Ти б таки подумав. Чи є за океаном аж такі диваки, щоб своїм баритоном і сопраном збивали тобі капітальчик?

ТУПОВЕРХА: Найперше я покладаюся на свій організаторський талант та на твою музику.

ОДАРКА КУЗ.: Марні надії. Для мене це жаднісінький ідеал.

ТУПОВЕРХА: Дуже прикро. Ми самі відпихаємо від себе щастя. Он адвокат Сміховерський скоро будуть із дружиною мільйонерами. Найбільшими реальностями завертають на цілі вести.

ОДАРКА КУЗ.: Кому який талант.

ТУПОВЕРХА: Найгірше, коли людина топить свій талант у забавках про шляхетність.

ОДАРКА КУЗ.: І я, здається, маю право на пристойну діяльність.

ТУПОВЕРХА: А хіба дороблятися достатків — непристойна діяльність?

ОДАРКА КУЗ.: Я цього не сказала. Всьому є міра. Найстрашніше для культурної людини перетворится на раба достатків, що забувши національні обов'язки помирає на горшках із золотом.

ТУПОВЕРХА: Я до цього ще не дійшов.

ОДАРКА КУЗ.: То дійдеш.

ТУПОВЕРХА: Але ж мусиш ти мені допомагати в житті?

ОДАРКА КУЗ.: Звичайно, мушу. І допомагатиму. Але не пхай мене розважати в ґрілі п'яниць.

ТУПОВЕРХА: А-а! Вигадки. Скільки пристойних жінок дороблюються достатків. Візьми, наприклад, пані Собольську. Поважна жінка. Природженою інтеліґенцією світить уся. А вона ходить у

сальон краси. На голові їй всякі експіренси виробляють. Завжди на собі нові буклі носить. А які за це великі гроші бере!

ОДАРКА КУЗ.: Я не зазіхаю на таке.

ТУПОВЕРХА: А може закинеш щонебудь пані Іренській?

ОДАРКА КУЗ.: Не вигадуй. Пані докторову всі знають як жінку делікатного виховання, культурну, інтеліґентну, з тонким смаком до вишуканої краси й мистецтва.

ТУПОВЕРХА: О-о-о! Бачиш?! А вона їздить на сеанси до комерційного маляра. Зодягне на ніжку найпрозорішу нілоночку. Піднесе вгору. І артист-маляр робить із неї пікчер. А потім її ніжку возять по всіх басах, стріткарах. Вивішують по двірцях, реставраціях та у шторах. І яку силу долярів гребе за це?!

ОДАРКА КУЗ.: Тупію. Застара я вже, щоб підносити свою ніжку перед артистом-малярем.

ТУПОВЕРХА: Я не навертаю тебе до цього. Хочу тільки, щоб ти зрозуміла, як приличні люди дорobляються товстеньких контів у банку.

ОДАРКА КУЗ.: Я нікого не мавпую. До реклямування нездатна. Приклади твої для мене не підходять.

ТУПОВЕРХА: А що ти скажеш про пароха англіканської церкви?

ОДАРКА КУЗ.: Нічого поганого про нього сказати не можна. Висококультурна людина. Гарний учитель англійської мови.

ТУПОВЕРХА: А пам'ятаєш, як він після лекцій з мови у великій залі з панями викадрилював найсучасніші танці?

ОДАРКА КУЗ.: Це справа особистого смаку й бажання.

ТУПОВЕРХА: Ні! Це вимога іти в ногу з часом. Світ модернізується. Люди міняються, дорobляються, багатіють.

ОДАРКА КУЗ.: Щастя не в самому багатстві.

ТУПОВЕРХА: Стара пісня. Над такими життя мститься.

ОДАРКА КУЗ.: Після пережитого я вже нічого не боюся.

ТУПОВЕРХА: Підеш навпроти — згинеш. Хвилі заб'ють тебе, захлиснуть, потоплять.

ОДАРКА КУЗ.: Згинути самобутньо не страшніше, як розчинитися в чужій солі.

ТУПОВЕРХА: Сіль усюди солона. Для нас вона й тут не чужа. Школи, церкви, музика, мистецтво — все, усе тут жене за модерним вітром.

ОДАРКА КУЗ.: Не наговорюй ти хоч на церкву.

ТУПОВЕРХА: Що? Наговорюю? Наговорюю? Гаразд, мила жіночко. Я тобі доведу, як ти мало знаєш заокеанське життя. *(Швидко підходить до етажерки з книжками).* Бачиш купу газет?

ОДАРКА КУЗ.: Ну, бачу.

ТУПОВЕРХА: Глянь. Беру не дивлячись, що попаде під руку. *(Відвернувшись головою убік, витягає примірник газети).* Дивімось. Тут десь біля оголошень. О-о! Є! Слухай. „У неділю ...травня, року Божого, парафія щиро запрошує всіх до участи в Святі, що відбудеться за таким пляном: Архиєрейська служба Божа, Панахида по полеглих героях, бенкет-обід, святочний концерт хору і танцюристів, танечна забава до півночі при першорядній орхестрі". О, чула?

ОДАРКА КУЗ.: Так, чула.

ТУПОВЕРХА: Оце стиль модерного життя. Що кому до розуму й до серця — панахида чи бенкет. І на всьому люди дорobляються, беруть. А ти своїми шляхетностями хочеш завалити мій бізнес. Відсепаруватись. Занехаяти вигоди, багатство, талант.

ОДАРКА КУЗ.: І це мене, Тупію, не переконує.

ТУПОВЕРХА. *(падає у фотель):* Ху-у! Легше зубами перегризти залізну рейку, як навернути тебе на лінію модерного життя. Пропливуть повз нашу пристань човни, повні золота, до чужого пришибу. А ми будемо тоді в чужому готелі лупити бараболю та змітати порох.

ОДАРКА КУЗ.: Я дам тобі пораду. Коли так

"PROMBANK" INVESTMENT LTD. and THE JACYK GROUP

1260 Eglinton Ave. East, **Mississauga,** Ontario, Canada L4W 1K8. Tel. (416) 625-2171

- **Якісні індустріяльні і комерційні будинки та розбудови;**
- **Різні умови оренди або купівлі.**

притьмом забаглося стати мільйонером, а твоя клієнтура не може заливатися пивом без музики, то найми собі для цього якийсь джаз.

ТУПОВЕРХА. *(схопився з фотеля):* Що-о? Що ти сказала? Та мене на всю Америку прозвали б за це Дурноверхою! П'ятдесят долярів джазові за годину? Та це ж божевілля! Це все одно, що ходити по вулиці й сіяти з мішка долярами.

З вулиці чути сирену автомашини.

ОДАРКА КУЗ,: Хтось, мабуть, до нас приїхав? *(Біжить до вікна, за нею Туповерха).*

ТУПОВЕРХА: Та хто ж? Полковник Дацина приїхав.

ОДАРКА КУЗ.: *(Радо сплеснувши руками).* Так, так! Полковник Дацина. І чого б йому так рано?

ТУПОВЕРХА: *(Безпорадно розвівши руками, не знав спершу, що сказати. Потім йому блиснула рятівна думка).* А то вже мені відомо, чого...

ОДАРКА КУЗ.: Як? Ти знав, що до нас приїде пан полковник?

ТУПОВЕРХА: О, шур!..

ОДАРКА КУЗ.: І не сказав мені про це ні слова?

ТУПОВЕРХА: Не мав права говорити.

ОДАРКА КУЗ.: Що-о?! Ти криєшся в коспіраційних справах? Не довіряєш своїй дружині?

ТУПОВЕРХА: В дипломатично-політичних справах, буває, що й сам собі не довіряєш.

ОДАРКА КУЗ.: *(Хвилюючись).* То конче затримай пана полковника, а я накину на себе якусь сукню!

ТУПОВЕРХА (*Стривожено):* Вибач, дорогесенька! До пана полковника ти не можеш вийти.

ОДАРКА КУЗ.: А то чому?!

ТУПОВЕРХА: Я обіцяв, що при розмові не буде жадних свідків.

ОДАРКА КУЗ.: Для мене полковник зробить виняток. Не протестуватиме.

ТУПОВЕРХА: Про жадні винятки ми не домовлялися. Іди мерщій до себе. Якщо можна буде, я сам тебе покличу. Іди ж, іди, дорогесенька. *(Випроводжає дружину в кімнату праворуч).*

ОДАРКА КУЗ.: Гляди ж мені, Тупі, щоб покликав. (*Виходить).*

II

Туповерха сам

ТУПОВЕРХА: Ху-у! Оце так джаб! Тільки полковника тут і бракувало. Одного його дипломатично якось може звладаю. А що удвох то напевно вони зігнуть мене в дугу. *(Підходить до дверей, що праворуч, замикає на ключ і навшпиньках відходить до вікна).* Щоб безпечніше було. О, запарковує авто. Виходить. Ще й портфель під пахою. Напевне пан полковник респектує на кишеню бізнесмена. Усі політики тим і форсують нашого брата, що давай, давай, давай! (*Лукаво).* Що ж? Милости просимо. Долярів зась, а побажань не пошкодую цілий мішок. *(Чути стукіт у двері).* Прошу! Заходьте!

III

Входить полковник Дацина. Струнки, високий. В рухах, манерах, у мові відчувається колишній фах військовика.

ДАЦИНА: О-о! Що я бачу! *(Співає).* „Тепер я турок, не козак, здається, добре зодягнувся". Та ви справжнісінький баша. Спроста й не пізнати. Вітаю, вітаю! *(Тисне Туповерсі руку).*

ТУПОВЕРХА: Сьогодні мій голідей. От я собі й дозволив по-панському придавити шпачка.

ДАЦИНА: Пробачте непрошеному татаринові, що так нагло потривожив солодкий відпочинок пана господаря.

ТУПОВЕРХА *(заговорив хрипко):* Не турбуйтеся. У своєму стані я пришикований до всього.

ДАЦИНА: А чого це ви так хрипко говорите? Перестудилися на холодному пиві?

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА В ТОРОНТІ

НАШЕ ЗАВДАННЯ

ДОПОМАГАТИ ВАМ І ВАШІЙ РОДИНІ, НАШІЙ ГРОМАДІ

ТА ПІДДЕРЖУВАТИ УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ

Поцікавтеся всіма нашими послугами

UKRAINIAN (TORONTO) CREDIT UNION LIMITED

295 College Street, Toronto	922-1402
2397 Bloor St. W., Toronto	762-6961
3635 Cawthra Rd., Mississauga	272-0468
225 The East Mall, Etobicoke	233-1254

INQUIRE ABOUT ALL OUR SERVICES

Телефон 763-2521 або Телефон 767-5871

PASTRY CHEF

Найкращі европейські
торти, морожене та інші печива

Е. ГЮТТЕНШМІДТ, власник

2202 Bloor Street West
Toronto, Ont. M6S 1N4

385 Jane Street
Toronto, Ont. M6S 3Z3

ТУПОВЕРХА: Де там? Гірше. Люди заздрять. Бізнесмен. кажуть. А того й не знають, що цьому бідному бізнесменові гірше, як тому наймитові.

ДАЦИНА: Сталося щось погане?

ТУПОВЕРХА: Та ж ви, мабуть, знаєте, що надолині в мене ґріль, а тут, нагорі, готель. Румарі бавляться з ґірлфрендами до самої ночі, А полягають спати, то ні грюкни, ні загомони. От і говори хрипко, і ходи тихо. Їхнє право, а мій бізнес.

ДАЦИНА *(пошепки):* А розумію, розумію. Даруйте мені. Гримнув я справді, як Пилип з конопель.

ТУПОВЕРХА: Я дуже радий, що хоч проїздом ви перескочили мій поріг.

ДАЦИНА: Не гнівайтесь. Сьогодні я спеціяльно прибув до вас. Як Мохаммед до святої гори.

ТУПОВЕРХА: Дуже дякую за велику честь.

ДАЦИНА: У вашій почесній особі наша організація „ЗВУ" надіється дістати найпевнішу опору.

ТУПОВЕРХА: Для загального блага по своїх силах з приємністю радий служити.

ДАЦИНА: Наша організація — За волю України — розгортає велику протикомуністичну акцію. Ми повинні розкрити перед Світом справжню суть більшовизму. Його підступність, насильство, брехню. Загрозу свободі, морального й фізичного знищення людства.

ТИПОВЕРХА: Дуже добра справа. Давно б уже потрібно зірвати маску з цих кривавих супостатів.

ДАЦИНА: Насамперед ми хочемо випустити у світ мапу концентраційних таборів.

ТУПОВЕРХА: О-о! Та це ж знаменито.

ДАЦИНА: Далі конче потрібно видати чужими мовами матеріяли про народовбивство Кремлю. Про Винницю, про голод. Протестаційні листівки. Документи.

ТУПОВЕРХА: Так-так-так! Нехай люди і читають, і бачать.

ДАЦИНА: Мало того. Людство мусить негайно діяти.

ТУПОВЕРХА: О, шур!

ДАЦИНА: Для цього потрібно поважних коштів.

ТУПОВЕРХА: На таку справу і я, звичайно, докину якихось пару долярів.

ДАЦИНА: Що ви дасте дві-три сотні пожертви, ми цілком певні. Але справа складніша. Організація — ЗВУ — просить вас очолити всю роботу щодо мобілізації коштів.

ТУПОВЕРХА: Бог з вами, пане полковнику! Таку відповідальну справу потрібно доручити достойнішій особі.

ДАЦИНА: Саме у вашій особі наша організація і вбачає найдостойнішу кандидатуру. Ви не абиякий знавець політики ще з Европи.

ТУПОВЕРХА: Який там з мене знавець? Хі-хі! За океаном політика зовсім інша.

ДАЦИНА: Вас усі знають як великого патріота. Ви посіли цілком певне місце серед бізнесменського світу. Маєте поважне знайомство з елітою, зв'язки, авторитет.

ТУПОВЕРХА: Змилуйтесь, пане полковнику! Який з мене бізнесмен? Та ж я увесь на морґеджах сиджу. Ледве дихаю.

ДАЦИНА: Тупію Тупійовичу! Не бідкайтеся. Ліпшої комбінації не можна собі уявити. Політик, патріот і бізнесмен. Чудово! Прекрасно! Успіх забезпечений. Ви маєте надзвичайний талант добратися кожному в душу. Роздмухати в серці вогонь патріотизму. І серед усіх патріотів ваше ім'я буде найперше.

ТУПОВЕРХА *(перелякано):* Бійтеся Бога, пане полковнику! Бізнесмени в потилицю гнатимуть мене з хати. Я й так їм усім на карку сиджу. А почну збирати пожертви — з'їдять. Скажуть, прогорів новачок, а тепер пожертвами хоче дірки залатати. Скомпромітують на всю Америку. На ввесь світ! Заб'ють.

ДАЦИНА: Свідомі підтримають вас і допоможуть.

ТУПОВЕРХА: Знаю. Допоможуть голим задом на лід сісти. А взагалі — навіщо на політику витрачати стільки не придбаних ще коштів? Адже війни не передбачається?

ДАЦИНА: Що ж, по-вашому, сидіти, склавши руки, поки на голову війна впаде?

ТУПОВЕРХА: Чого ж сидіти? За цей час потрібно створити своїх національних Фордів, Рокефеллерів.

ДАЦИНА: Так, так. Дуже потрібно. Але Рокефеллери жертвують мільйони на національні потреби своєї країни.

ТУПОВЕРХА: Але ми, на жаль, не Рокефеллери.

ДАЦИНА: То вкладаймо маленькі пожертви у велику справу. Борімося проти червоної отрути. Здираймо з московського вужа машкару брехні всіма можливими засобами: політикою, літературою, пензлем, піснею, театром.

ТУПОВЕРХА *(єхидно):* Хі-хі-хі! І театром?

ДАЦИНА: Так, так! Не смійтеся. *(Голосно).* Теат-ром! *(чути дужий стукіт у двері).* Там, здається, хтось стукає?

ТУПОВЕРХА: *(сполохано):* Та то румарі нагадують, щоб ми не кричали.

ДАЦИНА *(стишено):* Ах, пробачте за нестриманість.

ТУПОВЕРХА: А ви даруйте мені за одвертість. Жадним із згаданих вами талантів я, на жаль, не володію. Тому взяти на себе такий обов'язок не можу. Ще, борони Боже, ускочу в такі комплікації, що не вилізу до самої смерти.

ДАЦИНА: Відмовляєтесь? Шкода. *(Довго дивиться на Туповерху).* Дуже шкода, що ми так швидко збиваємося зі своєї путі. Забуваємо, чому всі ми тут і чого. Боїтеся комплікацій? Ха-ха-ха!

(Чути голос Одарки Кузьмівни і дужий стукіт у двері)

ТУПОВЕРХА: *(благально):* Ах, пане полковнику! Ради Бога! Прошу тихенько. Рентівники двері поламають. За неспокій під суд віддадуть. Дуже розбещена клієнтура.

ДАЦИНА: Заспокойтеся. Даруйте за помилку.

(Бере з фотеля портфель). Більше не турбуватимемо ні вас, ні вашої розбещеної клієнтури. До побачення, український Рокефеллере! Хі-хі-хі! *(Виходить).*

IV

ТУПОВЕРХА: *(непевно озираючись):* Хм! Як єхидно захіхікав. Наче ножа тобі в серце встромив. До ста градусів розпік. Ще б одна така пропозиція і я розтопився б, як лойова свиня. *(Витирає хусткою обличчя).* Політики з чужої кишені. Ашуранси підпиши! Спонзором зробись! Фондів назбирай! А як батлю пива, то, не бійсь, до чужого бару йде пити. Знаємо таких, Добре, що Одарка дверей не висадила. А то насіли б удвох і, чого доброго, підписав. *(Підходить до вікна, дивиться вниз).* Слава Богу! Вийшов. До кари йде. *(Дужий стукіт у двері).* О-о! Дороті знов озивається. Та вже й час випустити пташку на волю. *(Голосно співаючи приспів із „Челіти" — Ай-яй-яй-яй! — підкочується до дверей, потихеньку відмикає й відскакує від них).*

V

Швидко увіходить Одарка Кузьмівна у яснорожевій сукні.

ОДАРКА КУЗ.: А де полковник?

ТУПОВЕРХА: Поїхав.

ОДАРКА КУЗ.: Поїхав? Не може цього бути! *(Біжить до вікна).* Ні-ні! Він ще біля авта. Біжи мерщій і заверни.

ТУПОВЕРХА: І де вже мені його наздогнати? *(Помалу йде до дверей).*

ОДАРКА КУЗ.: Швидше бо йди. (Підсовує догори нижню половину вікна. Гукає). Пане полковнику! Пане полков... *(Чути як загурчав мотор). Одарка Кузьмівна поривно обертається до Туповерха).* Що ти наробив? Чому ти не покликав мене?

ТУПОВЕРХА: Бо пан полковник не мав часу. Кудись поспішає.

ОДАРКА КУЗ.: А навіщо ти замкнув двері?

ТУПОВЕРХА: Бог з тобою. І не думав. Замок зіпсувався. Треба покликати слюсаря пофіксувати.

ОДАРКА КУЗ.: Гляди, щоб не довелося тобі голови фіксувати. Ти навмисне мене замкнув, щоб я не побачилася з ним.

ТУПОВЕРХА: Що ти, Одарочко, Не гріши так на мене. Я молив його, благав, зостатися на сніданння. Казав, що дружина буде дуже рада. А пан полковник ні та й ні. Звісно, людина політична. Все кудись летить, поспішає.

ОДАРКА КУЗ.: Ти мені політикою баків не забивай. Я дуже добре чула, як полковник говорив про театр. Розумієш! Про театр!

ТУПОВЕРХА *(розгублено, набік):* Про театр почула. От оказія. Спробую зробити дипломатичний хід. *(До Одарки Кузьмівни):* Правда, люба. Ми таки говорили про театр.

ОДАРКА КУЗ.: Чому ж ти крутиш сюди-туди.

ТУПОВЕРХА: Щоб тебе заінтриґувати більше.

ДОПОМОЖУ КУПИТИ або ПРОДАТИ

апартаменти, будинки, бізнеси, котеджі і фарми

— Безкоштовна оцінка вашого дому.

Прошу звертатися до:

АНДРІЯ ЛАТИШКА

236-2666 — бюро
620-4953 — дім

R. CHOLKAN & Co. Ltd, Realtor
5302 Dundas St. W., Toronto, Ont., M9B 1B2.

ПЕТРО НАУМЧУК
досвідчений представник фірми

HUMBERVIEW TORONTO

Тел: 236-1011

3200 BLOOR ST. WEST at ISLINGTON SUBWAY
ҐАМБЕРВЮ — ТОРОНТО
продасть Вам нове або вживане авто, полагодить позику, ґарантію тощо.
З Петром Наумчуком можна порозумітися українською мовою, Увечорі телефонуйте: **251-7525**

Chevrolet Oldsmobile

ЗДОРОВИЙ і СМАЧНИЙ ХЛІБ
та інші печива випікає
Українська пекарня
THE FUTURE BAKERY
власниками якої є Родина Вжесневських

— можна набути також ріжні українські страви у нашій кавярні
— борщ, вареники, голубці і т.д.

735 Queen St. W., Toronto, Ont.
Tel. 368-4235
відкриті 7 днів у тижні!

arka shoes

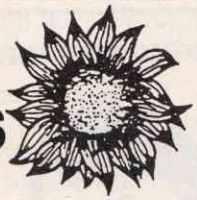

• **Великий вибір вигідного і модного взуття**
• **Реґулярні і ширші фасони.**
• **Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.**

— ROMIKA — SALAMANDER — LA VALLE — GALLUS — ORTHOPAEDIC SHOES

ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2218 BLOOR ST.W. (at Runnymede) **TONY HRUBI**
TORONTO, ONT. M6S 1N4 **(416) 763-1851**

M - C DAIRY

• **ЙОҐУРТ**
• **ГУСЛЯНКА**
• **БІЛИЙ СИР**
• **СМЕТАНА**

212 Mavety Street
TORONTO, ONTARIO
Tel: 766-6711

У С Е С М А Ч Н Е,
Д О Б Р О Я К І С Н Е!

ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ
МОДНИХ ОДЯҐІВ

DANYA

FASHION SHOPPE
2378 BLOOR STREET W.
TORONTO, ONT., M6S 1P4
Телефон: **766-4511**

ГОВОРИМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

Bus. 366-4433
Res. 259-4778

Louis Kallinikos & Sons Inc.

DESIGNERS AND CREATORS OF FINE FURS
RESTYLING • REMODELLING • REPAIRS
Дуже уміркувані ціни
825 Queen St. W. Toronto, Ont. M6J 1G1

ОДАРКА КУЗ.: Такі б то чудові наслідки?

ТУПОВЕРХА: Знамениті.

ОДАРКА КУЗ.: Може хвалився своїм геніяльним пляном?

ТУПОВЕРХА: О, шур!

ОДАРКА КУЗ.: І полковник висміяв тебе, як найбільшого дивака?

ТУПОВЕРХА: Не вгадала. Пан полковник зрадів, як дитина. Схопив мене в обійми, підніс догори й крикнув: ґратулюю, ґратулюю!

ОДАРКА КУЗ.: Цього не може бути!

ТУПОВЕРХА: А отже було.

ОДАРКА КУЗ.: Це неможливо! Я дуже добре знаюся на смаках полковника.

ТУПОВЕРХА: Як ти розумієшся на смаках пана полковника, мене не цікавить. Головне — мою ідею він цілком схвалив.

ОДАРКА КУЗ.: Та це ж просто божевілля!

ТУПОВЕРХА: Навіть пообіцяв першого вечора сам проспівати декілька романсів.

ОДАРКА КУЗ.: Тупію! Жахнися!

ТУПОВЕРХА: А прощаючись передав тобі ноти і попросив, щоб ти приготувала на цей вечір. *(Витягає з глибокої кишені халата згорнутий удвоє аркуш списаних нот).* На, подивись.

ОДАРКА КУЗ.: *(радо хапає ноти).* Справді?! *(Переглядає ноти).* Та це якийсь цікавий танець. Чекай, Тупію хвилиночку, я візьму хусточку й спробую. *(Кладе ноти на пюпітр піяніна й виходить до своєї кімнати).*

ТУПОВЕРХА. *(Стишено).* Хі-хі-хі! Піймалася, нарешті, рибка на гачок. Два місяці носив у кишені ці ноти. Боявся показати жінці. А збрехав, що від пана полковника, зразу схопила. Що то значить титул воєнний. Магічний вплив робить. А тепер і думай, догадуйся. Що так раптом перевернуло Одарку? Мистецтво музики, а чи смаки мистецтва серця.

VI

Входить Одарка Кузьмівна.

ОДАРКА КУЗ.: *(витираючи хусточкою руки).* Ну, цікаво, що нового вподобав собі пан полковник. *(Сідає до піяніна).*

ТУПОВЕРХА: Та вже абичого він тобі не доручив би.

Одарка Кузьмівна грає щось із модерної танцювальної музики. Спочатку тихо, непевно, ловлячи незнайому мелодію. Та з кожним тактом вона певніше опановує нову річ, в темпі розсипаючи збудливі звуки. Туповерха робить щасливі міни обличчям, обережні рухи руками, постаттю. Підносить догори голову, заплющує очі і, цілком захоплений ритмом танцю, вихором звивається в кімнаті. Нарешті Одарка Кузьмівна з силою гримнула на низах, каскадно сипнула горою й обірвала.

ОДАРКА КУЗ.: Прекрасний танець. Буревій модерний! Бризки срібла в зливах Ніяґари. Я в захопленні! Біжу готуватися до цього вечора.

1000-ЛІТТЯ

Павло Роберт МАҐОЧИЙ

1988 — РІК ТИСЯЧОЛІТТЯ

Ця стаття була написана на замовлення ***PMC Journal,*** *квартальника, що його видає Канадська Рада Богословських Студій разом з Екуменічною Фундацією Канади.*

Протягом цього року значне число канадців східньослов'янського роду, а саме: білоруси, росіяни і українці — святкуватимуть ювілей тисячоліття християнства в країнах їхнього походження. В церквах, культурних центрах, університетах та інших публічних згромадженнях по різних місцевостях Канади, відправлятимуться ювілейні богослужения, відбуватимуться святкові концерти, доповіді та симпозіюми. Такі святкування вже розпочалися і будуть продовжуватися протягом цілого року.

Рівночасно з тим як канадці східньослов'янського роду пустили в рух мотори своїх святкувань, відгомін на ці події в північно-американській пресі позначився розбіжністю поглядів і тотальним замішанням. Причиною цього замішання є те, що переважна більшість коментарів відносно цієї події, що появилися в канадських та американських газетах і журналах, називає цей ювілей Тисячоліттям Християнства в Росії. Такий погляд викликав швидкий протест зі сторони білоруських, а головно українських речників, які щонайменше уважають, що тисячоліття християнства відноситься не тільки до Росії, але й до Білоруси й України.

Кому, отже, належить це тисячоліття? Росії, Білорусі, Україні, чи всім трьом? І чи події такої давности, такого широкого історичного значення можуть належати тільки одному народові? Тому, що канадці, як священики так і миряни очевидно будуть свідками, а напевно, як запрошені гості, будуть і учасниками ювілейних святкувань своїх співгромадян східньослов'янського роду, варто буде їм зазнайомитися з історичним тлом цього тисячоліття.

В першу чергу, кілька слів про важливе питання термінології. Коли в 988 році християнство стало офіційною релігією східніх слов'ян, на тому терені існувала політична реальність, яка називалася Київська Русь. Це була типічна середньовічна держава, що складалася з об'єднання автономних і напівзалежних князівств, котрі визнавали над собою політичну й культурну зверхність свого володаря, великого князя Києва, города над Дніпром, що є тепер столицею України. В цьому місці, щонайголовніше, треба запам'ятати, що назву Русь, в значенні Київської Русі чи Київської Землі, в жодному випадку не можна мішати з назвою модерної Росії, бо Росія, як назва, появилася щойно на початку 18-го століття.

Київська Русь, за час свого існування напротязі трьох з половиною століть, від кінця 9-го до середини 13-го століття, обнімала значну частину території сучасної України, Білоруси та европейської Росії. Культурний осередок Київської Руси був, однак, не на „російській" півночі, а на „українському", півдні, подібно як культурним осередком сучасної Франції в тому самому періоді не була франконська північ, але „оксітанський" південь, країна трубадурів, ланґведокські нащадки яких твердять, що вони являють собою окрему окситанську національність у відношенні до північних французів.

Ціллю цієї історичної екскурсії є остерегти читачів перед небезпекою примінювання сучасної термінології до давніх часів. Київська Русь не була ані Росією, ані Білоруссю, ані Україною. Вона об'єднювала всі три і була більшою та якісно інакшою від своїх складових частин.

Що ж це за подія сталася 988 року в Київській Русі, що пам'ять про неї тисячу років пізніше зберігається серед людей Північної Америки? Коротко сказавши, в 988 році київський князь Володимир, володар Київської Руси, в імені цілого народу, приняв християнство (у східній його формі) і проголосив його офіційною релігією своєї держави. Однак, подібно як і всі великі культурні події, християнство серед східніх слов'ян не появилося як **деус екс махіна** в 988 році.

Дехто твердить, що християнство проникло на землі України ще за апостольських часів, коли там проповідував св. апостол Андрій. Не зважаючи на правдивість Андріївської традиції, археологічні пам'ятки підтверджують існування християнської релігії головно на Криму та на українському побережжі Чорного Моря, де існували грецько-візантійські колонії ще в дохристиянських часах.

9-те століття для християнства серед східніх слов'ян, які жили дещо дальше на північ, було вирішальним. Вже біля 860 років існували там християнські церкви, а навіть і єпархії, головно в Західній Україні (в околицях Карпат) як і в самому Києві. Володарі Київської Руси (які в першому столітті її існування були скандинавського походження) за одиноким винятком були поганами. Цим винятком була княгиня-реґентка Ольга (по-скандинавському — Гельґа), яка в 957 році приняла християнство, як свою особисту релігію. Однак, щойно її внук, Володимир, проголосив християнство офіційною релігією.

ТУПОВЕРХА: Так-так! Біжи, Одарочко, й добери відповідний легенький репертуарчик.

ОДАРКА КУЗ.: О, будь певний! Репертуар доберу ідеальний. Усі романси пана полковника я вже знаю напам'ять. *(виходить до себе в кімнату).*

ТУПОВЕРХА: Хі-хі-хі! От так рома-а-анс! Стара адвокатська дипломатія таки не зрадила. Ну, пане полковнику, стережіться! Посміється тепер із нас той, хто посміється останній!

Завіса.

Існує декілька версій відносно того, чому поганин Володимир, приняв християнство. Традиційна версія, записана в староруській хроніці, (яку написали ченці далеко пізніше після самої події) розказує, що князь Володимир, який знав про різні віровизнання сусідів своєї держави, принявши послів від жидів, мусулман, західніх християн (римського обряду) та східніх християн (візантійського обряду), так захопився обрядом останніх, що приняв християнство в його візантійсько-грецькій формі.

Світська версія дає дещо інакший погляд на процес приняття християнства і розглядає його як вислід політичної конечности й компромісу. Коли в 980 році престіл візантійського імператора був під великою загрозою, імператор звернувся за допомогою до свого на той час єдиного потенційного союзника, Київської Руси. В заплату за військову поміч, візантійський імператор обіцяв віддати свою дочку Анну (порфіородну) за поганського князя, а тим самим і розпусника, Володимира. Володимир, знову ж, як і всі руські володарі перед ним і потім, мріяв про престиж, який йому дасть споріднення з візантійською імперією. Ясно, що Володимир мусів перед вінчанням охреститися, що він і зробив 1-го січня 988 року. Розуміючи значення єдиної ідеології для об'єднання етнічно зрізничкованої та географічно великопростірної держави, Володимир розпочав процес політичної й культурної консолідації охрищенням в річці Дніпрі мешканців города Києва десь влітку 988 року. Таким чином, Київ стався осередком офіційної релігії, яку наступники Володимира поширили, при помочі місіонарів і вченихх ченців, котрі принесли східнім слов'янам богослужебну церковнослов'янську мову, на решту земель Київської Руси.

Чому, однак, події з перед тисячу років, мають ще й досі таке велике значення і чому існують такі різниці поглядів відносно того, чи цей ювілей належить росіянам, чи українцям?

В половині 13-го століття, після занепаду Київської держави та після зруйнування Києва монгольською ордою, осідок київського митрополита як найвищого церковного уряду, перенесено з Києва до північно-руського міста, Володимира Суздальського, а потім у 14-му столітті до Москви. Уряд московського митрополита, який далі продовжував уживати титулу „митрополита Києва і всеї Руси" був згодом піднесений до сану патріарха Руської Православної Церкви, завжди уважав себе і ще й досі себе уважає канонічним та історичним наслідником церкви Київської Руси. Щобільше, тому, що росіяни, (а за ними й західні журналісти та науковці), уважають назву Русь синонімом назви Росія, всі київські традиції, включно з тисячоліттям християнства, зараховують до російських традицій.

Рівночасно в Україні, яка після монгольської інвазії й упадку Київської держави попала під володіння Литви, опісля Польщі, а вкінці частина західньоукраїнських земель відійшла до Австрії, відновлено київську митрополію з її власними митрополитами, які теж уважали себе правними наслідниками церкви Київської Руси.

Під сучасну пору в Північній Америці існують білоруські, російські й українські церкви і всі вони уважають себе наслідниками, (а деколи й єдиними наслідниками) києво-руської спадщини. Все ж таки, з огляду на те, що Київська Русь була середньовічною державою, яка не була ані виключно російською, ані виключно білоруською, ані такою ж українською, всі три етнічні групи мають легітимне право святкувати тисячоліття християнства Київської Руси.

Між іншим, треба конечно згадати, що тисячоліття християнства Київської Руси святкують не тільки східні християни, яких просто називають православними. Тому, що процес християнізації східніх слов'ян розпочався далеко ще до розколу поміж католиками й православними, що наступив у 1054 році, всі християни — православні, католики й протестанти східньослов'янського роду однаково визнають тисячоліття за основу своєї християнської спадщини. Це відноситься головно до українців і білорусів, чиї глибоко закорінені католицькі й автокефальні православні церкви (візантійського обряду) готують цілу низку святкувань з нагоди тисячоліття. Подібно теж і російські православні церкви в Північній Америці, то значить: (колишня митрополича) Російська Православна Церква в Північній Америці та (синодальна) Російська Православна Зарубіжна Церква як теж декілька російських парафій під безпосередньою зверхністю московського патріярха, всі вони також відзначують своє тисячоліття.

Так як і всі події великого історичного значення, не поминаючи й релігійних, не можуть обійтися без політичних овертонів, тисячоліття християнства в цьому відношенні не є винятком. Взагальному, ця політизація проявляється в наступній формі: росіяни, а за ними і західня медія говорять про тисячоліття християнства в Росії; українці протестують, уважаючи, що подібна інтерпретація являється запереченням їхньої власної релігійної й культурної спадщини.

Тоді, коли російськомовні публікації російських православних церков у Північній Америці (як рівно ж і в Совєтському Союзі) здебільша правильно називають цей ювілей Тисячоліттям Християнства в Русі, в англійському перекладі це саме звучить — Тисячоліття Християнства в Росії. Таким чином продовжується це традиційне і проблематичне зміщуваня назви „Русь" і „Росія", що підтверджує наступна цитата з недавно виданої брошури: „Росія називалася Русь в київському періоді". Що гірше, всі російські ієрархи в Північній Америці заявляють, що тисячоліття християнства є виключно російською подією і тим самим всіх безстронніх читачів залишають дивуватися, де і чи взагалі в такій схемі залишається місце для українців і білорусів.

Українська правильна відповідь на це є вказати, що тисячоліття християнства відноситься так само до України як і до Білоруси. Однак деякі речники

Української Католицької і Православної Церков, навіть на найвищому ієрархічному рівні, заявляють, що російські православні церкви „не мають права уважати цю подію, охрищення Київської Руси-України князем Володимиром Великим своєю, бо в той час ще не було ні Москви, ні Росії".

Ці заяви, звичайно, йдуть у парі з журбою за сумну долю Української Католицької та Української Автокефальної Православної Церков у Совєтському Союзі (обі ці церкви там заборонені). Це виправдане затурбування є одною з основ постійної критики політики совєтського уряду, навіть і тепер за „ліберального" Горбачова. Ця критика, звичайно, переноситься теж і на Російську Православну Церкву в Совєтському Союзі, яка, на їх думку, є „маріонеткою в руках совєтського атеїстичного режиму" і яка теж не має права святкувати в імені українців „російське" тисячоліття.

Така є постава більшости українців у Північній Америці та в західніх країнах, не зважаючи на недавню відважну (й дуже контроверсійну) заяву найвищого авторитету Української Католицької Церкви, її митрополита, резидуючого тепер в Римі, який закликає до замирення з росіянами і православним московським патріярхатом. Звідси походять теж і українські протести біля російських церков у США та українські кулюарні заходи в американському Конґресі, щоб намовити американський уряд протестувати й бойкотувати святкування тисячоліття християнства в Совєтському Союзі, заплянованої на червень 1988 року (це справді іронічно, що ці святкування з участю представників світових релігійних груп, будуь відбуватися в Москві, а не в Києві).

Що, отже, повинні думати про це все канадці не східньослов'янського роду? А щонайважливіше, як вони повинні поводитися, коли вони будуть запрошені на святкування цієї події до своїх канадських співгромадян, — білорусів, росіян і українців? Найрозумніше — запам'ятати, що це тисячоліття не є виключною власністю жодної з цих трьох груп, а коли одна з цих груп уважатиме цей ювілей виключно російською чи українською, чи білоруською подією (правдоподібно, що так воно й буде), тоді не треба забувати, що ця подія взяла свій початок від багатющої цивілізації Київської Руси, яка охоплювала всіх східніх слов'ян. Головне теж, щоб канадці, які братимуть участь у цих святкуваннях раділи цією подією, яка почалася в Києві тисячу років тому і яка довела до християнізації всіх східніх слов'ян та їхніх нащадків, які тепер живуть по цьому боці океану.

Павло Роберт Маґочий є професором Торонтського університету, історичного відділу та відділу політичних наук, і є керівником Катедри Українознавчих Студій.

Ів. ХАЛЯВА

ЗЕМЛЯЧЦІ ЛІНІ КОСТЕНКО

Неповторність тріпоче крильми,
Сітку-вічність колише дарма...
Повторяється щось? А чи ми
Повторяємо те, що нема?

Мружим очі при згадці Творця,
Що маліє в атомних віках...
Неповторність чекає ж кінця
У лабетах сумлінь-павука.

Отоді будуть кращі вірші!
Бо поети пізнають себе
Й не сидітимуть нам на душі,
Зазираючи з-поза небес.

Не літатимуть в космос.

Туди

Не поетам друкують квитки.
Без людяности в серці й труди
Не поможуть.

І шлях той хиткий.

А хто душу розгорне й чуття —
Повториме для нього усе:
Все довкілля, природа й життя
Неповторности не принесе.

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА ОБСЛУГА

PHONE: 763-7333

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ У ВСІХ ФІНАНСОВИХ І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

COMMUNITY TRUST

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

Петро БАЛЕЙ

ТИСЯЧОЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ХРИСТИЯНСТВА В РЕТРОСПЕКТІ

В поточному році довершується тисячоліття хрещення Київської Руси-України, завершуються готування наших християнських церков до зустрічі великого ювілею християнської віри в Україні. Тисяча років тому наш нарід започаткував нову епоху в розвитку своєї культури і цивілізаційних формувань.

Деякі з наших земляків відмовляються бачити багатоплощинність того історичного акту і вбачають в ньому тільки зміну релігійної символіки і ритуалу. Тож цілком не дивно, що приклонники такого звуженого погляду вважають образливим говорити про староукраїнську віру як про поганство. В суті ж речі, слово „поганин" не виводиться від значення наших слів „поганий", „погано", а від римсько-латинського слова "paganus",що мало те ж значення, що наше „селянин" чи англійське "rustic" "peasant". Через те, що старі вірування залишилися по селах довго ще після того, як городи-міста прийняли християнство, термін "paganus" почав уживатися на означення старовірства, тобто ідолопоклонства. Згодом це слово набрало серед християн зневажливого звучання...

В чому ж вага історичної дати 988 року, дати офіційного заведення християнства в Україні, тобто проголошення християнської релігії княжою релігією, а через те й державною? Адже і перед цією датою християнська віра була широко розповсюджена серед провідних кіл київського придворного боярства й освіченого міщанства, яке мало добре наладнані торговельні зв'язки з Візантією і з західньоевропейськими королівствами. Вже сам факт, що колишня болгарська князівна, дружина київського князя Ігоря, мати Святослава Завойовника і бабуня Володимира Великого була християнкою і в тому дусі виховувала своїх унуків в оточенні християнської служби, мусів мати поважний вплив на ширення Христової науки серед тодішньої української аристократії.

Вплив християнства як релігії треба розглядати в різних площинах, коли ми хочемо, хоча б поверхово, збагнути його вагу і значення в житті европейських народів, а окремо нашого.

1. Релігія, як вияв і квітесенція людського світопогляду даної доби, тобто на щаблі певного довершеного знайомства передової людини із світом природи, з космосом, дає нам достатнє уявлення про широчінь і глибину того знайомства.

Ціле десяте століття Київської Руси — це період прискореного і всесторонного знайомлення провідних верств тодішнього суспільства з досягненнями християнської філософської думки про всесвіт і про людину як корону Божого творення. Зустріч автохтонного політеїзму з християнством, тобто зустріч примітивного тлумачення всіх явищ-феноменів видного і здогадного світу, з тлумаченням християнської після-августинської філософії, рішуче не виходила на користь старим віруванням, і в Україні десятого віку повторилася в скороченій і спрощеній версії та ж сама драма, яка в Римській імперії відбувалася на протязі перших чотирьох століть нашої ери.

Старогелленський або старогрецький світогляд, що був прийнятий в цілості Римом і покладений в основи публічного ладу й громадської моралі, почав утрачати свою вірогідність серед провідних верств грецького, а згодом і римського суспільства, під ударами з одного боку матеріялістичної філософії Демокріта (5-ий вік до Хр.) і Епікура (4-ий — 3-ий віки до Хр.), які доводили, що поза матерією з питомими їй властивостями саморозвитку нічого більше не існує в світі, а з другого боку — Сократового поминання Невідомого (Єдиного) Бога та філософської теорії Платона (учня Сократа) про необхідність існування ідеального недоступного нам світу, поза світом природи. Ці вчення досконало гармонізували з монотеїзмом юдаїзму і з релігійною символікою та з моральними засадами назарейсько-юдейської секти ессенів, якої найчільнішим проповідником був сам Ісус Христос.

У висліді чотирисотлітнього співіснування юдейського теософського світосприймання, грецької ідеалістичної філософії та грецько-римського пантеїзму зроджується на Вселенських Соборах теософія Трійці Божої, а вже в п'ятому віці по Христі визріває християнська філософія св. Авґустина, яка в свої основи приймає птолемейську гео і гомоцентричну теорію побудови всесвіту; старобіблійний принцип Боготворення Вселенної і евентуальну перебудову світу цього в царство Боже на землі, тобто перетворення людського суспільства в „суспільство Боже" (Civitas Dei): спасіння душі для вічного щастя в небі та принцип вільної волі й індивідуальної відповідальности кожної людини за свої вчинки; і врешті — поділ влади на цьому світі на церковну і світську.

В тих основах християнського світосприймання, хоч і стиснутих догматикою пізніших соборів — особливо Західньої Церкви — коріниться напрямок розвитку релігійного, наукового-технологічного і суспільно-політичного европейської, а згодом і американської, цивілізації.

Український нарід, приймаючи в час розквіту Києво-Руської держави християнство, засвоював собі тисячолітні здобутки розуму й духа найпередовіших народів світу і ставав співучасником та співтворцем найвищих досягнень християнських цивілізацій.

І хоч який мученицький історичний шлях нашого народу, то все таки народ витримав, існує сьогодні і бореться жертвами своїх найкращих синів та дочок за своє завтра; без глибоко-морального сві-

тосприймання, що його завдячуємо християнству, це було б абсолютно неможливе.

2. Християнська релігія, кодифікація моральних засад з наголосом на реалізацію вищих моральних та етичних принципів у житті кожної людини, піднеслася на найвищий — майже недосяжний — ступінь людської досконалости. Коли Закон Мойсея уводив замість помсти справедливий вимір кари, а за мимовільні злочини давав захист у сакросанктних азилях, то християнство вимагало від покривдженого прощення винуватцям; коли Старий Завіт наказував не чинити лиха своєму ближньому, Христос дав „новую заповідь": любити не тільки один одного, як себе самого, але й бачити брата у своєму ворогові; коли сувора мораль Мойсеєвого Закону захищала — поза деякими вийнятками — тільки членів „вибраного народу", то моральні вимоги Христа охоплювали ціле людство.

Правда, поза нечисленними одиницями, жодне християнське суспільство не піднеслося до вершин християнської ідеології, але це зовсім не знецінює самих принципів християнської моралі; це тільки показує наскільки недосконала по своїй природі людина і як необхідне постійне зусилля з боку одиниць і цілих суспільств рівнятися на ідеали християнської моралі.

Правда, хтось може сказати, що недосяжність християнських ідеалів для звичайної людини чинить лицемірство необхідним явищем у суспільному житті християнства. Проте, коли ми зважимо і той факт, що й лицемірство містить у собі почуття сорому перед своїм ближнім за невиявлення належного зусилля і до деякої міри чинить лицемірне поведення засобом самокритики в публічних виступах, тоді навіть і те найнижче явище — прихвостень непосильних вимог морального кодексу в конкретному випадку — менше лихо, ніж публічна розпанаханість і безшабашність звіриних інстинктів та примітивних пристрастей, яких джерело поза людською мірою.

Хтось скаже, що під омофором збереження „релігійної чистоти" і порожньої догматики церковні власті доконували кримінальні злочини карного кодексу. Але це також не зневажає моральних принципів християнства і не понижує етичних засад ідеалістичного світосприймання; це лише свідчить про те, як низько може падати людина, коли заповіді християнського закону вона проповідує тільки на публічних врочистостях, замість стосувати їх у щоденному житті. Нам наглядно видно сьогодні, що суспільства навіть тільки позначені християнською моральністю й ідеалістичним світосприйманням є ще в стані зберігати громадянські вольності і пошанівок політичних властей до прав свого громадянина. Суспільства т. зв. революційної моралі і марксистської етики не можуть обійтися без грубого насилля політичних режимів над своїми підданими, всупереч оманним кличам своїх власних ідеологій.

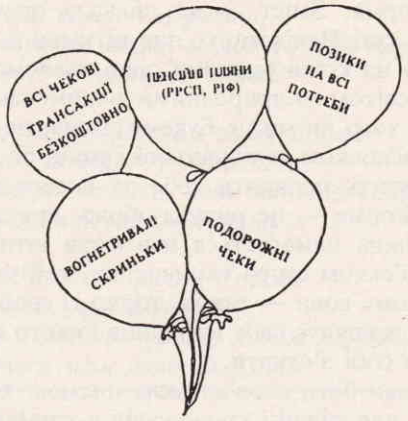

ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО КРЕДИТОВОЇ СПІЛКИ „СОЮЗ" ВІДНОСНО ВСІХ ВАШИХ ФІНАНСОВИХ ПОТРЕБ, І ВИ ОДЕРЖИТЕ КРАЩІ ВІДСОТКИ НА ВАШІ ДЕПОЗИТИ, ВИГІДНІ КАНЦЕЛЯРНІ ГОДИНИ, І ЧЕМНУ ОБСЛУГУ!

КРЕДИТОВА СПІЛКА „СОЮЗ"

2299 Bloor St. West
Toronto, Ont., M6S 1P1
Tel. **763-5575**

406 Bathurst St.
Toronto, Ont., M5T 2S6
tel. **363-3994**

9:30 am-6:00 pm	Пон. Вівт.	9:30 am-5:00 pm
9:30 am-6:00 pm	Середа	Закрито
9:30 am-8:00 pm	Чет. П'ят.	9:30 am-5:00 pm
9:00 am-3:00 pm	Субота	9:00 am- 3:00 pm

Купуйте продукти в наших вигідних крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько — власники

2295 Bloor St. W
1094 St. Clair Ave W.
1304 King St. W.
Toronto, Ont.

TRYPILLIA BOUTIQUE

МИСТЕЦЬКІ ВИРОБИ
в крамниці

TRYPILLIA ARTS SHOP

також
QUALITY ONE HOUR PHOTO LABS
якісну обслугу дає Іван Ґеречка
2285 Bloor Street W. Tel. 766-0113
Toronto, Ontario M6S 1P1

3. Кожна релігія виявляє себе у двох аспектах: зміст і форма. Зміст — це людське тлумачення собі самої суті Невідомого, але інтимно й глибоко відчутного на кожночасному рівні знайомства людини з усесвітом і з природними феноменами, незалежно від того чи ми це будемо називати об'ясненням, чи висновком раціональної думки, бо й перше і друге мусить проявити себе за посередництвом людини. Форма — це ритуал-обряд, при допомозі якого людина намагається нав'язати інтимні стосунки з об'єктом свого тлумачення, тобто із своїм Богом, якому вона — також згідно із своїм тлумаченням — завдячує своє існування і якого прихильність хоче собі з'єднати.

Стародавні боги слов'янських племен, хоч і людоподібні, але гнівні і кровожадні в тлумаченні автохтонних жерців, вимагали від своїх ісповідників звіринних і людських жертв взаміну за свою прихильність до жертовдавців. З приводу такого ритуального відношення давних слов'ян до своїх богів, ми маємо двох українських святих, великомучеників Івана і Федора, що впали жертвою на початках панування Володимира Великого.

Не може бути й найменшого сумніву в тому, що в спілкуванні людини з Богом уведення християнського обряду у виді Служби Божої Василія Великого на місце цілопальних кривавих жертв Перунові мало величезний вплив злагіднення й окультурнення людських стосунків так поміж членами родини, як і суспільства.

4. Християнська віра в рівність кожної людини в обличчі Бога непомірно облегшувала стан невільника навіть і тоді, коли в чисто фізичному значенні його доля не змінялася. Проте, його свідомість цієї рівности перед своїм Богом і надія на позагробову винагороду за життєві терпіння відхиляли від нього почуття крайнього розпачу.

5. Маючи на увазі розлогість держави Володимира, яка простягалася від Фінської затоки на півночі до Озівського моря на полудні і від Волги на сході до Карпат на заході, ми бачимо скільки народів межували з тією державою і кожна з тих сусідніх держав (за виїмком Литви) визнавала вже релігію вищого моністичного ряду: на сході волзькі болгари-магометани і хозарські жиди; на полудні греки і болгари-християни; на заході угорці, чехи і поляки творили ніби ідеологічну ланку між державою Володимира і західньою Римською Імперією Німецького Народу.

Для найбільшої, найбагатшої і найпотужнішої держави на сході Европи, якою була тодішня держава Володимира Великого прийняття християнства було просто необхідною передумовою для нав'язання широких культурних, торговельних, політично-приязних і династичних стосунків, для піднесення престижу Київської Руси в питаннях зовнішньої політики.

Вибір Володимира впав на Візантію не випадково. Перше, це була найбільше розвинена, найкультуральніша і найблискучіша імперія Сходу Европи і Західньої Азії. За Візантійськими царями стояла велика традиція славетної Римської Імперії, і посвоячення з ними за посередництвом віри та подружжя мало велике значення для Київського князя. Крім того, з тією імперією державу Володимира лучили найважливіші торговельно-промислові зв'язки завдяки природним водним шляхам.

Далі, грецька літургія і Святе Письмо були вже перекладені Кирилом і Методієм на слов'янську мову болгар, що була дуже близька слов'янам Київської Руси. Все те давало „грецькій вірі" першенство в очах київського володаря. Крім того, військова допомога Володимира кесарям Візантії проти збунтованого полководця Варда Фока і мілітарна перевага Володимира в Кримі — в тодішній грецькій колонії — примусили Візантію віддати царівну Ганну Володимирові за жінку, під умовою, очевидно, що він прийме „грецьку віру" і охрестить свій нарід.

У висліді хрещення, київська династія Рюриковичів, почерез насліддя Володимирового дому, споріднилася, майже, з усіми важнішими пануючими династіями тодішньої Европи. Крім безпосередніх родинних зв'язків з царським домом Візантії, дім Володимира споріднився (почерез сестру Ганни, Теофанію) з домом Римської Імперії Німецького Народу. Теофанія була дружиною Оттона II і матірю Оттона III. Син Володимира, пізніше Ярослав Мудрий, був оженений з шведською королівною Інгигердою; син Святополк одружився з польською князівною; син Всеволод — з данською князівною Естридою. Дочки Володимира були заміжні: одна за королем чеським Болеславом II Рудим; друга — за угорським королем Владиславом Лисим; третя — за польським королем Казимиром I (Kazimierz I Odnowiciel), а четверта — за удільним володарем, маркґрафом Бернгардом Нордмаркським.

З політичної точки погляду, прийняття християнства Володимиром Великим і поширення політичних впливів Київської Руси на міжнароднім форумі належать до найсвітлішої сторінки нашої історії.

6. З наладнанням політичних зв'язків з цілим европейським світом і з оживленим темпом виміни економічних вартостей із закордоном прийшло пожвавлене ширення багатющої культури середньоморських народів, що і вплинуло на розквіт староукраїнської літератури і мистецтв.

Нога в ногу з розбудовою церков і монастирів ширилася грамотність. Особливо монастирі ставали центрами навчання, перекладання і переписування старих книг, і родовищем української історіографії. Одна з найважливіших пам'яток тієї доби і джерело досліду історичних подій, що збереглося, це літопис Нестора. Той літопис був зачатий невідомим автором і доведений ним десь до 1093 року. Нестор, чернець Києво-Печерської Лаври, зредагував залишений матеріял і записував поточні події під наголовком „Повісті Временних Літ". Найцінніший літературний твір тієї доби і перлина в світовій літературі — це „Слово о полку Ігоревім".

Будова церков у столиці і по провінційних городах давала поштовх для розвитку іконописного ми-

стецтва. Розкрашування Божих храмів фресками і мозаїкою доходило до свого повного мистецького завершення.

7. Покладене Ісусом правило суспільного ладу: „Віддай Богові, що Боже, а кесареві — кесареве", в життєвій практиці привело до дуалізму влади: власті духовні і політично-державні. Через недосконаліть людської вдачі так в рядах духівництва, як і світських володарів, цей двоподіл постійно спричинював суперництво за першенство і за суцільність влади. Проте, ця ривалізація, коли вона не кінчалася повною перемогою одного суперника, мала і цю добру сторінку, що давала можливість громадському чи суспільному чинникові в державі добиватися політичних свобід, громадських вольностей та цивільних прав громадянина. Все це на Заході лягло в основи участи цілого народу в суверенних правах держави і церкви. У Візантії Церква дуже часто була підкорена кесарям і майже всі спроби Константинопольських патріярхів визволитися з-під політичної влади кінчалися невдачно. Цілковите підкорення Церкви політичному володареві наступило в московському царстві Івана IV Лютого і триває по сьогоднішній день. В наслідок такої цілковитої монополії політичної влади в Росії, суспільно-політичний розвиток в напрямі до справжньої демократії став неможливий. В Україні — в усіх періодах її політичної незалежности — існував взаїмний пошанівок між світськими і церковними властями. Ми не знаходимо в нашій історії загострених стосунків між церквою і політичним володарем, ні за княжої доби, ні за гетьманату.

Словом, релігійні та політичні основи української державности тих часів перетривали татарські лихоліття, польську політику винародовлення і багаторазові спроби російських режимів на знищення нашої культурної окремішности і політичних аспірацій на самостійне життя. Підвалини, покладені Володимиром Великим в десятому столітті ще й сьогодні мають таку ж цінність у сучасній боротьбі українського народу за своє існування, яку вони мали тоді.

Стефанія ГУРКО

МОЛИТВА ТИСЯЧОЛІТТЯ

Владико небесний, молитву прийми
За нарід, за Русь-Україну,
У ласці своїй вовік бережи
Всю нашу Велику Родину

Вже тисячу літ, як віру Христа
Наш князь Володимир Великий
Приняв враз з народом на водах Дніпра,
Твоєї взивав він опіки.

Ми віру святу зберегли у віках
І предків священні обіти,
Князів і гетьманів, що в світ на стягах
Христові несли заповіти.

Тризуб Володимира — герб наш і хрест,
Нев'янучий символ держави,
Нам вказують шлях, немов Божий перст
До щастя, до волі, до слави.

Владико Небесний, нам звагу подай
Боротись за Правду Христову,
Щоб цвів, як колись, наш батьківський край,
Щоб стали могутні ми знову.

Хай сили ворожі неволі і тьми
Розвіються, мов буревії,
Хай мир і любов будуть поміж людьми
І славиться наш святий Київ.

25-ЛІТТЯ „УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИКА"

(Із звернення до українського громадянства й установ)

У 1963 році, за ініціятивою історика Любомира Винара, група українських науковців започаткувала видання „Українського Історика", який в короткому часі став офіційним виданням Українського Історичного Товариства. Видавці журналу брали до уваги вимоги і стан української історичної науки на Рідних Землях і на Заході.

Головним завданням „Українського Історика" було і є пильнувати та боронити інтереси справжньої української історичної науки та її кращі традиції. Ми стараємося виправляти фальшиві і тенденційні інтерпретації історії України в совєтських історичних працях і в дослідженнях західних істориків. Рівночасно згуртовані в УІТ науковці систематично розбудовують українську історіографію на Заході і гідно репрезентують її на міжнародному науковому форумі.

Досі появилося 96 чисел „Українського Історика" (6,710 сторінок друку), які хронологічно і тематично охоплюють усі періоди української історії, а також допоміжні історичні наукі й інші українознавчі дисципліни.

Тепер по 24 роках наполегливої праці і конкретних її наслідків — звертаємося із закликом допомогти нам розбудувати матеріяльну базу журналу і тим самим спричинитися до дальшого росту „Українського Історика". Громадські установи і заможніші громадяни можуть стати меценатами журналу. У нашому ювілейному році хочемо здобути бодай 500 нових передплатників журналу і розбудувати Видавничий Фонд „Українського Історика". Це можемо зробити лише за Вашою активною допомогою. Тому віримо, що громадянство і українські установи відповідно оцінять 25-літню появу **Українського Історика,** єдиного українського Історичного журналу в діяспорі, і допоможуть нам в його дальшій розбудові.

Управа Українського Історичного Товариства

Пожертви і передплату на „Українського Історика" (25 дол. річно) слід надсилати на адресу: в Америці (P.O. Box 312, Kent,OH 44240), в Канаді (3804 Oxford Ave, Montreal, Quebec, H4A 2Y2), в Европі (Др. О. Wintoniak, Postfach 37 02 48, 8000 Munchen 37, West Germany). Почтові перекази треба виставляти на „The Ukrainian Historian".

Богдан БОЙЧУК

ПОСТАНОВКА „ЯРОСЛАВА МУДРОГО“

Студією Лідії Крушельницької в Нью-Йорку 30.IV.1988 р.

Критерії оцінки всякого театрального явища зумовлені цілим рядом фактичних і практичних чинників. Оцінюючи, наприклад, виставу традиційного репертуарного театру, вживаємо інакші критерії і підходи, ніж оцінюючи виставу експериментального театру, — а театральної школи (чи студії в цьому випадку) й поготів. Теж треба взяти до уваги, що „Ярослава Мудрого“ поставлено з нагоди святкувань тисячоліття хрищення України, що зумовило характер і обмежило вибір матеріялу.

Сама п'єса Івана Кочерги, не зважаючи на те, що дехто вважає її клясикою української літератури, — слабка й невдячна. Місцями вона занадто декляматива, місцями надто патріотично-патетична і, назагал, статична. Але з усякого матеріялу, навіть з аґіткової статті в газеті, можна зробити унікальне театральне дійство, як переконував Лесь Курбас (і що справді доказав інсценізацією посеред ньої повісти Аптона Сінклера „Джіммі Гіґґінс“, чи поставою дешевенької п'єси-аґітки Івана Микитенка „Диктатура“, яку перевтілив чи не на найкращу свою виставу). Але такі чуда трапляються рідко, і то лише в творчих професійних театрах, а не в театральних школах чи студіях. Не трапилось таке чудо й у виставі під обговоренням.

Але були досягнення, які варті уваги в „Ярославі Мудрому“. В першу чергу, декорації Володислава Клеха, професійного декоратора Метрополітальної опери, — були оперні, ґрандіозні. Як глядач експериментальних театрів, я відвик уже від такого роду декорацій у театрі. Але треба признати, що декорації Клеха були витримані в стилі від початку до кінця, а це дуже важливе. Вони теж створювали враження монументальности, що відповідало стилеві п'єси й постановки. Особливі були теж музичні рамки Ігоря Соневицького: кожна дія починалася піснями або напівами в його композиції в чутливому виконанні ансамблю „Промінь“. Співи ці передвіщали настрій дії; особливо вражали і зворушували пісні-голосіння перед четвертою дією, в якій приходить вістка про смерть княжни Єлисавети. Пісні ці були сучасні, але одночасно нав'язували до нашої історичної спадщини.

Другим позитивним фактором був міцний стрижінь гри головних героїв. Найкраще вивів свою ролю Андрій Добрянський, відтворивши образ зрівноваженого й розумного ігумена Сильвестра, духовного дорадника Ярослава Мудрого. Ярослав Шуль добре віддав характер розриваного протилежними пасіями монаха-іконописця Микити, справді сина вбитого Ярославом новгородського князя Константина. Незивичайно й переконливо відіграв ролю гумористично закроєного винолюбного Свічкогаса Лесик Кмета. А Тарас Певний створив динамічний і психологічно переконливий образ Журейка.

Роля Ярослава Мудрого була найскладніша й найтяжча. І Володимир Курило вив'язався з неї дуже добре, віддаючи піднесення і зневіру князя, його гнів і ніжні почуття любови, його ненависть до ворогів і журбу за долю держави. Курилові треба було дуже тонко балянсувати свою гру, щоб місцями не пуститися в наглядну патетику; він балянс цей утримав.

Жіночі ролі не були так різко наштриховані, як головні мужеські ролі. Все ж виконання ролей Єлисавети Любою Вижницькою, Анни Лідою Залуцькою та Інґіґерди Ксенею Зєлик були на відповідному рівні.

Неуспішним треба вважати вживання дошкільної молоді як статистів у масових сценах. Коли, наприклад, малий хлопчина входить як посол Польщі чи Угорщини, — то це діє проти магії театральної ілюзії та нищить всякі можливості сприймальної імовірности. Також зодягнена в відповідні строї дітвора, ні поставою, ні виразом облич, ні поведінкою — не спроможна створити враження дружинників чи придворних дам. Назагал масові сцени робили враження отарности і незугарности. Я радив би режисерові Лідії Крушельницькій зредукувати масові сцени до мінімум, або, найкраще, виключити їх зовсім у майбутніх ґастрольних виставах, які, маю надію, будуть можливі. Це виструнчить головну лінію п'єси і піднесе її на вищий рівень.

УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКВИ АЛЬБЕРТИ В МАЛЮНКАХ П. ІВАНЕЦЬ

25 жовтня 1987 р. відбулося відкриття виставки образів Парасі Іванець в музеї Василя Курилика в Ніяґара Фаллс.

Виставка обіймала 160 олійних картин, створених на протязі 10-ти літнього періоду з метою відзначити 75 років поселення українців в Альберті і 100 річчя Канади. Доповнена, тепер вона зорганізована для вшанування 1000-ліття християнства Києва і України.

Унікальність виставки полягала ще й у тому, що всі образи були мальовані на місці, з натури. Потрібно було великого зусилля, щоб виконати такий задум. Мабудь тяжко було б художниці досягти цього самій якби не підтримка її мужа. Доктор Василь Іванець, будучи лікарем, мав завдання подорожувати професійно просторами Альберти. І всюди, де не їздив натрапляв на сліди українських піонерів, які вже подекуди залишили свої первісні місця поселення. Але доказом їхнього тут життя були церкви: залишені, обвіяні вітрами й снігами,

похилі хрести на яких вказувати, що біля них немає вже парафії, громади, господаря. Чим старші, тим більше привабливі для мистецького ока, палітри і полотна та пензля.

Не так просто було їхати в віддалені місця. Треба на те відповідної можливости і нагоди. На широких просторах бачимо жіночу постать з пензлем і палітрою та полотном в руках, як сидить і малює церковцю у Скаро, Лєдук чи Шандро. Більшість малюнків церков були роблені, очевидно, літом. Але деякі творилися в саму холодну зиму, коли пензель було тяжко тримати замерзлими пальцями. Не просто було навіть відшукати церкву. Хоч бані можна було побачити здалека, але дорогу до них знайти нелегко, без жодної людини, щоб підказала б як їхати. Окрему трудність представляло зібрання довідкового матеріялу. Хотілось знати, яка це церква, коли збудована, в честь якого святого посвячена, якого обряду. Дістати такі інформації було дуже, а дуже тяжко. Але тут знову Іванці з наполегливістю слідкують за тими даними, нераз заїжджаючи по кілька разів до якогось віддаленого і опустілого пункту, щоб знайти особу, яка ще знає історію своєї церкви. Так постає і друга праця: фоторепродукції намальованих церков з повним описом і даними, яка ще донині чекає на свого видавця.

Парася Іванець, як і її муж обоє походять з Угнівщини, з тої окраїнної частини України, де люди мусіли вперто обстоювати своє я. До Альберти вони прибули в 1948 р., а від 1977 проживали в Ст. Катеринс, Онтаріо, де в 1979 р. д-р Іванець відійшов з цього світу. Ще будучи в Едмонтоні, маючи хист і талант до малювання Іванець почала студії малярства у проф. Буцманюка, а потім на інших курсах. П. Іванець мала свої індивідуальні вистави в Едмонтоні та інших осередках. Також діставала нагороди і гонорові відзначення за свої праці.

Виставка в музеї Ніяґара Фаллс охоплює церкви будовані від 1900 р. З цілої колекції 160 картин, 60 зображують православні церкви, а 100 католицькі. Цікаво відмітити, що з них 51 було збудованих між 1900 — 1920 рр., 68 від 1920 — 1940 рр., а від 1940 по 1976, себто за період майже вдвічі довший, найменше, бо тільки 41 церкву. З того бачимо, що в часах депресії і до другої світової війни церков було збудовано найбільше.

Назви осель де будувалися церкви, відзеркалюють назви сіл чи околиць України, звідки приїжджали піонери. Ось такі приклади: Борівці (1909 р.) (до речі, назва села в Буковині звідки приїхали діди і батько Василя Курилика), Ярослав (1936 р.), Новий Київ (1918 р.), Кисілев (195О р.), Січ Коломия (1926 р.), Прут (1933 р.), Завале (1929 р.), Борщів (1939 р.), Волинь (1931 р.), Сокаль (1921 р.), Слава (1927 р.) Стрий (1910 р.), Мирнам (1917 р.).

Архітектурно церкви представляють собою споруди однобанні, трибанні і багатобанні. Більшість будовані з дерева. Окремо стоять дзвінички. Однораменні хрести переважають на всіх церквах, так само як і в Україні, особливо в найдавніших церквах. Здебільша церкви побудовані на просторих площах, без огорож, коло церков є цвинтарі.

В цілому колекція ця дає панорманий перегляд українського церковного будівництва Альберти представленого у мистецькій формі. Парася Іванець зробила свій великий вклад створивши ті картини, які треба зберегти як історичну вартість. Особливо провінція Альберта повинна придбати їх для себе.

О. Колянківська

COMPLETE CATERING SERVICE.

Banquet Facilities (up to 500 persons)

UKRAINIAN CARAVAN
Restaurant Cabaret

5245 Dundas St. W. (at Kipling) • **231-7447**

ISLINGTON, ONTARIO M9B 1A6

• *ГОТУЄМО Й ДОСТАВЛЯЄМО РІЗНІ СМАЧНІ СТРАВИ НА* ***ВЕСІЛЛЯ, ХРЕСТИНИ, ЗАБАВИ, ПОМИНКИ*** *І НА ІНШІ ПРИЙНЯТТЯ;*
• *ПОВНА КУХОННА ОБСЛУГА;*

• **Спальні**
• **Їдальні**
• **Вітальні**
• **Домашні прилади**
• **Матраци**
• **Софи**
• **Декоративні вироби**

1995 Dundas St. E. Mississauga, Ont.
(1 km W. of Hwy 427) *Tel.* ***624-4411***

R Since 1953

Власники запрошують Вас відвідати найбільшу в світі українську крамницю меблів і домашнього устаткування. Приязна атмосфера. Недорогі ціни.

ВИСТАВКА ІКОН
для відзначення Тисячоліття

Канадсько-Українська Мистецька Фундація в Торонто, для відзначення тисячоліття християнства в Україні, у червні-липні-серпні 1988 р. влаштовує велику виставку ікон і церковних образів. Ікона, зокрема українська ікона, в ювілейному році повинна зацікавити широкі кола української еміґрації.

Ікона не постала разом з християнством, вона, як предмет культу, творилася поступово, і аж 787 року була офіційно прийнята на 7-му вселенському соборі в Нікеї. Ікона тісно пов'язана з візантійським мистецтвом і визначається, як виконане будь-якою технікою зображення Христа, Богоматері, святих і подій зі Святого письма...

Мистецтво іконопису прийшло на Україну з Візантії й воно згодом поширилося на всю Київську Русь. Ще до нашестя татаро-монголів, в період Київської Руси, давньоруські майстри перейняли візантійські традиції малювання ікон, що й засвідчують численні пам'ятки. З літопису відоме ім'я іконописця кінця XI-початку XII століття, ченця Києво-Печерської лаври Аліпія, якому приписують створення найдосконаліших ікон того часу. Український іконопис протягом наступних століть втілив у малюванні ікон істотні риси національного характеру. Вже в XV-му столітті в українському іконописі, поряд з використанням традиційних прийомів, зокрема фрескового розпису, появляються місцеві риси, пов'язані з реальною дійсністю, наприклад зображення рослинности.

Від XVI-го століття до канонічних сюжетів, трактованих у вигляді жанрових сцен, уводяться до ікон предмети побуту, оздоблення народним орнаментом, також місцевий краєвид тощо. Значного поширення набули золоті і срібні рельєфні тла, наприклад, в іконі „Христос" роботи майстра з м. Долина теперішньої Івано-Франківської области (1567), в іконі „Різдво Богоматері" з села Вишенька Львівської области, в іконі „Спас" з села Яблунівка Івано-Франківської области (1575), „Благовіщення" роботи майстра Федуська з Самбора (1579). З кінця XVI-початку XVII століття в український іконопис входить відображення окремих явищ місцевого суспільного і політичного життя, прикладом чого є ікона „Покрова" з портретом Богдана Хмельницького, яка походить з села Дашків на Київщині, ікона „Розп'яття" з портретом лубенського полковника Леонтія Свічки, яка походить з Полтавщини і була створена наприкінці XVII-го століття.

З Україною пов'язані ікони, які вславилися як чудотворні, між ними: Вишгородська, Ігоревська, Межигірський Спас, Успіння Божої Матері Печерської, Чернігівська, Почаївська, Холмська, Зарваницька, Гошівська, Крехівська, Самбірська, Жировецька, Дубенська, Теребовельська й інші.

Complete Home Comfort!

☐ Автоматична, контрольована комп'ютером доставка
☐ 24 години, 7 днів тижнево радіодиспечерська обслуга
☐ Продаж і обслуга домашнього огрівального устаткування
☐ Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,
Tel: 232-2262

183 Bloor Street East, Oshawa L1H 3M3
Tel: 728-5138

SIPCO Sales & Leasing Limited

83 Six Point Road, Toronto, Ontario, Canada M8Z 2X3

- *Повна обслуга винайму особових і вантажних авт*
- *Корпоративні й індивідуальні пляни, достосовані до Ваших потреб*
- *Короткі й довготривалі реченці, від 6 до 60 місяців*
- *Винайм автомобілів усіх марок і моделів — крайових і закордонних*
- *Дуже конкуренційні ціни — гуртова знижка для Вас!*

Заким купити чи найняти авто — потелефонуйте на число: 232-0557 і покличте Андрія Стасіва або Тараса Корда.

З іконописом тісно пов'язане мистецтво творіння іконостасів, цебто перегородок, які відділяють у храмі частину для вірних від вівтаря. Іконостаси знані лише у східньому, візантійському обряді християнських церков. Іконостас має „царські" й двоє „дияконських" дверей. Фактично іконостас, це різьблена і часто інкрустована дерев'яна стіна з кількома рядами, зформованими за прийнятим порядком, ікон.

Традиції українського іконопису продовжуються й на еміґрації і вони тісно пов'язані з будовою величних храмів у Канаді, США, в Європі, Австралії. Багато з-посеред українських образотворчих мистців присвятили себе цілковито, або у великій мірі, іконописові. Канадсько-Українська Мистецька Фундація в Торонто запросила до участи в виставці тих еміґраційних іконописців, яких адреси є в її розпорядженні. Маємо надію, що на виставці будуть експонуватися ікони й інші види релігійного мистецтва таких запрошених мистців: С. Гординського, А. Харини І. Микитина, Т. Снігуровича, Г. Цісарук-Конопади, Б. Головацького, Г. Новаківської, Я. Креховецького, П. Холодного, Г. Титли, Ю. Козака, М. Левицького, П. Лопати, М. Біднярка, Х. Микитюк, В. Фаркавця, В. Денисенка, о. Ювеналія Мокрицького, І. Носик, С. Лади, В. Литвина, Х. Велигорської-Сеньків, Я. Сурмач-Мілс, Я. Козака, О. Поліщука, Я. Ґеруляк, А. Мадая, Ю. Гури.

Організатори виставки ікон і церковних образів переконані, що нею зацікавляться широкі маси українців Торонто, а також тих, які відвідають наше місто влітку цього року. Виставка відбувається під патронатом СКВУ в залях КУМФ вул. Блюр-Захід, ч. 2118-А.

Ласкаво просимо!

Віктор Поліщук

ТАКА НАША ДІЙСНІСТЬ

На одному з засідань, на порядку нарад було тільки дві точки. Перша — питання виходків. Як тільки ця тема почалася, кождий член управи Народного Дому виходив на середину залі, даючи свої вичерпні відомості з цієї ділянки з достовірними коментарями. Гадав, що дискусія не закінчиться до ранку, така вона була широка і річева. Треба було голові неабиякого хисту й спритности з хитрістю, аби її нарешті припинити.

Коли ж на внесок музичного референта в другій точці нарад порушено справу фортепіяна, всі члени замовкли, із злющим поглядом зіниць, мовляв, — що це нас обходить? Всі мовчали, наче та баба, що їй ксьондз на сповіді за покуту казав в роті тримати воду. Щойно по довгій мовчанці один сказав: „Та як того треба і є гроші, то купуйте". На цім і стало. Дискусії не було і не могло бути. Не було і грошей. Це ж було вже не з їхнього ресорту.

Петро А. Міляновський

РУКИ В ФАРБІ

Виклад шановного Юрія Мошинського про фотографію й малярство, штовхнув ще й мене щось в тій матерії сказати — хляпнути фарбою, як хочете. Бо химерний наш світ і химерна образотворча справа. Коли щось малюючи ми пріємо, щоб відтворити фотографічну подібність якогось об'єкту, то вкінці виходить картина-ілюстрація. Картина, правда, справляє нам приємне почування „всередині", одначе її мистецька вартість бідненька — на виставу з тим не пхаймося, бо не пустять. А вартість монетарна ще бідніша — так собі 10-20 долярів. Тому, що це ілюстрація! Коли ж одначе та сама картина спотворена ненатуральними їй красками та божевільною формою об'єкту — о, тоді це вже інша справа, тоді це вже мистецтво, що продається за тисячі. Ну, бо мистецтво! І от тепер всі ґалерії ряснiють картинами що щось на них намальовано, лишень годі розпізнати чи це дерево, чи літак, чи коза; аж зиркнувши на картку збоку, дізнаємося, що це хата. Коли ж ми тієї хати не бачимо — значить низька в нас інтеліґенція. Тож бідного маляра фарбою не обливаймо.

Отож власне, коли глядач бачить на картині те, чого там нема — воно й збільшує її вартість мистецьку, а тим самим й монетарну. Наприклад, на картині Пікассо „Кінь грає на ґітарі", ґітари там не шукайте, а кінь то навіть й копита не наставив. Але багаті любителі його картин вірять йому „на слово", як у Євангеліє, й навипередки платять за ті картини від ста тисяч вверх. Бо це „мистецтво" та ще й „нейм"... самому любуватися, ще й гостям показати. Подібно є і з картинами Черчіля, хоч він і не маляр. Було це щось гейби повний міх, підпертий патиками, ще й з написом „корова"; щоб хтось борони Боже, часом не подумав що це, може, бик. І от такий, розумієте, „дешевр" продали за 60 тисяч фунтів. Ну, бо „нейм"... бо химерний світ...нікс квакес!

Ну, а вже всім ясно, щоб маляреві „зажити" слави, то перше мусить він принаймні зо сто літ наперед умерти. От бідний Ван Ґоґ, що не міг продати ні одної картини, з розпачу відрізав собі вухо. А тепер десь там у небі, мабуть, відрізав собі з жалю ще й друге, бо його Букет квітів продали ось не за тузин яєць, а за 29 мільйонів долярів! Христе спасе терпеливий!... от знущаються, безсердечні.

Багато-хто вважає, що малярство не для нього, це тяжка справа — що ні, то ні! А воно найтяжче тут взяти перший раз пензлик у руку — заразитися цим, що так скажу. Ану спробуйте. Возьміть „полотно", долішню половину помалюйте на-зелено, а горішню на-синьо і вже маєте траву і небо, вже пів картини зроблено. Посередині намалюйте там ще яблуню, з одного боку Адама, а з другого Єву, а на яблуні вужа і маєте готовий рай. Чого вам ще? Єва про біду могла б бути в штанцях, щоб вас жінка з цим з хати не гонила. А картина буде вам така дорога, що нехай сховається Пікассо, і Ґоґ, і навіть Михайлоангел. Тільки вставте картину в дорогу рамку, бо дорога рамка картину збагачує, а бідна, очевидно, збіднює. А ви, може, думали що це лиш святі горшки ліплять? Але, як хочете стати Пікассом відразу, то малюйте щось в уяві лягаючи спати, а на полотні пензель вранці намалює вже сам. Побачите!

М. Костка-Понятовський.

Василь СОКІЛ

МИНУЛО ТРИ РОКИ...

Коли три роки тому пролунали заклики Горбачова до перебудови суспільства, вони стосувалися головним чином економічних проблем країни, доведеної диктаторською політикою на грань катастрофи. З перших же виступів Горбачова підкреслювалося, що це не проста перебудова, а перебудова революційна, що означало б рішучу якісну зміну, стрімкий перехід від одного стану до іншого, відкидання геть усього віджилого і утвердження нового, прогресивного, — тобто мав бути докорінний переворот на всіх ділянках життя суспільства.

Якби надалі ця важлива прикмета — революційна перебудова не лишалася гаслом чи закликом, а насправді ламала старе, щоб збудувати нове, слід було б сподіватися за три роки відчутних результатів. Тим часом з розв'язанням трьох основних завдань на які спрямована була в перші дні перебудова, лише в поборюванні корупції та алькоголізму були вжиті рішучі заходи. На жаль, успіхи в цих справах досить відносні, проте дещо доброго зроблено. Значно менш успішно впроваджуються економічні реформи, бо головний дефект — централізоване керівництво при бюрократичному плануванні господарством і далі лишається гальмом для кардинальних змін в економіці країни.

Однак, економічні проблеми, які не є вони важливі, не викреслюють іншого, що потребує революційної перебудови. І щодалі нинішне партійне керівництво стикається з ними у всезростаючій гостроті.

В перші часи проголошення перебудови та закликів до гласности Горбачов підкреслював, що без всенародньої підтримки всі найкращі проекти неможливо буде здійснити. Цілком справедливо новий генеральний секретар прагнув опертися на народ, стимулювати його активність, відновити віру людей в те, що перебудова є кровною справою трудящих мас. Невипадково звернувся він у першу чергу не до партії, а до народу.

Хоч на той час він нічого конкретного не зумів навіть пообіцяти народові, сам факт звернення до нього за підтримкою в ділі революційної перебудови важливий.

Обіцянки всіх його попередників, як відомо, обмежувалися тим, що вказували людям на горизонти світлого майбутнього. Горбачов не повторив цієї дурниці, знаючи, що насамперед треба бодай нагодувати народ, а цього по-чесному він не міг зробити, — згубна економічна політика прирекла людей на постійні „подолання тимчасових труднощів".

Однак, щось путнє слід було зробити. І перше, що справило позитивне враження на людей, це те, що Горбачов дозволив їм відкрити рота, проголосив широку гласність. Це стало його значним успіхом у популярності. Люди відчули полегкість, від того, що можна, не боячись, говорити про надужиття недавнього минулого, викривати винуватців — хабарників, бюрократів, розвінчувати фальшивих кумирів. Дозволено було навіть торкатися довгі роки забороненої теми національної несправедливости.

От уже понад два роки письменники, педагоги, культурні діячі не перестають привселюдно наводити все нові й нові убивчі докази русифікації та знеславлення української нації. Якийсь час сам факт дозволу говорити про наболіле приносив якесь задоволення промовцям, однак, щодалі непокоїло питання, — які ж наслідки від цього говоріння? Адже все лишається по-старому, нічого не змінилося. Антинародний закон про недержавність української мови й досі діє. Русифікаційний процес триває з попередньою силою. Дискримінація доброго імени українського патріота лишається програмним завданням партії на Україні. Щербицький за це отримує черговий орден Леніна...

Тим часом нерозв'язаність національного питання в Союзі починає давати себе взнаки: демонстрації в Казахстані, в республіках Прибалтики, в Якутії, драматичні події у Вірменії, конфлікти в Осетії, довгорічна проблема кримських татар. Все це неможливо зараз придушити арештами та танками, як це практикувалося і за Хрущова. Єдиний рятунок для успішної революційної перебудови полягає в рішучому, справедливому розв'язанні національних проблем і назріваючих конфліктів, які можуть привести навіть до нової громадянської війни.

Є два погляди на дії генерального секретаря:

Горбачов **необачно** поспішає.

Горбачов **небезпечно** зволікає.

Небезпечно не поспішає з революційною перебудовою, щоб не викликати контрреволюційного опору консервативних сил. А вони, ці сили, досить небезпечні. Про це не раз говорив сам Горбачов. Якщо вони переможуть — це буде для країни справжньою катастрофою, з якої ніколи не вибратися.

Критики горбачовської перебудови тепер намагаються довести, що вона спрямована на ліквідацію соціялізму (найодвертіша в цьому розумінні стаття в газеті „Совєтская Россия", надрукована в ті дні, коли Горбачов був у Югославії, і як підозрівають, була інспірована членом Політбюра КПСС Є. Лігачовим). Противники горбачовської гласности починають уже застрашувати, що вона дає привід чужоземній аґентурі для підбурення мас до заколотів, до підриву стабільности державного ладу. Про це свідчить опублікована в закритому для загального відома тижневику „Арґументи і факти" заява КҐБ — інструкція для партійних пропаґандистів. В ній говориться відомим з догорбачовських часів стилем антизахідньої пропаґанди: „за одержаними нами інформаціями аґентура США разом з шпигунськими організаціями Франції та Західньої Німеччини вживають заходи підірвати внутрішньо політичну ситуацію в Союзі... Аґенти

розвідок планують установити буржуазного типу багатопартійну систему, організувати незалежні профспілки, підбурювати заворушення, поширювати антисоціялістичні наклепи на нашу систему...“

На доказ підривної діяльности іноземних розвідок КГБ може вже зараз з успіхом використати такі факти: не так давно комсомольці Київського університету випустили листівку до народу, в якій, зокрема, сказано: „Ми домагаємося публічної дискусії в пресі, по радіо і телевізії про можливість мати багатопартійну систему в нашій країні, щоб забезпечити повну участь цілої нації у вирішенні майбутнього України“.

Більше того, на першій сторінці органу ЦК КПСС газети „Правда“ у святкові травневі дні — 2-го числа надруковано листа члена партії з 1972 року В. Селиванова — звернення до наступної всесоюзної партконференції. Автор пише про втрату партією авторитету в народі і що видимість її єдности полягає в покірному одноголосному схваленню волі партійного вождя.

Таку фіктивну єдність, пише він, створювали, безупинно повторюючи про загострення клясової боротьби, вбиваючи в голови міти про „шпигунів“, та масові „шкідництва“ як результат підривних дій аґентів імперіялізму. В. Селиванов відважився на сторінках органу ЦК КПСС ствердити, що в партії буйно розцвіли кар'єризм, чванство, хабарництво, пияцтво, безкарність, паразитизм зневага до людей — трудівників і тримання їх в рабській покірності. Автор говорить, що вплив такої партії на маси виявився з одного боку, в жадобі кожного прорватися в еліту, а з другого, — плювати на чесний труд. Кому він потрібен? Краще бути членом партії, командувати, керувати. Таких командирів у країні вже зібралося майже двадцять мільйонів!

Автор звертається до партійної конференції з вимогою вжити рішучі заходи до перебудови партії, яка стала диктаторською кастою без найменших ознак демократизму. Фактично, атвор листа, відносно молодий член партії, доводить, що така партія непотрібна. Вона нездатна об'єднати маси на виконання завдань революційної перебудови. Висновок який? Автор обмежується пропозицією розпочати нову чистку партії...

З австралійської преси довідуємося про те, що в Москві ініціятивна група зібралася на квартирі активістки Євгенії Дебрянської для організації, як вони назвалися, „Незалежного видавничого клубу“. З цієї ж інформації дізнаємося про існування тридцяти неофіційних видавництв. Мова на тому зібранні йшла і про створення опозиційної партії, назва якої Демократичний Союз. Створено Комітет, який накреслив основні принципи цієї партії і повідомив про це міський комітет партії більшовиків.

На це зібрання, куди прийшло понад 60 прихильників, не пустили прибулих на 30-ох автах міліціонерів та кагебістів. Однак, по закінченні зборів при виході двадцятьох учасників було затримано...

Відомо стало, що крім цих зборів, у Москві від-

КРЕДИТОВА СПІЛКА

„БУДУЧНІСТЬ“

Щадіть, позичайте та полагоджуйте всі свої фінансові потреби в Кредитовій Спілці „Будучність“

140	Bathurst Street, Toronto,	363-1326
2253	Bloor Street West, Toronto,	763-6883
4196	Dixie Road, Mississauga,	238-1273
221	Milner Avenue, Scarborough,	299-7291

ВІДВІДАЙТЕ НАС —

РАДО ВАС ОБСЛУЖИМО!

ARKA LIMITED

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, панама, образи, вишивані блюзки, кераміка, платівки та касети, друкарські машинки, обручки й заручинові перстені, різдвяні та великодні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West, Toronto, Ont.
Tel: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6

WILLIAM'S SHOE STORE

Від 1950 спеціялізується в широкому
— взутті B — EEEEE
— взуття для дорослих і дітей
— ортопедичне взуття

- **WHITE CROSS**
- **SALAMANDER**
- **NATURALIZER**
- **ROMICA • JARMAN**
- **FLORSHEIM**

TORONTO, 750 Queen St. W.
(біля церкви св. Миколая; розуміємо по-українськи)
Телефон: **363-4898**

булися в інших районах міста такі ж зібрання з таким же порядком денним. Крім вимог дозволити організувати нову партію, збори зажадали створення незалежних профспілок та виводу радянських військ з Европи. Знаменно, що в цій справі окремо згадано про вивід військ з Західньої України та з прибалтійських республік, вважаючи їх окупованими країнами.

Карні органи, видно, ще не зорієнтувалися, що їм робити в даній ситуації, але вони дуже просто можуть усі ці „горбачовські вольності" страктувати як результат підривної акції чужоземних розвідок. Неважко їм можна вже зліпити низку судових процесів, нових погромів сталінського типу. Заколоти в Казахстані та Вірменії — це „націоналістична контрреволюція". До цього можна прилучити українських „буржуазних націоналістів", які голосами Гончара, Олійника, Павличка, Плачинди та сотень інших „бендерівців" дестабілізують незламну єдність більшовицької імперії.

На чоло контрреволюційної, антирадянської організації КҐБ може поставити ціле Політбюро — однодумців Горбачова, які підривають монолітність рядянської держави, подарувавши естонським націоналістам значну долю незалежности в управлінні економікою республіки, — віддали в їхнє відання індустрію, енергетику, транспорт, харчування, освіту, культуру, лісове господарство та охорону довкілля. Що ж станеться, коли децентралізація й унезалежнення поширяться далеко за Естонію?

Після трьох років значно загострюється змагання між реформаторами і консерваторами. На сторінках „Правди" — органу ЦК партії часто з'являються статті читачів з різних кінців Союзу, які висловлюють занепокоєння з приводу того, що на місцях чиниться саботаж або одвертий спротив започаткованим реформам. Останнім часом в таких листах лунає тривога, чи не заміряються сталіністи скинути Горбачова з керівництва. Автори листів попереджають, якщо подібне замишляється в Кремлі, — народ не мовчатиме.

Це свідчить, що гласність — не просто свобода слова для окремої людини, а, що найвагоміше, — свобода для всього народу сказати своє слово в рішенні державних справ. Слово це чимдалі набирає значення не лише пропозиції, але й конкретних вимог: зокрема для реалізації перебудовних планів невідкладно належить розв'язати серед інших найболючішу проблему національної нерівноправности.

Хтозна, чи в Кремлі, чи поза ним щось замишляється проти Горбачова, однак він сам постійно звертається до народу. На недавній зустрічі з редакторами, журналістами, творчими діячами заявив, що стаття в „Советской России", яка фактично закликала повернутися до сталінської політики, є одвертим „антиперебудовним маніфестом". Це означає, що внутріполітична боротьба існує. Недарма він сказав: „Але я не подам у відставку!"

Саме на цю зустріч з представниками масової інформації генеральний секретар прийшов не лише зі своїм однодумцем — членом Політбюра Яковлевим, але і з „другою особою" в Політбюрі Лігачовим, — очевидно, щоб розвіяти чутки про незгоди в керівному органі партії.

Наскільки відсутня незгода серед керівної верхівки, покажуть результати червневої конференції, зобов'язаної ухвалити рішення на важливіші питання, які з усією гостротою нерозв'язаности виявили себе за ці три роки перебудови.

СЛОВО ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

В КИЇВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ 8 КВІТНЯ 1988 р.

На весні цього року в багатьох місцевостях України було врочисто відзначено 70-ліття популярного письменника, колишнього голови правління Спілки Письменників України, автора широковідомих „Прапороносців", „Таврії", „Собору" та багатьох інших прозових творів — ***Олеся Терентійовича Гончара.***

Нижче друкуємо скорочено його заключне слово на науковій конференції, присвяченій розглядові його творчости. — Ред.

НАЙПЕРШЕ дозвольте подякувати ректорові й колективу університету, всім учасникам сьогоднішньої наукової конференції, що була присвячена розглядові моєї творчости. Університет своєю увагою виявив мені високу честь, Завжди хвилююсь, коли переступаю поріг університетського червоного корпусу, бо щораз думається про тих подвижників, що їх дав університет вітчизняній науці й культурі, думається про тих високочолих юнаків, які вийшли із цих стін, щоб зустріти за Дніпром Тараса Шевченка в його останній дорозі з Петербурга додому й у хвилину скорботи заприсягнутись над ним на всежиттєве служіння народові.

Користуюсь нагодою, щоб подякувати друзям письменникам, з котрими упродовж літ довелося й доводиться пліч-о-пліч працювати в літературі. З цього університетського залу хочу також висловити вдячність усім читачам, чию підтримку я відчував і в дні погожі, і в часи лихі. Можу посвідчити: ще до того, як стати повсякденністю, туга за гласністю, мрія про життя більш демократичне жили вже в читацьких листах, жило в їхніх довірливих рядках устремління до соціяльної справедливости. Народ воістину вистраждав ці свої нові часи, нове мислення, революційне оновлення життя.

Вітаючи всіх, до кого адресуємось своєю творчістю, хотів би ще привітати звідси зовсім юного читача, хлопчика із степів, котрий з часом, може, теж опиниться тут, серед студентів вашого славетного університету. Не знаю імени того школярика. Прочитав про нього в одній південній молодіжній газеті. Десь торік, коли особливо гучно зчинилась ота аморальна кампанія проти вивчення рідної мови в школі, коли дорослі дяді, втрачаючи гід-

Pekao-Travel

ОРГАНІЗАТОР НАЙДЕШЕВШИХ, БЕЗПОСЕРЕДНІХ ЧАРТЕРОВИХ ЛЕТІВ ДО ПОЛЬЩІ — 1988 — ЛІТАКАМИ ПОЛЬСЬКИХ ЛЕТУНСЬКИХ ЛІНІЙ LOT

ТОРОНТО — ВАРШАВА	Ціни	ВАРШАВА — ТОРОНТО
ЛЮТИЙ 10,21	**567.00**	**ДОВІЛЬНІ ДАТИ ПОВОРОТУ**
БЕРЕЗЕНЬ 13, 20, 30	**653.00**	БЕРЕЗЕНЬ 13, 20, 30
КВІТЕНЬ 6, 13, 20, 24	**629.00**	КВІТЕНЬ 6, 13, 20, 24
ТРАВЕНЬ 1, 8, 15, 22, 29	**776.00**	ТРАВЕНЬ 1, 8, 15, 22, 29
ЧЕРВЕНЬ 1, 5, 8, 12, 15	**809.00**	ЧЕРВЕНЬ 1, 5, 8, 12, 15, 19, 22, 26, 29
ЧЕРВЕНЬ 19, 22, 26, 29 ЛИПЕНЬ 3, 6, 10, 13, 17, 20, 24, 27, 31 СЕРПЕНЬ 3, 7, 10, 14	**873.00**	ЛИПЕНЬ 3, 6, 10, 13, 17, 20, 24, 27, 31 СЕРПЕНЬ 3, 7, 10, 14, 17, 21, 24, 28, 31 ВЕРЕСЕНЬ 4, 7, 11, 14, 18, 25
СЕРПЕНЬ 17, 21, 24, 28, 31 ВЕРЕСЕНЬ 4, 7, 11, 14, 18	**777.00**	ЖОВТЕНЬ 2, 9, 16, 23, 30 ЛИСТОПАД 13, 27
ВЕРЕСЕНЬ 25 ЖОВТЕНЬ 2, 9, 16, 23, 30	**639.00**	ГРУДЕНЬ 4, 11, 18, 21 СІЧЕНЬ 4, 19 (1989)
ЛИСТОПАД 13, 27	**579.00**	**Діти нижче 12 років — $567.00**
ГРУДЕНЬ 4, 11	**769.00**	ДОДАТКОВІ КОШТИ:
ГРУДЕНЬ 18, 21	**809.00**	**Забезпечення — $25.00**
СІЧЕНЬ 4, 19 (1989)	**567.00**	**Оплата летовища — $20.00**
		ДОЗВОЛЕНА ВАГА БАҐАЖУ 30 кг. ПЛЮС РУЧНИЙ БАҐАЖ

ПРОСИМО НЕ ВІДКЛАДАТИ І ВЖЕ ТЕПЕР РЕЗЕРВУВАТИ МІСЦЯ В ПЕКАО ТРАВЕЛ, Тел (416) 588-1988

POLISH AIRLINES LOT

ність, не соромлячись національної самозневаги, атакували директорів шкіл своїми заявами, «звільніть, мовляв, мою дитину від уроків рідної мови, дитя й без того перевантажене», — ось тоді якраз той південний хлопчик, єдиний у своєму шостому класі, не захотів зректися рідного слова! Журналістка пише, як його умовляли, як на нього тиснули звідусіль, директор упрохував, одначе хлопчик, ніби той Галілей, стояв на своєму: «А вона крутиться»... Не знаю, що ним керувало. Може, сама інтуїція, чистота дитячої душі підказала, що дорослі дяді штовхають його на шлях ганебний, на шлях відступництва? А, можливо, батьки виявились людьми достойними, з почуттям гідности, людьми, що вміють дорожити прекрасною мовою свого народу, розуміючи, як багато людина втратила б, занедбавши рідне слово. Можливо, дано було їм усвідомити, чим є національна мова для кожного народу, адже з досвіду віків видно, що, скажімо, наші сусіди й брати, як от народ польський, чехи, словаки, болгари, в найдраматичніших випробах історії, на її ураґанних вітрах, зберігши мову, саме завдяки їй духовно зберегли й себе — мова рятувала народові життя!..

Так чи інакше, виникло бажання, вітаючи того невідомого південного хлопчика, підтримати його синівську вірність, чистоту і сказати, що і Шевченко, Франко, і Леся Українка, всі наші класики й сучасні письменники України писали і пишуть свої книги з думкою про ось такого нащадка, трудилися й трудяться для того, щоб юний наш друг виростав не безликим, не безпам'ятним, щоб завжди почував себе людиною в гідності, в честі, почувався рівним серед рівних. Уся наша література, вся духовна спадщина, що створювалась упродовж віків, вона для тебе, хлопчику, і для таких, як ти — для людей уже й завтрашнього дня! А що сьогодні ти поки що один у своєму шостому класі, то не журися. Бо хоч ти один, але ти не в меншості — ти в більшості, бо за тобою правда, і гідність, і честь! І хоч буватиме нелегко тобі, може, зазнаєш і глузувань, і принижень, одначе — віримо: ти переможеш! А ми всі, тут присутні, давайте підтримувати міцний дух того юного степовика, який сьогодні дає урок синівської вірности багатьом...

Проблеми літератури — це проблеми самого життя. У винятково складному світі нам випало жити. Виникла парадоксальна ситуація: науково-технічний прогрес, який у XX столітті так динамічно творився, набував усе масштабнішого розвитку, здавалось би, цілковито в ім'я людського добробуту, сьогодні часто, а може, дедалі навіть

частіше обертається проти неї, проти людини, свого творця. Не марсіани ж отруюють нам чудові наші ріки, озера, загиджують моря й океани, з яких у відчаї й протесті викидаються на берег навіть кити. Не інопланетяни ж вигублюють ліси планети, душать відходами хімії все живе, несуть радіацію, не від них же зазнає ушкоджень той загадковий озоновий щит, який має оберігати життя на Землі. Процес технічного розвитку не зупинити, це ясно. Але невже ми виявимось безпомічні проти могутнього технократа, котрий свої відомчі, честолюбні, часом явно корисливі інтереси ставить понад усе? До голосу громадськости, до різних гуманістичних застережень такий діяч у часи безгласности ставився явно зневажливо, самовпевнений, глухий до життя, він проектував, затверджував у своїх кабінетах, що хотів, для своїх об'єктів визначав місця густонаселені або заповідні, тим-то й чорнобильські реактори йому здавалися бездоганними. Епоха гласности, перебудови створює винятково сприятливі умови для того, щоб на повну силу виявляв себе народний розум, інтелект творчий, далекоглядний, щоб рішучіше втручався в життя суворий народний контроль, непідкупна воля і вдумливість найширшої радянської громадськости, здатної мислити завбачливо, дбати не лише про себе, а й про майбутнє.

Для легковажности й гігантоманії не повинно лишатися місця. Гуманізувати науку, гуманізувати всі наші, часом не зважені всебічно, плани й проєкти, тобто підпорядкувати їх цілковито інтересам людини — це вже веління часу, який має пробуджувати в кожному з нас чуття господаря, чуття відповідальности за все.

Знаємо, як Ленін до останньої хвилини жив турботою про згармонізованість життя народів Країни Рад, творчу взаємодію всіх націй і народностей, чию долю він бачив у рівності, дружбі й братерстві. Ці високі гуманістичні думки, нерідко забувалися тими, чиїм стилем ставала сваволя, хто бульдозером розтягував пам'ятки архітектури, наклеював на людей ярлики лише за їхню любов до рідної мови, історії, культури... Завдяки перебудові, гласності складається життєдайна атмосфера для духовного розвитку всіх без винятку народів багатонаціональної нашої Вітчизни. І хіба це злочин, що й ми українці, в сім'ї братерських народів хочемо зберегти себе як духовну цілість, як націю, як народ з неповторною національною культурою, яка належить усім народам, належить, зрештою, культурі світовій.

Берегти маємо все! Зникнення якогось одного, на перший погляд, ніби малокорисного представника флори чи фауни має усвідомлюватись як втрата вселюдська, втрата, гіркоту якої, мабуть, сповна відчують лише нащадки. Так само і втрата мови народу, хай навіть якогось нечисленного, збіднила б не лише лінгвістичну карту людства: вона неминуче збіднить і культуру вселюдську, зменшить генетичне багатство самого життя на Землі.

Насамкінець хочу звернутись безпосередньо до вас, дорогих наших студентів. Людській молодості властиво замислюватись над вибором шляху — вибирайте обачно. Молодість свою можна змарнувати, але можна й наповнити її найдоцільнішим змістом, тобто сумлінною, доброчесною працею для народу, синами й дочками якого ви є, народу, чиїм ідеалом у майбутті постає вселюдське, інтернаціональне, справді гуманістичне братерство.

Відомо, як сьогодні ще багато в житті егоїзму, брутальности, жорстокосердя. Нам з вами ясно, що культуру й моральність всього, всього! — суспільства необхідно різко піднести, і кому ж за це сміливо, з відвагою братися, як не вам, молодим, обдарованим, людям уже XXI віку! Шлях нелегкий, але, може, якраз він і виявиться найближчим до того, що зветься життям повноцінним, життям навіть із якимись ознаками щастя. Можливо, комусь випаде звідати й сліз на цьому шляху, але запевняю вас: звідаєте — й любові!

ЛІТНЯ КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ ПРОБЛЕМ СТАРШИХ

Перша конференція в справі жител для старших має відбутися в Галіфаксі 4-6 жовтня 1988 р.

Проголосивши цей плян Стуарт МкІнес, міністер відповідальний за Канадську Мортґеджову і Житлову Корпорацію (СМНС), сказав що на конференції візьмуть участь також ґеронтологи, архітекти, будівничі і представники фінансових та сеньйорських організацій:

„В близькому часі сеньйори вимагатимуть всілякого роду жител, допоміжної обслуги і фінансувань, і ми мусимо бути на це приготовані.

„Ми довше не можемо чекати. Час скликати ці ріжні групи для обговорення нових проєктів і пропозицій". Продовж року, перед конференцією, МкІнес зустрічатиме по Канаді представників згаданих груп, і вислухає їхні побажання в справі житлових домів.

Міністер також пригадав, що недавно розповсюджені оголошення з бюра КМЖК (СМНС), представлають деякі започатковані проєкти, а саме:

— 'Ґарден світс', — котеджові житла, побудовані на вільних земельних ділянках поруч дому члена родини.

— 'Ґом шерінґ' спільні житла з іншими сеньйорами.

— 'Бай-фамелі юнитс', — малі окремі квартири в однофамілійнім житлі.

— 'Рітаєрмент віледжез', малі окремі житла, обслужені системами крайніх необхідностей.

За дальшими інформаціями звертайтеся:

Greg MacDougall
Communications Assistant
CMHC Minister's Office
Ottawa, K1A OP6
(613) 996-7966

ЩЕ РАЗ ПРОСИМО НЕ ПРИСИЛАТИ НАМ МАТЕРІЯЛІВ, КОПІЇ З ЯКИХ ВИСИЛАЄТЕ І ДО ІНШИХ ГАЗЕТ ЧИ ЖУРНАЛІВ! — РЕД.

М. ГРИГОРОВИЧ

ТЕХНОЛОГІЯ СОВЄТСЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ

З далекости часу минуле набірає ясности.

Ґете

„Вогнем і словом“ була завойована більшовиками молода Українська Держава, яка проголосила свою незалежність 1918 року. Й СЛОВО було найефективнішою тактикою в їхньому стремлінні осягнути абсолютну владу на територіях бувшої Російської імперії.

На передових лініях, далеко ще від акцій насильства, виступала більшовицька пропаґанда, основоположником якої був сам Ленін; пропаґандивна техніка устійнена Леніном ефективно використовується ще й сьогодні. На початку нашого століття така пропаґанда вже поширювалась друкованою за кордонами Росії ленінською „Искрою“. Як згадує О. Хабло в дописі „Искра“ на Україні“ („УКРАЇНА“, ч.26, 1973 рік) „ленінська „Искра“ створила міцний організаційний кістяк партії (комуністичної)“. Потрібні для видавництва „Искри“ гроші доставала шляхом „експропріяції приватної власности“ група партійців під керівництвом товариша Коби (Сталіна). „Експропріяція“ виконувалась нападами на торговельні установи та банки. Може найбільш голосним стало ограбування державного банку в Тифлісі, — тоді було вбито й поранено п'ятдесят непричетних до нападу осіб. Після цього випадку більшовицьку партію стали називати „партією бандитів“. Для оправдання засобів здобуття „партійних фондів“ Ленінові довелось написати кілька теоретичних праць. Ці твори й лягли в основу кодексу лицемірної моралі: морально є все те, що корисне пролетаріятові й його бойовому аванґардові, — партії більшовиків, а не морально, що йде їм на шкоду.

Довозили „искровську“ літературу на Україну через Одесу, Херсон, Львів, Кам'янець Подільський та іншими дорогами; для цього використовували спеціяльно розгорнену мережу контрабандистів. Так, — з серпня 1901 року по лютий 1902 року тільки через Львів — Тернопіль на Україну надійшло 40 пудів „іскрівської“ літератури. Як подає далі О. Хабло: „З винятковою наполегливістю і стійкістю „Искра“ вела боротьбу за подолання на Україні шкідливого, дезорганізуючого впливу опортуністичних елементів із ворожого „Искри“ табору“...

Пропаґанда „Искры“ зосереджувалась головно навколо двох широко розгорнених кличів: „земля — селянам“, „фабрики — робітникам“. Цікаво, що як засіб мобілізувати народ до справи побудови майбутнього комуністичного суспільства, ленінські гасла апелювали до приватно-власницьких інстинктів людини. Але такою вже є ленінська діялектика. В ті часи навіть самій дикій уяві не могло прийти в голову, що після 70-ти років більшовицької влади гасло „земля — селянам“ здійсниться, як мізерний шматок „присадибної ділянки“, а „фабрики — робітникам“, перетвориться на стахановську потогонну систему експлуатації людини державною бюрократією з „генсеком“ на чолі.

В 1918-1919 роках „заґримована брехня“ тих кличів засліплювала очі, затуманювала мозок своїми недомовленнями, стояла в уяві, як візія щастя майбутньої загірної комуни. Й багато щиро повірило, — як протест проти самодержавного російського поневолення, чи просто в силу романтичного захоплення шуканням „вселюдської правди“. Серед останніх знайшовся й молодий журналіст, один з

CONSULTEC LTD.
consulting engineers
4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2426 Telex: 06-984797

Інж. ЮРІЙ А. ОХРИМ
Президент

• Консультативна інженерська фірма міжнародного засягу. • Виконує всі фази плянування, будови і перевірки більших індустріяльних проєктів у Канаді, США, та в інших частинах світу.

BABY POINT LOUNGE
343 Jane St., Toronto
tel. 767-2623 або 231-6739
ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА ВСЯКІ ОКАЗІЇ
■ **Повна кухонна обслуга.**
■ **Українські й інші страви, в наших або інших залях.**
БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТІ! ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!

GEO. H. CREBER (від 1897 року)
208 Kingston Rd. at Woodbine
УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ У ТОРОНТІ
— першорядні майстри, скульптори і креслярі;
— імпортований і місцевий ґраніт, бронза;
— фотографії на порцеляні, нагробні написи;
— хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри — наші ціни найпоміркованіші!
*Тел.. вдень — **691-5712** і увечорі — **762-3502***
РОМАН ДЕМКІВ

головних пропаґандистів більшовицьких ідей на території України, Олесь Досвітній. Зачарований ленінськими кличами, віддавшись ввесь справі „великих діл", Олесь Досвітній не зміг розпізнати загримовану під правду брехню.

Хоч для українського народу то була епоха боротьби за свою незалежність, епоха мужности й героїзму, епоха Крут і Базару, — проте Олесь Досвітній, задивлений в марево візії загірних комун, того не бачив і не розумів. Проголошення суверенности Української Народної Республіки 1918 року ввійшло у його свідомість, як перешкода на шляху до „світлого майбутнього".

Про свою тодішню діяльність О. Досвітній пише в спогадах „З кулеметом і книжкою" („Вісті ВУЦВК", 12 грудня 1924 року), що російська комуністична партія вживала всіх заходів, щоби пропаґандивні загони були сформовані та вислані на Україну. Такі загони курсували по Україні й як аґітпоїзди („Червоний поїзд ім. Ілліча",що прибув просто з Москви), й як аґітпароплави („Більшовик"...) та, навіть, як „аґітфурґони". Багато „аґітпоїздів" було обладнано як бронепоїзди: з кулеметами, гарматами та загонами жовнірів.

В той час Ленін вже був у Кремлі й працював над теоретичними вказівками стратегії закріплення комуністичної влади. На перший плян було висунено пропаґандивну техніку для вияснення робітникам і селянам більшовицької політики. В розмові з Луначарським (наркомосвіти) була обговорена схема аґітаційної діяльности основаної на „відповідним способом організованих фактах" в дусі партійної лінії, які б наголошували позитиви існування більшовицької влади. В інтересах пропаґанди, на Україну надіслали кілька вагонів мануфактури, цукру, солі для розподілу незаможникам та для тих хто „допомагає" виконувати продрозкладку. Про цю подію „допомоги" братнім російським народом ще довгі роки широко розголошували багатотиражні аґітлистки: „Советская власть", „Хліб і залізо", „Метелик"... Але про грабування українського села продрозкладками, які спричинили голод 1921-го року, ленінська діялектика старанно замовчувала. Також замовчувалась діяльність на Україні відомого керівника ЧК Фелікса Дзержинського.

Ленін, передбачаючи певні труднощі та для більш успішного „поширення політичних знань серед населення", видав тодішньому наркомові „справедливости" Курському незаперечні вимоги про узаконення „червоного терору" та широкого примінення смертної кари в новоукладеному Карному кодексі. Ленін ввійшов в історію революційного руху як великий майстер компромісу й терору. Це й визначило дальшу політику Совєтського Союзу.

Перші післяреволюційні роки більшовики потребували часу на консолідацію своїх сил та закріплення своєї влади. Вже в кінці двадцятих років, після кількалітньої боротьби з „правими" та „лівими" комуністичними фракціями зґвалтована „логіка історичних подій" поставила на керівництво реставрованих територій колишньої царської Росії вже відомого товариша Кобу. Тільки він називався тепер Йосифом Віссаріоновичем Сталіном.

Неперебірливий у засобах досягнення своєї мети, позбавлений у своїй жорстокості всіх рис людяности, загартований в кримінальних авантюрах дореволюційного часу, Сталін легко, знищивши своїх опонентів, перебрав абсолютну владу в Совєтському Союзі до своїх рук. Та, напевно, найголовнішою допомогою Сталінові в змаганні за владу прислужилось його вміння використати традиційний російський націоналізм, замаскувавши його інтернаціональними кличами. Російський націоналізм деб'ютував у Москві виставою „Жизнь за царя", яка була поставлена під назвою „Іван Сусанін", література подарувала новий твір Олексія Толстого під назвою „Петро Перший" в якому була проведена ясна паралель між Петром та Йосифом.

На країну „где так вольно дышит человек" впала страшна тінь Івана Грозного. Лише тепер совєтська преса подала таку статистику „населення" концентраційних таборів Сов. Союзу в останні роки перебування Сталіна при владі: 12 мільйонів у концентраційних таборах, 30 мільйонів зісланих як „члени родин ворогів народу", 42 мільйони тих, кому заборонено перебувати в центральних місцевостях, — разом 84 мільйони; кількість розстріляних у казематах НКВД залишається „державною таємницею" („Московский комсомолец" 1988 рік, подав Юлиан Семенов). А ті, що залишились поза вищезгаданою статистикою, чекали кожночасно бути забраними серед ночі „чорним вороном". Народи, затиснені сталінською п'ятою, жили в атмосфері вседомінуючого жахіття.

„Об'єктивна історична правда" совєтської пропаґанди ясно показала свою забріханість саме в ті роки сталінської тиранії й пізніше традиційно трималась виробленої тактики, вихвалюючи успіхи соціялізму, побудованого в „одній окремо взятій країні".

Найефективнішу характеристику більшовицької пропаґанди написав Альберт Камюз у своїй книзі „Збунтована людина": „Російський комунізм — це похвала катові, яку виголошують жертви". „Лучший друг народов" послав на Україну, де в двадцятих роках започаткувалось національне культурне відродження, свого емісара Постишева. Постишев приїхав на Україну зодягнений у вишивану українську сорочку (ленінська діялектика) і „залізною мітлою" вимів до Сибіру та казематів НКВД всі проліски розквітлого українського відродження аби повернути пробуджену націю до стану несвідомої аморфної народности. Майже тотально була знищена еліта культурного відродження, а заразом зліквідовано незалежне селянство, як національну основу народу.

Один з промінентних діячів українського відродження, комуніст з ідейного переконання, вірний із найвірніших ленінським кличам, талановитий пись-

менник Микола Хвильовий, розшифрувавши зрадливий зміст тих кличів, в розпачі закричав так, що й небо затряслось: „Геть від Москви!“. Але вже було запізно, — Хвильовий застрілився в травні 1933-го року. В цей період десь зник в сибірських концентраційних таборах також і Олесь Досвітній, а за ним розстріляно або заслано в концтабори сотні українських мистців, письменників, поетів, композиторів, мовознавців, літературознавців та істориків. Таким був початок переведення московського пляну деґрадації українського народу до стану неосвіченої і заляканої отари, якою зміг би керувати московський пастух.

Багато було зроблено совєтськими можновладцями гострих політичних поворотів, аби вийти з перманентної економічної кризи. Сімдесятилітня практика існування совєтського режиму виявила неспроможність влади організувати нормальне забезпечення населення хлібом. Довгі роки сільське господарство було об'єктом експериментів: почалось з тотальної націоналізації землі, а потім, — передача землі у власність селянам, земля відібрана від селян, колективізація й творення колгоспів, творення колгоспів-гігантів і роздріблення їх, створення МТС і ліквідації МТС, перетворення колгоспів в радгоспи..., а хліб купують в Америці.

Відповідно до тих вихилясів чергових постанов чергових пленумів ЦК офіційна пропаґанда гнула свій елястичний хребет співзвучно, аби не злетіти з „генеральної лінії“ на Сибір.

В своїх спогадах М. Хрущов згадує книгу „Піднята цілина“ одного з корифеїв соцреалізму Михайла Шолохова такими словами: „...Шолохов написав свою книгу ще при житті Сталіна, то він не міг писати інакше, а лише вихваляти, як то хотів Сталін. Коли ж недоліки колективізації зробились широко відомими, ми завжди звинувачували по вивченій схемі: куркулів, праву опозицію, Троцького, Зінов'єва... Завжди під руками були зручні пояснення контрреволюційного саботажу“. (М. Хрущов, СПОГАДИ, стор. 74, англ. вид.)

Сталін, після того як збанкрутували всі його соціяльні експерименти в намаганні побудувати соціялізм в „одній окремо взятій країні“, обвинуватив нарід у нездатності перебороти залишки приватно власницьких інстинктів. Нарід треба було перевиховати в дусі маркс-ленінського вчення; до цього завдання, совєтська пропаґанда покликала „інженерів людських душ“. Серед совєтських пропаґандистів мрійники типу Досвітнього давно вже зникли; залишились професійні заробітчани пера, — „інженери“, що мали би монтувати душу совєтського робота. Їм байдуже про що писати, — аби добрий зарібок, аби трикімнатна квартира, аби дача на березі Чорного моря, аби доступ до закритого розподільника... (Невідомо до якої категорії зараховує наш еміґраційний співробітник таких „совєтських пропаґандистів“ та „професійних заробітчан пера“, як Ліна Костенко, Павло Загребельний, Олесь Гончар, Євген Колодійчук, Григорій Нудьга та багато інших потойбічних авторів, що

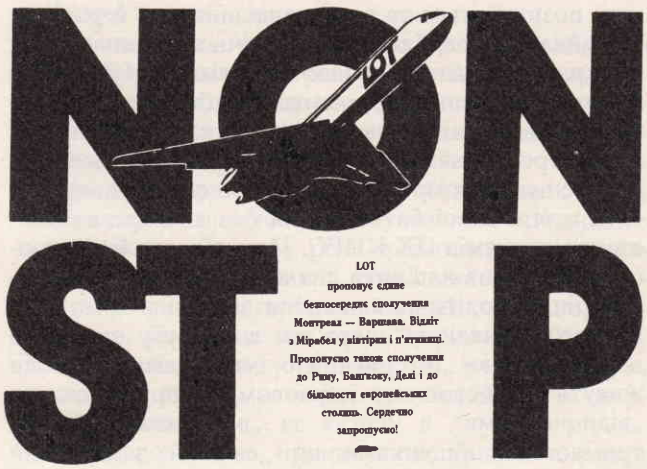

За ближчими інформаціями телефонувати
в Монтреалі: (514) **844-2674**
в Торонто (416) **364-2035**

POLISH AIRLINES
LOT
1000 Sherbrooke St. West
Suite 2220
Montreal, Que. H3A 3G4
Phone Montreal (514) 844-2674 Toronto (416) 364-2035

ASTRA

Tel:

(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED
Specialists for over thirty years

- Найкращої якости м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші европейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

друкуються в „Нових Днях“ — Ред.)

В сьогоднішній пропаґандивній совєтській практиці позначається та сама тенденція, що й раніше: постійна, зафарблена зоологічною ненавистю, прикрашена епітетами запозиченими від вуличного вжитку, наклепницька кампанія аби скомпромітувати український визвольний рух та зупинити відвічні стремління українського народу до свободи, прагнення самому розпоряджати своєю долею й багатством своєї батьківщини без лихварських постанов пленумів ЦК КПРС. При цьому в їхній пропаґанді можна виділити два аспекти. По-перше, — внутрішьо-політичний: народи загнані в ярмо „реального соціялізму“ держати в послуху загрозою перед уявною „інтервенцією імперіялізму“. Люди живуть у постійному нервовому напруженню та „відпочинками“ в чергах за „дефіцитом“. Влада тримається обіцянками на „світлий завтрашній день“. Сьогодні „гласність“ дозволяє критикувати „тимчасові труднощі“ минулого,але заборонено висловлюватись про органічну нездатність державної економії, укладеної в рамки маркco-ленінської ідеології, її неспроможність забезпечити населення найпотрібнішими продуктами та промтоварами. За установленою ще Сталіном традицією, пояснення перманентної економічної кризи в країнах, що вибрали соціялістичний розвиток економіки, совєтська пропаґанда догляділа в існуванні „капіталістичного оточення“. Державна система, що нездатна бути економічно рентабельною, мусить обдурити, запорошити очі чужинцям показами збудованого на кістках людських страждань Біломорсько-Балтійського каналу („соціялізм змінює природу“), чи мармурових станцій московської підземки. А також експортувати закордон, користуючись привілеями вільної пропаґанди, пофальшовані взірці „щасливого життя“ уярмлених соціялізмом. В цьому полягає другий зовнішньо-політичний аспект совєтської пропаґанди. Для успішного виконання поставлених задач, совєтська влада мусіла змінити дещо в своєму паперовому господарстві. В 1977 році в Сов. Союзі була прийнята нова конституція в якій старе окреслення поняття „диктатура пролетаріяту“ було замінено словами „всенародна держава“. Така зміна проголошувалась як дальший ступінь наближення до „зрілого соціялізму“. Але фактично нічого не змінилось; — як раніше в Совєтському Союзі не було ніякої „диктатури пролетаріяту“, так і тепер не існує жодної „всенародної держави“. Як раніше, так і тепер Совєтським Союзом керує всемогутня „сметанка“ бюрократичної держави, де нарід слухняний виконавець згори накинених постанов пленумів ЦК КПРС. Та проте інакше висвітлюється це питання в пропаґанді для закордону.

СРСР був створений ще за життя Леніна 20-го грудня 1922 року після остаточного покорення України. В той час Ленін свідомо намагався на 1-му Всесоюзному З'їзді Рад надати назву новоствореної імперії, як „Союз Совєтських Соціялістичних Республік Европи та Азії“.

НАРЕШТІ ЗАГОВОРИЛИ

„ЗАВЧАСНО СПЛЯНОВАНИЙ ГОЛОД...“

Під таким заголовком журнал „Оґоньок“ (ред. Віталій Коротич) в числі 12 за березень цього року помістив листа до редакції в справі Великого голоду в Україні. Внизу подаємо повний його текст за „Свободою“.

У 1932 році мені сповнилося 19 літ. В 1937 році я скінчив історичний факультет Київського педінституту. Я бував на полях Кіровоградської й Київської областей, де достигав високий урожай, і осмілююсь твердити, що в 1932 році ніякої сильної посухи на Україні не було. Одначе, через грубі порушення... принципів колективізації та з інших причин селяни ухилялися від вступу до колгоспу. Все таки земля їхня була усуспільнена і залишилася недоглянутою. Глибоко переконаний, що Сталін кістлявою рукою голоду намагався змусити селянина іти в колгосп і працювати за майже не оплачувані трудодні.

Наперед сплянований голод і штучне маніпулювання переписами населення в 30-их роках, щоб приховати кількість померлих та зарахувати мертві душі живими — ось один із трагічних наслідків сталінізму.

Я вже згадав, що в 1932 році я мав 19 літ. Але переростком я ходив до школи в іншому селі. На дорозі в степу бачив лежачих людей, мертвих або помираючих від голоду. Вони йшли не знати куди в пошуках їстива, але, не знайшовши його, дорогою помирали. Села Степанки, Вергуни, Бузуків, як і інші села в Черкаському районі буквально опустіли. Мені достеменно відомо, що подібне відбувалося також у Запорізькій, Кіровоградській, Житомирській і інших областях України. Все це було наслідком так званої „викачки“ хліба.

Як ця „викачка“ провадилася на практиці? Ось один приклад.

Настав лютий 1933 року. Директор школи в Степанках, де я навчався, Федір Іванович Чигирик, викликав мене та ученицю Анастасію Брову (вона ще живе) в кабінет: „Сьогодні вечором підете до Макара Хандуся, там збирається комісія, яка вночі займеться. Ви будете в цій комісії від школи“. Троє чоловіків на чолі з Макаром і нас двоє підлітків зайшли до будиночку, в якому жили зовсім старі дід з бабунею та онуком, якому було 3-4 роки. Його батьки кудись виїхали. Досить грубо Макар з місця запропонував дідові здати зерно. Дід відповів, що зерна у нього нема. Зерна направду не знайшли. Тоді члени комісії пішли в хлів і знайшли там прихований клуночок жита, з 20 кілограмів. Дід упав на коліна і почав просити: „Синочки мої, не забирайте... Він же помре з голоду“. О третій годині ночі це зерно відвезли на санчатах. Дід з бабунею і внуком невдовзі померли з голоду.

Бракувало ще Африки, але сьогоднішні пропаґандивні воїни з університету ім. Лумумби, як то колись Олесь Досвітній на Україні, щиро працюють у Африці для такого доповнення.

Дарма, що населення африканських країн вимирає в голодових корчах, що контрольована й центрально плянована соціялістична економіка програє на всіх фронтах змагань з економікою ВІЛЬНОЮ.

Хліб відбирали до останнього кілограма. До того ж ту дикість прикривали гаслом, що зродилося цілковито в інших історичних умовах: „Боротьба за хліб є боротьбою за соціялізм". Мільйони знедолених і голодних мовчки умирали. Якщо ж хтось осмілювався висловити обурення, на такого негайно сипалися репресії.

Повторюю: це наша історія, одна із її трагічних сторінок. Я глибоко переконаний, що фатальної неминучости цього голоду не було, його можна було оминути, але для цього треба було суворо дотримуватися ленінської ідейної спадщини в питаннях соціялістичної перебудови сільського господарства. Для цього треба було вчасно змінити сталінське керівництво в Політбюрі. За трагедію 1933 року відповідальність перед історією несуть не лише Сталін, але й інші члени Політбюра, які його підтримували.

І. М. Хмильковський
Черкаси, (Огонек, ч. 12, Москва).

ЧИТАЧІ ЖУРНАЛУ „ЖОВТЕНЬ" ПРО НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ В УКРАЇНІ

(РС) — Редакція львівського журналу «Жовтень» влаштувала заочну конференцію читачів, щоб довідатися, як оцінюють вони зміст журналу. На анкету редакції листовно відгукнулося майже 200 читачів «Жовтня» не тільки з України, а й з різних куточків СРСР... Ось результати заочної конференції читачів «Жовтня», опубліковані у серпневому номері журналу. Люди пишуть «про больові точки нашого суспільного і духовного життя, — зазначає редакція журналу, — про потребу очищення сфери культури, літератури і мистецтва від деформації не такого вже й далекого минулого».

Переважна більшість читачів, що надіслали редакції «Жовтня» свої відповіді, висловлює стурбованість з приводу незавидного стану української мови й культури взагалі на нашій батьківщині. «Більше гострої публіцистики не тільки з питань екології природного середовища, а й екології мовного середовища, питань виховання шанобливого ставлення до історичного минулого, боротьби з міщанством у духовній сфері», — пише читач «Жовтня» з Ворошиловградської області.

«Український народ — нагадує читач з Київщини, — має велику історію, яка часто нам невідома з відомих причин — це є незадовільне викладання історії, мови, літератури в школах, перекручення і фальсифікація історичної дійсності».

«Говорячи, наприклад, про Шевченка, — пише читач журналу «Жовтень» з Москви, згадуючи роки навчання у школі, — нам висвітлювали в основному його ненависть до царя та панів, яких уже 70 років як нема. А про те, яким чином він підняв «мужицьку» мову до рівня европейських літературних мов, як зробив її здатною гідно виражати різноманітний зміст, які сторони культури свого народу (Шевченко) відобразив і сформував — про це ані пари з уст.»

„Ви пишете, що «Словник староукраїнської мови 14-15 століть» не розпроданий, а кому він потрібний? — нагадує читач із Павлограда Дніпропетровської області — тут з десяти шкіл тільки одна поганенька українська, а решта всі російські. А тільки заговориш по-українському, так тобі чіпляють ярлик націоналіста і при тому буржуазного». «Відвідайте підприємства Львова, різні установи, деякі навчальні заклади, — пише львівський робітник, — разюче впаде в очі витіснення української мови російською. Давно це все стало нормою». «У нас у Донбасі, особливо у містах, не дуже шанують українську мову», — інформує інший читач журналу «Жовтень».

Вкінці дозвольте процитувати уривок з листа вчительки української мови і літератури із Запоріжжя:

«Я приїхала за скеруванням після закінчення Чернівецького університету в місто Запоріжжя, і на мене тут дивляться як на дикунку, бо я, бачите, розмовляю, українською мовою. На мене із зневагою, із погордою, із зверхністю, із співчуттям, з насмішкою поглядають у тролейбусі, в чергах... Або — із цікавістю, як на рідкісний екземпляр. До чого ми дійшли!»

Ось уривки з листів читачів журналу «Жовтень». Справді, до чого ми дійшли? Точніше — хто довів до такого стану? Відгуки читачів «Жовтня» — це відповідь усім радянським так званим «композиторам» брехні і перекручень, які ще не давно розписувалися про «небувалий розквіт» української мови і культури на нашій батьківщині. Це відповідь і так званим «слугам народу» в Києві на чолі з першим секретарем ЦК КП України Щербицьким. Так, нині всі говорять про перебудову. За короткий строк багато партійних номенклятурників опанували мистецтвом соціяльно-політичної мімікрії використовуючи в аґресивний спосіб увесь арсенал сучасних лозунгів. І кричать: торжествує перебудова і правда. А насправді вони прагнуть, щоб торжествувала їхня демагогія, за допомогою якої можна б зберегти свої посади і привілеї.

ВИЙШЛА КНИЖКА Т. МАТВІЄНКА

Нещодавно появилася в продажу м. Торонта (книгарня „АРКА", 575 Квін Ст. Захід і „Вест Арка", 2282 Блур Ст. Захід) книжка Теодора Матвієнка під назвою "В ЗЕМНОМУ САДУ", 196 стор.; тверда оправа., портрет. До книжки ввійшла поема („Мій літопис") і 299 сонетів. Ціна 7 кан. дол.

Або писати на адресу автора (додаючи до ціни книжки два дол. на пересилку):

Theodor Matwijenko,
682 Warden Avenue, Apt. 513
Scarborough, Ont. M1L 3Z9

КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКИЙ ПАТЕРИК

Серед розмаїття літературно-художніх творів, якими живилося духовне життя наших предків за доби середньовіччя, ця невелика книга, що містить у собі кілька десятків повчальних новел і оповідань з історії Києво-Печерського монастиря та життя його ченців, була чи не найбільш популярною. Відомий у 150 списках і 9 редакціях, Києво-Печерський патерик („отечник") протягом багатьох століть поширювався в усних проповідях і витримав не одне видання.

Перша редакція патерика виникла, як гадають вчені, не раніше першої чверти XIII і не пізніше початку XIV століття. Основу цього твору складають послання єпископа Симона доченця Печерського монастиря Полікарпа і послання Полікарпа архімандритові Акіндіну. Симон — постриженик Печерського монастиря — був ігуменом монастиря Богородиці у Володимирі на Клязьмі і духовником дружини володомиро-суздальського князя Всеволода Юрійовича, а у 1214-1226 рр. посідав єпископську катедру у Володимиро-Суздальській землі. Побудований у формі листування, твір цей, однак, виходить далеко за межі приватних відносин двох духовних осіб. Він, зокрема, висвітлює чимало цікавих деталей, що характеризують побут і звичаї ченців, організацію їх господарства. В ньому підіймались також питання моральної поведінки монахів, їх взаємовідносин у середовищі монастирської общини та за її межами.

У кінці XIV — на початку XV століття створюється нова, розширена і доповнена редакція патерика. До його складу увійшли такі твори, як „Сказання" про початок Печерського монастиря, „Життя" Антонія і Феодосія, низка інших творів, присвячених життєписові перших печерських ченців. У цих оригінальних літературно-художніх замальовках уставлюється діяльність засновників Печерського осередку, сповіщається про знамення і „чуда", що відбувалися там, диявольські підступи „бісів" тощо.

1661 року на основі цієї редакції з повеління і благословіння тодішнього архімандрита Києво-Печерської лаври Інокентія Гізеля вийшло у світ перше друковане видання патерика церковнослов'янською мовою. Перевидання було здійснене 1678, 1702 рр.

Києво-Печерський патерик становить собою велику цінність як історичне джерело. В ньому відбилося чимало цікавих фактів, що з різних причин не потрапили до літописів, або згадуються в них побіжно. Навіть у славнозвісному літописному зводі кінця XI ст. — „Повісті временних літ", де свідчення про історію Києво-Печерського монастиря відбилися повніше, ніж в інших літописних зводах, не сповіщається про архітектурно-композиційні обриси монастиря, його взаємозв'язки з князями та

Троїцька надбрамна церква. Реконструкція.

боярами. Натомість патерик містить детальну інформацію, зокрема, про грошові вклади світських володарів у будівництво і оздоблення монастирських споруд. Так, київський князь Святослав Ярославич пожертвував на будівництво головної монастирської церкви — Успіння Богородиці, її оздоблення і утримання 100 гривень золота. Патерик наводить також інші повідомлення про те, як поповнювалася монастирська скарбниця, подає яскраву картину розвитку монастирських володінь.

Майже з самого початку свого існування, принаймні, з другої половини XI століття Печерський монастир мав добре налагоджене господарство. Його маєтки і села розташовувались як поблизу самого Києва, так і далеко за його межами. У монастирських селах діяли „приставники", слуги і численна челядь. Як повідомляє патерик, поблизу Печерського монастиря ченцями був збудований „двір", де мешкали паломники, бродяги, „каліки перехожі". Їм надавалася певна матеріяльна допомога, зокрема, продукти харчування. За це монастирська адміністрація змушувала цих людей виконувати різноманітну, часто чорнову роботу по господарству. Характерною у цьому відношенні є оповідь патерика про отця Григорія, келію якого якось надумали обікрасти злодії. Крадіїв було спіймано й передано до рук світських властей. Однак, стараннням того ж Григорія злодіям було даровано „прощення" — їх було віддано монастирю „в роботу", тобто вони були довічно закріплені зі своїми сім'ями за монастирем.

З патерика дізнаємось, що монастирські ченці займались городництвом, а також ремеслом. Не гребували вони торгівлею і лихварством.

Літописець записує „сказання“ про початок Печерського монастиря.

Патерик подає барвисті життєписи ченців, серед яких було чимало справді цікавих людей. Серед найбільш визначних осіб, про яких оповідається в патерику, був Алімпій-іконописець. За київського князя Всеволода Ярославича (XI ст.) він був запрошений розписувати церкви монастиря, в якому згодом і лишився. Слава про цього майстра ширилася по Русі.

Помітною фігурою у монастирі був також чернець на ймення Святоша. Під цим ім'ям прибрав духовний сан чернігівський князь Святослав Давидович. Віддавши всі свої статки на користь монастиря, він був сторожем при брамі, виконував іншу роботу. Будучи власником великої бібліотеки, заповів її монастиреві.

Патерик містить численні фантасмагоричні оповідання, в яких відбилися космогонічні уявлення наших предків. У цих творах йдеться про підступи й витівки бісів, які спокушали ченців до світських забав.

Як бачимо, у Києво-Печерському патерику тісно переплелися різні жанри, сюжетні лінії та ідейно-художні напрями. В духовній скарбниці рідної культури ця перлина давнього письменства завжди буде живою пам'яткою історичної думки, уособленням колективного генія народу.

Володимир Ричка

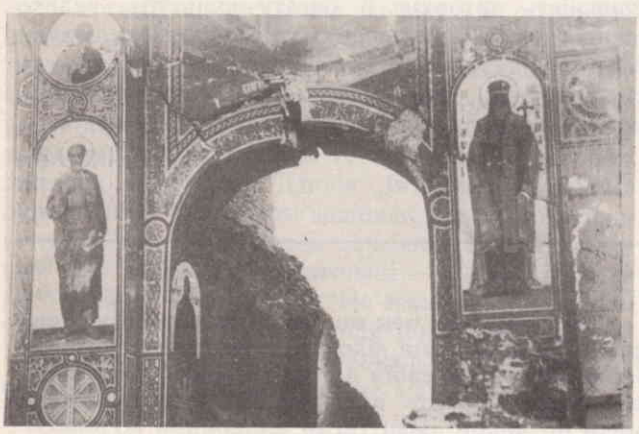

Фрески на стінах Успенського собору Печерського монастиря.

ЕСПАНКА З РОДУ ДУКІВ І ПЕРСЬКА КНЯГИНЯ, ЩО СТАЛА УКРАЇНСЬКОЮ ПИСЬМЕННИЦЕЮ

(До 100-ліття з дня народження Наталени Королеви)

Наталена Королева походила з роду еспанської шляхти (у XIII ст. один з її предків по матері був королем: Альфонс X — поет, науковець і літературний діяч, материн рід був споріднений також із св. Домініком), її батько польський граф з Волині. Народилася наша письменниця 3 березня 1888 року в Бургосі, Еспанія. Мати її померла п'ять годин після народження Наталени, тож знала дитина її тільки з портрету і з розповідів батька. Батько не розлучався з мініятюрою знімки матері, носив її завжди з собою, навіть і тоді, коли по 14 роках одружився вдруге.

Перші роки дитинства Наталена провела на Волині під доглядом бабуні Теофілі. Але вона померла, коли дитині не було ще п'яти років. Батько — член Французької Академії Наук (ентомолог) був постійно в наукових подорожах. Дівчинка не мала родинного тепла, займався нею дядько Євгеній, який і дав її на десятому році до манастирської школи в Піренеях. Згодом взяла її до себе тітка — дружина другого дядька по-матері, але і та опіка довго не тривала — тітка померла, а дядько весь час перебував у бібліотеці Ватикану, занурений в студії старовини.

Училася Наталена то в Еспанії, то у Франції, то в Римі. Коли батько одружився вдруге з чешкою Людмилою з родини Лосів, вона навчила Наталену чеської мови, історії, познайомила з літературою.

Перебуваючи в Еспанії, в юнацькому віці Наталена була в приязні з наслідником престолу Альфонсом XIII, часто бувала в королівському палаці.

Після другого одруження батько переселився до Києва й віддав дочку на науку до інституту „благородних“ дівчат. Про цей період свого життя письменниця написала твір „Без коріння“, що є не тільки талановитим переданням характеру цієї школи, глибокою аналізою життя інституток і їхніх виховників, але й аналізою різниці в духовості людей того часу, яких коріння пов'язане з різними культурами Сходу і Заходу.

Після закінчення інституту мачуха, як подає це Дмитро Бучинський (хоч сама письменниця в автобіографії про це не згадує) рішила видати Наталену заміж за військового. Наталена, тоді 16-річна, шукала рятунку від цього заміжжя у свого дядька в Еспанії, писала до нього, але мачуха переловлювала пошту й дядько допомоги Естереллі (так її звали в родині) не міг дати.

З нещасливої ситуації врятувала дівчину казкова подія. На балю в Петербурзі вона зустріла перського князя Іскандра Гакгамаші з роду Ахемінідів. Зустріч привела закоханого князя до двобою з нареченим Естереллі. Закохана пара втікала через

Київ і Кавказ до Індії. Родина князя сердечно привітала нашу Неджму (так були її вже перезвали), готовилася до весілля. Але до нього не дійшло, бо Наталена збагнула, що вона — християнка, не зможе сприйняти іншої релігії. А була вона глибоко релігійна.

Довелося втікати до Еспанії до дядька о. Євгенія. Там відновилася приязнь з Альфонсом XIII. Мати ж його королева Марія-Крістіна наказала дівчині або вступити в манастир, або виїхати з Еспанії без права повернення, бо не бажала одруження свого сина з Естереллею. Наталена виїхала до Парижа на студії археології. Їх успішно закінчила при допомозі дядька. Згодом працювала при розкопках Помпеїв, писала наукові праці. Поруч з археологією студіювала арабську мову, музику, вивчала сольоспів, виступала в операх різних міст Европи, бо чудово співала, була доброю артисткою і красунею. Молоденька красуня дивувала зустрічних своєю обдарованістю.

Ось як описує зустріч Олександра Кошиця з Наталеною в ресторані Парижу знавець життєпису співачки Дмитро Бучинський:

— Кармен! Ах, Кармен! — повторював Кошиць, попиваючи чай. Коли ж Кармен заговорила по-українськи, Кошиць мало склянки з чаєм не перевернув. Ще більше здивувався він, коли довідався, що Кармен дійсно оперова співачка.

— Тож виходить, що ця Кармен — не Кармен, а якась дивна енциклопедія у жіночій сукні! І не заспокоївся, аж поки Естереллі не заспівала йому одну з найтяжчих арій з опери „Кармен".

Але світові події перервали оперну кар'єру Естереллі. В 1914 році вона підписала контракт з оперною трупою у Венеції на цілий рік, та прийшов лист від вмираючого батька з Києва; вона поїхала, але повернутися вже не змогла, бо вибухла війна. В Києві зустріла знову перського князя. Він прийняв християнство, і вони одружилися. Та по шістьох місяцях князь загинув на війні. Наталія разом з своїм дядьком працювала в Червоному Хресті, як лікарка була двічі ранена і відзначена за свою відвагу.

По війні Наталія прийняла працю в дипломатичній місії Української Народної Республіки в Празі. Місію очолював д-р Василь Королів-Старий. Там Наталя і д-р В. Королів одружилися. Цей випадок зустрічі Наталії з українцем, що сам був письменником, привів Наталію в українську літературу. Вона почала писати по-українськи в 1919 році. Їй була близькою література, бо ще в дитинстві писала вірші французькою мовою, вивчала мови й мистецтво. Багато пам'ятала українських переказів, леґенд і фолкльору. Ще з дитинства, з життя на Волині. Прекрасно вивчила українську мову, збагнула й духовість нашого народу, а живучи серед українців сприйняла глибоко красу нашої мови і її вибрала для своєї літературної творчости.

Померла письменниця 1 липня 1966 року в Мельніку, Чехословаччина. Твір „Без коріння" вийшов трьома виданнями. У ньому бачимо опис цікавої зустрічі інститутки Ноель з Миколою Лисенком, який навчав співу й музики в цій школі.

Літературна спадщина письменниці поважна. Не всі твори друковані, навіть невідомо, де їх шукати (Прага, Сарсель, Львів?) Твір „Інакший Світ" нагороджено двома першими нагородами у Львові в 30-их роках.

Її твори, в кількості 15, віддзеркалюють зацікавлення письменниці старовиною, бож, як згадує в автобіографії, вона археолог. Самі назви говорять про їхній зміст: „Наслідування Христа" Томи Кемпійського; „Во дні они" (збірка оповідань з Євангелії); „13 13" — Бартольд Шварц винайшов порох, образи з життя лицарства: „Інакший світ" — (оповідання); „Без коріння" — рік перебування в „Інституті благородних дівиць" вивчала російську мову на бажання мачухи); „Предок" — з родинних аналіз; „Сон Тіні" — про часи царя Адріяна серед постатей твору є раб — Джура Мастар — українець і донька центуріона українка, батько якої привів Адріянові коня „Бористена", якому цар казав поставити пам'ятника, склав вірша на його честь; „Леґенди старокиївські" — свята Ольга, св. Анастасія з історії грецьких колоній на Криму; „Леґенди старокиївські" — друга частина з леґендами, а між ними цікава деталь про Сен Жермена, славного альхеміка і чародія, який був сином української селянки з Підкарпаття і графа Франца Ракочі; „Останній бог" — друга частина „Сна Тіні" (твір ще не друкований); „Стежками і шляхами життя" — життєпис авторки. Твір також ще не друкований; „Мезу, жрець єгипетський" (не друкований твір); „Що є істина" — повість про Пилата за історичними даними; авторка подає не стандартну характеристику Пилата; „Життя святої Великомучениці Варвари". Останній твір був друкований в 1922 році, заходами проф. Івана Огієнка. Стаття-автобіографія появилася у „Віра і Культура" ч. 4 і 5, 1958 р., Вінніпеґ, де її друковано як уривки листа до Митрополита Іларіона.

Творчість Наталени Королеви внесла в нашу літературу нову тематику, розкрила нові постаті, проблеми, поєднала нашу літературу з світовими проблемами. З її творів бачимо небуденну індивідуальність авторки, її багату культуру, велике знання і муравлину працю та своєрідність стилю. Релігійна тематика творів, глибина релігійности самої авторки, яку бачимо у творах, корисно впливає на духовість читача.

Т. Горохович

...Висилаю Вам чек на 100.00 дол. на пресовий фонд. Бачу з вашої відозви до читачів, що маєте боржників. Цим своїм даром хочемо з дружиною, яка також любить ваш журнал читати, полегшити по нашій змозі тягар видавання журналу. Він нам потрібний.

Іван і Лілія Бурда

Юліян МОВЧАН

СТРАХ МОСКВИ ПЕРЕД САМОСТІЙНІСТЮ УКРАЇНИ

(Закінчення з попереднього числа)

Ось чому Москва так жорстоко розправляється з кожним проявом українського національного почуття і всього того, що відріжняє українців від москалів. Ось чому молодий українець Микола Горбаль, як пише Ю. Вудка в своїй книзі, був заарештований за любов до своєї рідної мови та за те, що написав „Думу", яку навіть мало хто читав. А сталося так, що якось у крамниці його приятель попросив дати йому „спічкі". „А може, тобі дати сірників?" — обурено поправив його Микола, якому вже було досить спостерігати зневагу над його рідною мовою.

Під час слідства чекіст запропонував Миколі закурити:

— Ось спічкі... Ах, пардон, „сірники"! — саркастично заявив він, з ненавистю поглядаючи в очі Миколи. А потім додав:

— А кто-то із бандеровцев тебя учіл ето? Может етот? Ілі етот? Ілі вот етот? — І кагебіст одну за другою тицяв в лице Миколи фотознимки страшно знищених та понівечених трупів! (Стор. 95).

„Двадцять років тому, — пише далі Вудка, — такі розпухлі змасакровані трупи з повибиваними очима чекісти кидали на майданах Західної України, забороняючи їх прибирати, з метою пострахy для інших іти до партизанів. Навіть мертвим не давали спокою — обов'язково над ними познущаються, багнетом або якоюсь залізякою повиколюють очі... А що вже говорити про живих... Я бачив покалічені пальці Богдана Чуйка: чекісти один по одному ломили кісточки, повільно затискуючи їх у дверях..." (Стор. 95).

І далі: „Литовського партизана Пятраса Пукінскаса піддавали в КҐБ таким жорстоким знущанням, що він втрачав свідомість. Поки його відливали холодною водою, російська перекладачка розвеселялася тим, що нібито танцюючи, топтала його ногами, намагаючись каблуками розчавити його статеві органи..." (Стор. 96).

Але над жодними своїми політичними противниками так суворо Москва не знущається, як з українцями. Олесь Сергієнко був засланий на сім років до таборів лише за те, що на полях кількох сторінок праці Івана Дзюби „Інтернаціоналізм чи русифікація?" кегебісти знайшли кілька його приміток. (Стор. 148). Олесь Сергієнко народився навіть не в Україні, а на вигнанні — в Тамбові, куди його родина була заслана. Не зважаючи на те, що там міліція робила всі зусилля аби родину змусити записатися, що вони за національністю росіяни, а не українці, Сергієнки рішуче відмовилися".

Хоч і перебуваючи в чужому оточенні, проте родина і далі продовжувала зберігати свою рідну мову, свої звичаї та культуру в побуті. При першій можливості вони повернулися до Києва, де тоді ще малий Олесь хотів на вулиці міста почути мову своєї матері. На жаль, його чекало гірке розчарування... Багато його родичів загинуло в таборах на висланні, устеливши кістками Сибір. А тепер він і сам мучиться ось тут, в таборі на кордоні Сибіру..! (Стор. 149)

Другий приклад — Олекса Резніков — великий і міцний, синьоокий з великими „пшеничними" вусами віком ще досить молодий чоловік. Він спокійний і, здавалося, до всього байдужий. Хоч і мав російське прізвище, але в дійсності був талановитим українським поетом з глибоким знанням мови. Перший раз він попав до табору за написання листівки проти „фашистської диктатури КПСС". Хоч тоді він був ще далеким від національних ідей, проте будучи в арешті, прозрів. Після звільнення проживав у Одесі — в місті, де не почуєш українського слова. Це робило, як пише Вудка, цього самобутнього українського поета в місті просто одіозною фігурою. Потім його разом із Святославом Караванським було заарештовано вдруге, приписуючи йому розповсюдження самвидаву хоч доказів на це не було. На суді прокурор грізно запитав одного із свідків:

— А чи ви попереджували підсудного щоб він припинив займатися ворожою діяльністю?

— Так-так, попереджував, — трясучись, відповів той. — Я казав йому: побрий українські вуса, не розмовляй українською мовою і тоді органи безпеки тобою не будуть цікавитися"... (Там же).

Коли таборова адміністрація довідувалася, що „на зовні" відчувається інший „душок", тобто, серед народу посилюється обурення проти кегебівської сваволі, чекісти ставали ще жорстокішими проти нещасних людей. Оповідали навіть про справжній „бунт" на з'їзді письменників України. Казали, що нібито сам поет Андрій Малишко на ввесь голос заявив, що насильна асиміляція українського народу — є фашистською ідеєю (Стор. 150). Незабаром він помер загадковою смертю.

Особливо суворо розправлявся і розправляється совєтський режим із українськими патріотами. Члени ОУН Красівський та Лесів за розповсюдження брошури „Як Ленін дурив і гнобив Україну" подіставали по 15 років каторги. Михайло Дяк був запроторений до тюрми в Пермі за те, що молотком розбивав пам'ятник тому самому Ленінові. Коли суддя його запитав, чому він це зробив, Дяк відповів:

— А тому, що йому нема місця на українській землі! (Стор. 155).

Тяжких знущань зазнавав там також Валентин Мороз. Коли він проголосив голодівку, його насильно почали годувати зондом. Потім кидали до провокаторів, бандитів, божевільних, били, грабили, різали ножем... Жодна фантазія не може передати того, що переніс цей національний герой. „Посидиш з такими і тоді взагалі відучишся думати", — залякував Мороза чекіст Обрубов.

І коли кегебіст виявився безсилим „провчити“ непослужного Мороза, нашим героєм почав „опікуватися“ тюремний психіятр Рогов. Але і цей був безсилим. „Має контакт з Богом“, — написав на медичній картці Мороза психіятр після того, коли той категорично відмовився будь-що говорити про свої релігійні переконання. (Стор. 189).

Хоч росіян в совєтських таборах було небагато, проте якщо йдеться про нерозчленування російської імперії та ставлення до національно-визвольної боротьби поневолених народів, то тут вони не мали жодних розходжень з совєтськими можновладцями. Ю. Вудка наводить такий приклад:

„До мене у Володимирській тюрмі, — пише він, — сидів український націоналіст Семенюк, який за висловлення своїх національних поглядів викликав у свого сусіда по камері Бикова ненависть проти себе. І ось, одного разу в ночі, коли всі спали, Биков дістав миску, підкрався до ліжка Семенюка і зі всіх сил вдарив сплячого по голові. На щастя, вдарив він не в висок, а збоку і вдар не був смертельним“ (Стор. 166).

Подібних випадків російського шовінізму автор наводить більше, хоч з браку місця не будемо їх згадувати.

Автор зазначає, що чомусь напади на українців та українську мову посилилися особливо від 1976 року, тобто, в соту річницю т. зв. Емського указу, коли царський уряд видав наказ не видавати будь-якої літератури українською мовою. „Таких заборон українська мова не зазнавала навіть за царату“ доречно завважує Ю. Вудка (Стор. 233).

Якщо вже зайшла мова про „психіятра“ Рогова та психушки, які так часто застосовує режим проти своїх противників, то особливо трусився і хвилювався Рогов тоді, коли Вудка розпочинав з ним розмову про Мороза, Лук'яненка та голодуючого Федоренка. Рогов рішуче відмовлявся сказати будь-що про причини, чому цих українців посаджено до психушок. Особливо була показною історія Лук'яненка, який просидів цілих 15 років в тюрмах та на засланні лише за висловлену ідею відокремлення України від Росії. (Лук'яненко, який є походженням з Чернігова, спочатку був засуджений на розстріл. Москва напевно ніколи не забуде і не простить йому його знаменитих слів: „Навіть, якщо б я залишився одним-одиноким українцем у світі, то і тоді я буду боротися за Україну“)...

Цікавою і незабутньою людиною залишився Михайло Слободян. Хоч і будучи міліціонером, проте він керував підпільною організацією, яка вивішувала національні прапори та проголошувала ідею незалежности. На суді він сказав: „Ви можете забити мене в своїх таборах, але ви ніколи не заб'єте зростаючу боротьбу українського народу за незалежність. Я ненавижу вас і завжди буду ненавидіти вас за вашу підлість та мстивість“. Йому дали 11 років таборів та 3 роки висилки.

Не в меншій мірі залишився незабутнім також Сверстюк — ще одна жертва терору проти української нації. КҐБ обвинувачувало його в розпосюдженні „чуток“ про арешти в Україні, русифікацію, пропаґанду українського націоналізму і т.д. Його мати — 90-річна селянка, вже втратила шістьох синів, яких забрав імперський молох. На черзі залишився ще цей один у Володимирській тюрмі. На слідстві кегебісти дали зрозуміти Сверстюкові, що його доля була б значно іншою, якби він у своїй творчості перейшов на російську мову. Але ж прибувши до табору з чекістською характеристикою, як „ідеолог шестидесятників“ він вважав би для себе найбільшою ганьбою та зрадою українського народу як би він зрікся української мови.

Крім українських борців за національну незалежність по таборах та тюрмах СССР звичайно були і є борці інших поневолених народів — литовці, вірмені, білоруси і т.п. Про них так само дуже тепло згадує в своїй книзі „Московщина“ Юрій Вудка, наводячи їх імена. Характерним є те, що всі вони там мучаться і вмирають не за якусь „підривну антисовєтську роботу“, шпигунство, саботаж, але за те, що в міру своїх сил і здібностей, боролися і борються за визволення своїх народів з-під колоніяльного поневолення російського окупанта. Українець з Тернополя Іван Курилас, лише за один вислів про те, що Україна може і повинна бути самостійною державою, дістав п'ять років концентраційного табору. За одні лише слова! Це свідчить про те, що сама згадка про усамостійнення України навіває в імперялістичних головачів Москви смертельний страх. Чому? А тому, як пише Юрій Вудка, що незалежність України вибила б з під московських ніг наріжний камінь їх сили та претензій.

Книга „Московщина“ вийшла російською мовою, хоч було б дуже побажаним аби вона вийшла бодай також українською та англійською мовами.

ДРУЗІ-ЧИТАЧІ

Виправлене і доповнене Друге видання роману „Ластів'їною трасою“ на 326 стр. чекає на Вашу допомогу побачити світ. Передплатіть заздалегіть цей унікальний художній твір за 10 долярів.

Адреса автора: YURY BARIAKIWEC
77-13 170 Street
Flushing, New York 11366
U.S.A

Mario's
tel. 762-9205
HOUSE OF BEAUTY
WE SPECIALIZE IN
FAMILY HAIRCARE & WAXING
Mini perm $30.00 (cut extra)
Foam perm $40.00
259 Scarlett Rd., Toronto, Ont. M6N 4K9

Агнеса ЛЕБІДЬ
Є. СЛОНІВСЬКИЙ

„УКРАЇНСЬКА ШЕКСПІРІЯНА НА ЗАХОДІ“

1. НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКІ СТАТТІ

Збірник є продуктом творчої праці 16-ти авторів: науковців, поетів, письменників. Зміст збірника поділяється на три частини: 1. Дослідницькі статті, 2. Переклади, 3. Статті про Українське Шекспірівське Товариство, включно з бібліографією. Збірник становить собою 1-й том Української шекспіріяни на Заході, упорядкованої проф. Яром Славутичем і виданої Вид-вом „Славута“ в Едмонтоні, для Українського Шекспірівського Т-ва, в 1987 році.

Ярослав Рудницький: „Як засновано УШТ“ (стор. 81). З цієї статті довідуємося про заснування Українського Шекспірівського Товариства. Майже рік тривало листування між автором Яр. Рудницьким, проф. Д. Чижевським і І. Костецьким про потребу заснування УШТ. Нарешті, в Західній Німеччині, в Гайдельберґу, 25-го серпня 1957 року, відбулося Перше зібрання нового товариства, обрано його першу управу в складі: Д. Чижевський — голова, Яр. Рудницький — заступник голови, І. Костецький — генеральний секретар, Е. Котмаєр та К. Біда — члени... Заслухано дві доповіді: Яр. Рудницький — „Українська шекспіріяна на Заході“, І. Костецький — „Філософія краси в сонетах Шекспіра...“

З цієї статті довідуємося не тільки про заснування УШТ, а й про важливість його існування і його праці над творчістю Шекспіра. Причина надзвичайного успіху та все більшого розповсюдження драматургії Шекспіра полягає в життєздатності його творів і в неперевершеній театральності. Для кожної доби його творчість є джерелом великих ідей про життя. Ось чому праця над перекладами його творів є дуже важливою літературною ділянкою для розвитку української культури. Всім відомо, що царський уряд забороняв, а радянський уряд тепер забороняє розвиватися повноцінній українській літературі, а значить і українській нації. В зв'язку з цим, потреба перекладання світової слави письменників все більше і більше зростає, а творчости Шекспіра особливо, — пише Яр. Рудницький.

Яр Славутич: „Українське Шекспірівське Товариство“ (1957-1987). „Першим науковим товариством, яке ставило собі за завдання досліджувати всебічно творчість Шекспіра, було англійське, засноване в 40-х рр. минулого сторіччя. Світового значення набула діяльність Німецького Шекспірівського Товариства, організованого 1864 р.“ (Стор. 83)

Як довідуємося зі статті Яр Славутича, перші повоєнні переклади Шекспірових сонетів — Василя Онуфрієнка, Яра Славутича та Олега Зуєвського — були надруковані вже в 1953 році і це також стало поштовхом до активної праці УШТ-ва. Скоро після заснування товариства появилося книжкове видання „Шекспірових сонетів“ (1958) у перекладі І. Костецького. Крім вищезгаданого, були надруковані п'єси в перекладах: І. Костецького — „Ромео і Джульєтта“ (1957), Т. Осьмачки — „Трагедія Макбета“ і „Король Генрі 4-ий“ (1961 р.), В. Барки — „Король Лір“ (1969). Також появилися дослідження, статті та рецензії.

Початки виходу УШТ, так би мовити, на світову арену, ознаменувалися появою англомовної рецензії проф. Славутича у журналі „Шекспір Квортерлі“ (1959) і (1961) та статті І. Костецького в німецькому журналі “Shakespeare — JahrBuch” (1959). Пізніше багато зацікавлених поетів, науковців, докторантів писали і вели дослідження на тему української шекспіріяни; було теж проведено аж шість шекспірівських сесій, на яких прочитано багато наукових доповідей про творчість Шекспіра, про переклади на українську мову та про перекладачів.

Все це в великій мірі сприяло Українському Шекспірвіському Т-ву поінформувати про своє існування зовнішній світ і видати до свого 30-ліття збірник: „Українська Шекспіріяна на Заході“ — 1, який всебічно інформує українських читачів про науково-перекладницьку діяльність його членів.

П. Одарченко: „Шевченко і Шекспір“ (стор. 5-13). Учитель мистецтва, Карл Брюлов, під час навчання Шевченка в Петребурзькій Академії Мистецтв, запропонував йому користуватися його бібліотекою. В цій приватній бібліотеці Брюлова, Шевченко знайшов твори Шекспіра в перекладі на російську мову Миколи Кетчера, що друкувалися з 1841 року, які були для нього найбільш захоплюючою літературою.

Проф. П. Одарченко твердить: „Традиції В. Шекспіра в творчості Т. Шевченка виявилися в глибокому драматизмі його поезій, поем, драм, в умінні творити багатогранні характери, у смілому поєднанні трагічного з комічним, у високому й величному гуманізмі та глибокому реалізмі“. (стор. 11).

Проф. П. Одарченко зазначає, що „Згадки про Шекспіра є...у „Щоденнику“ Шевченка, в його повістях та оповіданнях. Вони свідчать не тільки про ознайомленість із творами Шекспіра, а також про його обізнаність із переробками, перекладами, театральними постановками п'єс великого англійського драматурга, з музикою до них“ (стор. 5).

З тверджень проф. П. Одарченка читач бачить, що Шевченко не просто цікавився творчістю Шекспіра, а ґрунтовно досліджував її і, як маляр і художник українського слова, пересаджував глибокий психологізм, ідеологізм і естетичну красу висловів героїв шекспірівської творчости на процес думаннян й діяльність героїв своєї творчости, надаючи їй свого власного, оригінального світогляду, специфічно української ідейности і незалежної художньої обробки.

З цього можна зробити висновок, що українська шекспіріяна не є справою тільки сьогоднішнього дня, а бере коріння свого розвитку ще від часів Шевченка та його діяльности.

Валеріян Ревуцький: "The first Stagings of Shakespeare in Ukraine". (stor. 14-19). Цією статтею автор ознайомлює англомовного читача з виникненням і розвитком театру в Україні в невідрадних умовах чужої окупації, з інсценіровкою і модифікацією шекспірівських п'єс Л. Курбасом, з виконанням ролей шекспірівських героїв окремими акторами, як також з їх успіхами й недотягненнями. З цієї статті читач довідується, що першою шекспірівською п'єсою, виставленою в Східній Україні є „Макбет", а її першим місцем виставлення було місто Біла Церква, в 1920 році; першим місцем постанови „Гамлета" був Львівський оперний театр, у вересні 1943 в умовах німецької окупації.

В перші роки після революції, коли радянський уряд ще не перешкоджав розвиткові театру в Україні, виставлення шекспірівських п'єс було активнішим, а виконання їх сильнішим і доброякіснішим, ніж за останні 14 років перед другою світовою війною — час, коли від українських театрів вимагалося пристосування й драматургії Шекспіра до умов рядянського „соцреалізму".

Володимир Жила: "Генрі 4-й в українському перекладі" (стор. 20-30).

„Теодосій Осьмачка (1895-1962) український поет і письменник, глибоко розумів значення й вагу Шекспіра. Він гадав, що поява шекспірівських творів в Україні — це подія в житті української національної культури. Шекспіром він цікавиться замолоду, ще в 20-ті роки" (стор. 20). Як наслідок цього, вже в 1930 році Т. Осьмачка мав надруковану книжку в його перекладі „Макбет". А по війні він переклав і обидві частини „Генрі 4-й".

Стаття проф. Жили є глибокою науково-дослідницькою аналізою шекспірівського професіоналізму, виявленого ним в драматичних, прозаїчних і поетичних аспектах його довгої драми „Генрі-4-й". Одночасно, ця стаття показує читачеві високомайстерну здібність Осьмачки фахово перекладати й відтворювати творчість Шекспіра так, щоб український читач, відчував у своїй мові всі тонкощі мовного, психологічного й емоціонального характеру. Вартість цієї статті побільшується ще й тим, що сам автор її своєю науково-дослідницькою спостережливістю і літературно-майстерними заключеннями просто захоплює читача.

(Закінчення в наступному числі)

З ДАЛЕКОЇ МАЛЬТИ

Перший переклад «Заповіту» Т. Г. Шевченка мальтійською мовою надійшов цими днями на Україну.

Інженер-зв'язківець В. Паюк з Тернополя, який був учасником Всесвітнього з'їзду молодих есперантистів, познайомився у Варшаві з Кармелем Малія — редактором одного з літературних журналів Мальти. У листі з невеличкої острівної держави тернопілець одержав переклад відомого „Заповіту" Кобзаря.

НАДІЙШЛИ В ПРОДАЖ СПОГАДИ ДМИТРА КИСЛИЦІ

Уже вийшла в світ і надійшла у продаж книга спогадів Д. Кислиці — „СВІТЕ ЯСНИЙ." Охоплено в книзі (має 450 сторінок убористого друку) життя й переживання автора майже від його народження; навчання і поневіряння (через соцпоходження), а вслід за тим педагогічна праця не без тривоги через те саме походження (це там); навчання в аспірантурі; служба у війську — не без трагікомічних епізодів, співіснування з політруком Фельдманом; перекладацька праця в республіканських видавництвах (Київ); спостереження в роки війни, особливо в Києві — близькі відносини з Володимиром П. Багазієм, Іваном Рогачем, Іваном П. Кавалерідзе та багатьма іншими діячами, безпосередньо утаємниченими — через Ганса Коха — в те, „про що тирса шелестіла"..; перебування й праця та спільні переживання з цікавими і визначними людьми в Кам'янці Подільському, у Львові, Братіславі...

Далі: перипетії скитальщини — вже поза Україною, зокрема на Словаччині, в Баварії (Реґенсбурґ, Мюнхен); ще далі — в Канаді і США: праця лісоруба в онтарійському пралісі, видавнича діяльність, майже чудотворне зродження „Голосу Канади", по отриманні академічних ступенів — праця в університетах, а також на керівній посаді в канадській школі чужоземних мов, інтенсивна перекладацька праця (напр. переклад СПОГАДІВ ген. Григоренка) й редакторська, писання статтей для преси на теми з громадського, політичного й науково-педагогічного життя.

Крім продажу книги через крамниці, автор сам приймає індивідуальні замовлення.

Слати такі замовлення на адресу:

D. Kyslycia
25 Grady Cres.
Nepean, Ont.
Canada K2H 5S2

Ціна книги канадськими грішми **30 дол.,** а американськими **25 дол.**

Усім раджу придбати й прочитати цей щирий літопис, доведений до жовтня 1987 року.

Ол. Сергієнко

ВИЯСНЕННЯ ВІД ВИД-ВА „НОВІ ДНІ"

На запитання деяких читачів відповідаємо, що хоч на титульній сторінці книжки Дмитра Кислиці „Світе ясний" поставлено як видавця „Нові Дні" в Оттаві, — наше Видавництво не має в Оттаві свого відділу й цієї книжки не видавало.

Торонто, Вид-во „Нові Дні" Лтд.

ДЖОН СОПІНКА — СУДДЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ КАНАДИ

24 травня ц.р. прем'єр міністер Канади Браєн Малруні іменував Джона Сопінку, визначного адвоката і юриста, членом Верховного Суду Канади. Це є велике відзначення для Джона Сопінки, а для цілої української громади в Канаді — добра новина. Канадські газети, радіо і телебачення в своїх звідомленнях про це назначення підкреслюють, що українське походження Джона Сопінки відіграло велику ролю в тій номінації.

Джон Сопінка прославився своїми успіхами в кримінальних, цивільних і корпораційних процесах. Його клієнтами були міністри, голови держав, навіть Аґа Хан, духовний провідник мусулманського світу.

Під час переслухувань Королівської Комісії досліджування нацистських воєнних злочинців в Канаді Джон Сопінка репрезентував Комітет Українців Канади. Він гостро виступав проти того, щоб комісія користувалася совєтськими свідченнями і документами, які, на його думку, не мають вірогідности та які були б недопустимі в демократичних країнах.

Недавно Джон Сопінка виступав на міжнародній Комісії юристів західнього світу в Брюсселі від Світового Конґресу Вільних Українців. Перед цією Комісією він заявив, що Совєтський Союз виморив голодом мільйони українців у 30-их роках, щоб зломити їх опір більшовицькій владі. Міжнародня Комісія Досліджування Голоду в Україні в 1932-33 р. була покликана Світовим Конґресом Вільних Українців. Джон Сопінка виступав перед цією комісією як легальний дорадник Світового Конґресу Вільних Українців і закликав Комісію визнати, що голод в Україні в 1932-33 р. був створений навмисне, як знаряддя совєтської державної політики.

Ми маємо багато визначних юристів українського походження в Канаді. Одним з найвизначніших і шанованих юристів є Володимир Сурма-Тарнопольський, суддя апеляційного суду провінції Онтаріо. Перед назначенням на це становище, він мав блискучу кар'єру науковця, конституційного спеціяліста і канадського репрезентанта до Комісії Людських Прав при Об'єднаних Націях.

Українці в Канаді очікували, що суддя Тарнопольський буде іменований до Верховного Суду. Одначе він відмовився від цієї почесної позиції з огляду на стан здоров'я.

Найменування Джона Сопінки суддею Верховного Суду було прийнято канадськими політиками, юристами, пресою та іншими засобами зв'язку дуже прихильно, а ми, українці в Канаді, бажаємо Джонові Сопінці всього найкращого в його новій кар'єрі.

Степан Яворський

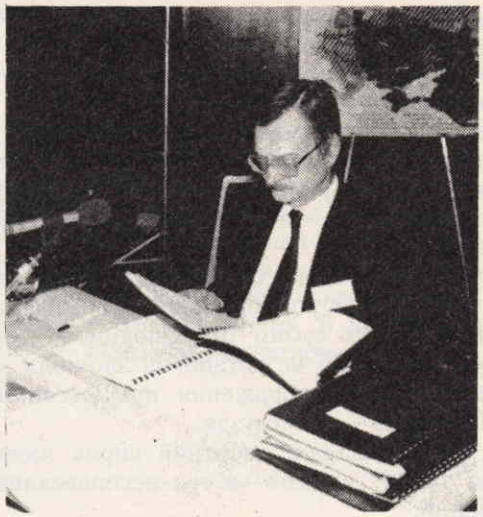

Дост. суддя Джон Сопінка.

ДОКУМЕНТИ НАШОГО ЧАСУ

ПОМСТА ЧИ СПРАВЕДЛИВІСТЬ?

Шановний пане ПРЕЗИДЕНТЕ
держави ІЗРАЇЛЬ Х. ГЕРЦОГ!
Шановний Голово ВЕРХОВНОГО СУДУ
держави ІЗРАЇЛЬ!

Я звертаюсь до Вас із проханням помилувати І. Дем'янюка.

26 квітня 1988 р. Єрусалимський округовий суд ухвалив смертний вирок І. Демянюкові, не маючи досить, а радше не маючи зовсім доказів, без документального обґрунтування, на підставі лише:

— **суперечних свідчень сумнівних свідків,** оскільки звинувачення не подало жодного документу, що стверджує судоправність кожного з них як свідка;

а) звинувачення покликало за свідків людей із зміненими прізвищами, з виправленими датами й місцем народження, із сумнівними біографіями;

б) суд не дістав документів, які б свідчили, де були ці люди 1942-1943 рр., і як вони заробляли на хліб;

в) суд не дістав документів, які б стверджували час побуту свідків у „Треблінці-2" та які були їхні обов'язки у цьому таборі;

— **Фальшивка, яка по суті є** алібі звинуваченого, бо в ній нема навіть згадки про Треблінку;

— без упізнання й ідентифікації особи оскарженого, бо:

а) упізнання Дем'янюка свідками шляхом тикання пальцем на нього на лаві підсудних, — не є упізнання;

б) упізнання людини свідками без попереднього упізнання і без документального потвердження, а тим паче через 45 (сорок п'ять) років — взагалі не може бути „упізнанням".

— без встановлення складу злочину Дем'янюка:

а) без ідентифікації особи оскарженого йому не можна приписувати злочинів;

б) суд не мав жодного документу про побут Дем'янюка у Треблінці 1942-1943 рр. на посаді ката: жодного списку обслуги, наказів по табору або інших документів, де б фіґурувало прізвище Дем'янюка;

в) суд не дістав документально потвердженого списка осіб, убитих у таборі смерти „Треблінка-2" — взагалі, й убитих самим Дем'янюком — зокрема;

г) суд конкретно не встановив злочинів здогадного злочинця, бо твердження, що Дем'янюк убив 850,500 гебреїв — безглуздя.

Суд, який ухвалює смертний вирок людині на підставі таких „доказів" є суд несправедливий та незаконний.

Світ обурений способом ведення процесу й жорстокістю вироку.

Якщо цей присуд буде затверджено, це

— дискредитує Ізраїль як правову державу,

— спровокує світову громадськість, і передусім в Україні, на неґативну й виправдану реакцію та викличе можливі погроми.

Світ шоковано кровожерною реакцією публіки у залі суду під час оголошення смертного вироку: оплесками, захопленими вигуками, піснями й танцями „ переживців Голокосту", гістеричною радістю ізраїльської преси, безвідповідальними заявами „представників народу".

Сором й ганьба!

Помста і справделивість не ходять разом. Цивілізований світ не звик міряти високі почування людожерськими критеріями.

Нарід, який страждав — великодушний нарід. Він не стане мститися на іншому народові в особі його невинного представника.

Той, хто страждав, не стане радіти із страждань іншого, навіть коли той інший — ворог.

Люди, що стоять біля керми справедливости не повинні потурати нутряним інстинктам юрби.

Нехай останнє рішення Ваше буде не помста, а справедливість.

Ви маєте на це усі права і владу.

Врятуйте Дем'янюка.

30 квітня 1988 р.

Доктор історії **Рут Окунєва,** дослідник проблем гебрейської історії, сіонізму й Голокосту.

ЗАПАХИ ПОМЕНШУЮТЬ ВТОМУ І ТРИВОГУ

Дослідники знайшли, що різні запахи можуть поменшувати в людей почуття втоми, тривоги, депресії і навіть безсонність. Запахи, пов'язані з приємними переживаннями допомогають пам'яті пригадати минуле. Запах яблука може зменшити часто тиск крови, а запах бузку чи рози часто зменшує пригніченість. Дослідники працюють над тим, щоб запахи можна було застостувати в домашній чи клінічній терапії.

ВІДЗНАЧЕННЯ РЕДАКТОРА „НОВИХ ДНІВ"

Клюб Канадських Етнічних Журналістів і Письменників, створений кілька років тому в Торонто, відограє досить помітну ролю в суспільному житті канадської громадськости, що складається з численних етнічних груп. В останньому сезоні Клюб, очолений знову д-ром Остапом Сокольським, ініціював або був репрезентований у 30-тьох різних імпрезах, переважно в зустрічах і пресових конференціях з видатними канадськими особистостями.

13 травня ц.р., під час Національного тижня преси, Клюб Етнічних Журналістів і Письменників влаштував у приміщенні Торонтського Пресового Клюбу річний Обід для відзначення вирізнених працівників етнічної преси, радіо і телебачення 1988 року.

Серед осіб, відзначених грамотами Клюбу і онтарійського Міністерства громадянства, були між іншими редактори китайського щоденника, польського „Звйонзковца", „Румунського Голосу", „Еллінських Новин", карибського журналу „Ексцеленс" і ваш раб — редактор „Нових Днів".

Грамоту від Президента Клюбу я отримав „за тривалу високу якість редаґування ("continuing excellence in the editing") українського журналу", а грамоту від мін. Громадянства дост. Джеррі Філліпса — „за відмінність у журналізмі і за визнання видатного внеску в сприянні багатокультурності в Онтаріо". Пишу про це, бо думаю, що це цікавить не тільки нашого фейлетоніста Волтера, але й декого з читачів. Подаю також дві світлини, з „фронту" і з профіля, з тієї врочистости. Не знаю чи вони варті „дві тисячі слів", але вірю, що через цю „рекляму" „Нові Дні" не втратять ні однієї читачки.

Звичайно, я вдячний Управі Клюбу і Міністерству громадянства за це несподіване відзначення. Щире спасибі і всім добрим людям, які напевно в цій справі клопоталися без моєї спонуки і відома. Це відзначення не лиш мені, але й авторам „Нових Днів". Спасибі Вам шановні співробітники за вартісні статті!

Приємним вечором, на якому було присутніх 170 осіб, керував редактор „Канадської Сцени" Бен Вікаррі. Промовляли й вітали „лавреатів" федеральний міністер багатокультурности дост. Джеррі Вінер, мін.

Спереду зліва М. Дальний. Аплодує дост. Дж. Філліпс.

Зліва: дост. Джеррі Філліпс, М. Дальний, д-р О. Сокольський, президент Клюбу.

громадянства дост. Джеррі Філліпс і наш молодий посол, який скоро вибивається на вершини канадського політичного життя, Андрій Вітер.

М. Дальний

НЕЗВИЧАЙНО КОРИСНА КНИЖКА ПРО УКРАЇНУ

Серед корисних і важливих українських видань, що мали щастя зявитися друком у вільному світі нашого поселення, незабаром на полицях наших книгарень та кольпортерів появиться виняткової ваги альбом „УКРАЇНА Й УКРАЇНЦІ", що принесе багатьом нові джерельні відомості про Україну, її історію, мистецтво; покаже наше славне минуле й сучасне. Понад три сотні чудових світлин, покажуть красу найголовніших міст, найчудовіших історичних храмів і споруд, зразки талановитих виробів мистецтва та мальовничих краєвидів нашої України. Численні розвідки і статті понад 30 кращих авторів супроводитимуть рідкісні кольорові світлини з України та з країн нашого поселення.

Це видання, що вийде англійською мовою, буде найкращим документом нашого минулого, нашої історії, мистецтва.

Випускаючи цей винятковий альбом, який упорядкував наш культурний діяч Петро Кардаш, чекаємо найширшої підтримки з боку нашої спільноти тут та в інших країнах нашого поселення в його реалізації, в його розповсюдженні.

Досі не було нічого кращого на подарунок для наших приятелів-чужинців та різних заморських гостей, як це коштовне й рідкісне видання, на готування якого витрачено чотири роки наполегливої праці упорядника. Будьмо ж готові гідно зустріти його й дати в належні руки. Воно мусить бути в кожній книгозбірні, в кожному музеї, в кожній науковій установі у вільному світі. Кожна українська родина мусить мати це видання як настольну книгу у своїй світлиці, щоб його бачили й читали не лише ми самі, а мали як документ нашого буття й історії ті нашадки, що прийдуть після нас. Ця книжка розкриє очі кожному, хто хоче знати правду про нашу долю, про історію нашого народу і його талановиті творчі здобутки.

Тож приймімо це видання як дорогоцінний скарб, якого ще не спромоглися видати навіть в Україні. Крім 30 авторів, що писали розвідки для альбома, ілюстративний матеріял допомагало зібрати понад 50 фахових людей з багатьох країн. Це цінний здобуток багатьох наших діяльних людей з патріотичним серцем і розумінням великої ваги. Прохання до патріотичної української спільноти допомогти його видати. Ціна книжки в Америці 40 дол. В Канаді — 45 дол. Замовляти в Українських книгарнях.

Дмитро Нитченко

ПАМ'ЯТНИК СЛАВИ УПА

В теплу соняшну неділю 22-го травня 1988 р., на українському цвинтарі св. Володимира в осередку „Київ", що біля Торонта, було врочисто відслонено і посвячено імпозантний пам'ятник слави поляглим воїнам Української Повстанської Армії, що жертвували своїм життям у нерівній боротьбі за вільну Україну. Пам'ятник побудовано за проєктом мистця Володимира М. Беднарського.

Соборний молебень перед відслоненням і посвяченням пам'ятника відправили преосвященніший владика Ізидор і митрофорний о. Петро Бублик, настоятель катедри св. Володимира, в сослуженні численного духовенства.

За повідомленням англомовної преси, у врочистостях взяло участь сім тисяч народу. Було багато привітань та вінків від різних організацій та від родин воїнів УПА. Головним промовцем після посвячення був один з організаторів УПА, пізніше секретар закордонних справ Української Головної Визвольної Ради — Микола Лебідь. Від Ділового Комітету промовляв кол. старшина УПА Віктор Новак.

„Нові Дні" мають намір помістити окрему ілюстровану статтю, присвячену цій небуденній події.

„СЕЗОНИ СВЯТКУВАНЬ" В ТОРОНТО

Канадську національну пересувну виставку „Сезони святкувань", яку зорганізував Альбертський Провінційний Музей з нагоди 1000-ліття хрещення Київської Руси, буде можна оглянути від 8-го липня до 10-го жовтня ц.р. в Торонто в ґалерії Блек Крік Пайонір Вілледж на 5 Шоргем Драйв (ріг вулиць Джейн і Стілс). Піонерське село й ґалерія відкриті кожного дня від 10-ої до 6-ої години. На виставці можна бачити різні аспекти багатих ритуалів східніх православних церков, особливо ті, що практикуються в сучасній Канаді.

М. МІШАЛОВ

ЛЮДИНА, АТОМ І ЧОРНОБИЛЬСЬКА КАТАСТРОФА

(Закінчення з попередніх чисел)

І всі ці три заводи за майже рік праці (до серпня 1945 р.) дали відсепарованого урану-235 всього на одну бомбу. Отже, на початках виглядало так, що виготовлення надуманої нелюдської зброї мало б і закінчитись на виготовленні її першого мільярдового зразка. Та, на жаль, так не сталося. На виручку уранові прийшов штучно створюваний хемічний елемент **плутоній.**

Ще в 1941 р. науковці Берклі-вської лабораторії (Каліфорнія) відкрили, чи радше штучно створили, новий, незнаний доти позаурановий (94-й) елемент, який назвали плутонієм. В земних природних умовах даний елемент зустрічається в зовсім невловлених кількостях, й тому познайомились з ним лише після штучного його створення, що було здійснене в наслідок перетворення на нього урану-238.

Ми вже раніш згадували, що уран-238, так само як і уран-235, залюбки поглинає вільні нейтрони, але це поглинання до поділу його ядер не призводить, а призводить до зовсім іншої реакції, що її називають **бета-розпадом.** Полягає вона в тому що ядро урану-238, приєднавши до свого складу лишнього нейтрона, перетворює його на пару часток: протон-електрон; електрон тут же виділяється у вигляді бета-променя, а протон, залишаючись в ядрі, робить його 93-протонним, чим перетворює на ядро наступного (93-го) елемента нептунію. Цей останній дуже нестійкий і через радіоактивний бета-розпад перетворюється на більш стійкий елемент плутоній.

Берклі-вській лабораторії вдалося виділити лише мікроскопічні кількості створеного так плутонію, але й з цього фізики-теоретики спромоглися встановити, що цей елемент може поглинати вільні нейтрони й розщеплюватись ними подібно урану-235. А тому, що це окремий, відмінний від урану елемент, то виділити його з останнього не складає особливо великого труду. Отже плутоній як такий не міг не привернути до себе уваги творців атомної бомби, а успішне випробування Чікаґського експериментального реактора вказувало на можливості використання таких реакторів, як своєрідних фабрик для його (плутонію) промислового видобування.

Потреба в ядерному пальному для атомних бомб була дуже нагальною, а тому ж після Чікаґського експерименту було приступлено до побудови трьох потужних реакторів і відповідних хемічних лабораторій при них. Будувались вони військовим відомством і виключно для воєнних потреб (для продукування плутонію).

Конструктивно вони багато в чому нагадували перший чікаґський експериментальний реактор. Робітна (реактивна) частина кожного реактора являла собою суцільну графітну структуру 36 х 36 х 28 фут., пронизану двома тисячами спеціяльних алюмінієвих рур, призначених для вміщення в них робочих прутів (патронів) урану. Крізні рури, в даному разі, замість сітки гнізд, що мала місце в експериментальному реакторові, було застосовано з тим, щоб уможливити автоматичне виладування обробленого вже урану й заладовування на його місце свіжих його порцій.

Реактори були розраховані на охолодження річною водою, яка під великим тиском пропомповувалася через алюмінієві рури, омиваючи всі перегрівані частки реактора. Для такого охолодження потребувалось пропомповувати через реактивну зону близько 30.000 ґалонів води на хвилину.

З огляду на те, що в діючому реакторі витворюється багато дуже радіюючих речовин (радіоактивних ізотопів різних хемічних елементів), то щоб захиститись від їхньої дуже небезпечної радіяції, кожен реактор був споряджений системою захисних перекрить, зовнішнє з яких являло собою суцільну бетонову стіну 7-9 фут, завгрубшки. Всі операції в відгородженій зоні як реактора, так і лабораторій, розраховані лише на автоматичне та телемеханічне обслуговування.

Свіжовиладовуваний з реактора уран, через дуже високу радіоактивність наявних у ньому продуктів атомного розщеплення, звичайно буває настільки небезпечний, що його, раніш ніж подавати до сепарувальних лабораторій, занурювали на кілька місяців в глибокий (понад 16 фут.) водний басейн, і тільки тоді, коли особливо гостра радіація до певної міри спадала, його перепроваджували до лабораторій для виділення з нього плутонію.

Всі три атомні реактори були побудовані в Ганфорді (шт. Вашінґтон), на березі одної з найбільших американських річок — Колюмбії. Будівельні роботи розпочались в червні 1943 р., і перший реактор був закінчений будовою в вересні 1944 р., а другий і третій — в перших місяцях 1945 р. Кожний реактор мав потужність в чверть мільйона кіловат.

Приблизно за пів року ці три реактори видали плутонію на дві атомні бомби, тоді, коли за такий же час і при значно більших затратах урано-сепарувальні заводи ледь спромоглися видати урану всього на одну бомбу. Таким чином, плутоній, як вибухове пальне для атомбомб, уже з перших кроків, показав себе набагато перспективнішим від урану-235, хоч насправді то й його видобуток, лише в порівнанні з ураном-235, був простішим і дешевшим, а сам по собі то він теж був і дуже непростим, і дуже недешевим. (Згадані три атомні бомби, за заявою президента Трумана, обійшлись Америці близько двох мільярдів долярів).

Перед першими Ганфодськими реакторами ставилось лише одно завдання: дати якнайскоріше пальне для атомбомб і тому виділювана цими реакторами теплова енергія не була тоді об'єктом будь-

якого зацікавлення; вона безжально втрачалась і втрата її тоді нікого дуже не турбувала. Але пізніше, коли почалися перегони у виготовленні атомної зброї і, в зв'язку з цим, запотребувалось уже досить поширене атомо-реакторне будівництво, то питання використання виділюваної „побічної" теплової енергії набуло характеру питань першорядних. Думка дослідників-раціоналізаторів у розв'язані даного питання спрямувалася в бік використання цієї теплової енергії для урухомлення парових турбін потужних електростанцій.

Перше практичне здійснення такого використання зареєстровано в СССР, де в червні 1952 р. було пущено в рух порівнюючи невелику (на 5000 квт) атомну електростанцію. Пуск цієї станції було розголошувано, як подію особливо великого значення, яка нібито започаткувала собою нову еру, — еру „мирного" використання енергетичних багацтв атома,–використання їх „не на шкоду, а на користь людства".

Насправді ж, то нічого особливого в побудові й пускові цієї електростанції не було. Нічого нового в атомну технологію вона з собою не принесла, а була, всього-навсього, посередньою побудовою для промислової утилізації теплової енергії, як побічного продукту плутонієвого виробництва. Поза цим же, будівництво незалежних від виробництва плутонію атомних (урухомлюваних атомними реакторами) електростанцій не обіцяло ніяких таких „благ", які б заслуговували, щоб говорити про них з якимось захопленням.

Вартість електроенергії, продукованої згаданою атомстанцією, була в кілька разів вищою за енергію звичайних теплових електростанцій, і різниця в даному разі була дуже завелика, щоб її можна було всю віднести на рахунок першости такого роду побудови та її малогабаритности. Були тут, без сумніву, й інші причини, що крилися в самому атомному реакторові, який, у накинутих йому паропостачальних функціях, помітно поступався перед виконанням цих функцій спеціяльно будованими для цього паровими котлами.

На сучасних теплових електростанціях парові турбіни працюють на перегрітій до 600-650 ступенів парі й тискові до 300 атмосфер. Це уможливлює їм піднести показника корисної дії (К.К.Д.) до 30-35 відсотків, тоді як атомні реактори, з-за ряду своїх технологічних вимог, на створення таких високих температури й тиску, дуже мало надаються, що не може не обмежувати їхньої конкуренційности з сучасними потужними паровими котлами. Над удосконаленням атомних реакторів працюють без перестанку. На сьогодні виробничо випробовується цілий ряд різних типів реакторів і різних режимів їхньої праці, однак все ще не чути, щоб був створений атомний реактор, який би в продукуванні робочої пари для урухомлення турбін давав якісь відчутні переваги перед паровими котлами-професіоналами.

Так згадана щойно недостатньо висока економічна ефективність атомних реакторів, хоч і є певним недоліком, але з ним можна ще сяк-так миритись. Другий же їхній недолік значно більший і з ним миритись якщо й приходиться, то тільки примушувано. Полягає він у тому, що праця реакторів є невіддільною від творення великої кількости радіоактивних речовин (радіоактивних ізотопів різних хемічних елементів), які по створенню залишаються довгорічною й дуже небезпечною загрозою для людського здоров'я. Від цих речовин стараються як можуть і скільки можуть вберегтися. Доки вони перебувають ще в робочій зоні реактора, від них захищаються спорудою різних захисних перекрить, якими всеж абсолютної ізоляції досягти буває дуже затяжко. Високопроникliва радіація находить тропи, щоб проникнути й через досить досконалі захисні перекриття, у наслідок

«УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК» ВИПУСК 7 ВИЙШОВ ДРУКОМ

В лютому ц. р. побачив світ передрук сьомого випуску *Українського вісника* у Видавництві «Сучасність». Відновлений журнал під редакцією В'ячеслава Чорноволя містить такі матеріяли:

„Від Редколегії", В'ячеслав Чорновіл: „Открытое письмио Горбачову М. С. (Відкритий лист генеральному секретареві ЦК КПРС Горбачову М.С.)". У рубриці ЛІТЕРАТУРА І МИСТЕЦТВО читач знайде такі статті: Михайло Горинь: „Відгук на статтю М. Ільницького в журналі *Київ"*; Михайло Осадчий: „Остап Вишня — свідок найкращого твору Миколи Хвильового". Підрубрики НАШІ ПУБЛІКАЦІЇ та ВАСИЛЬ СТУС У ЖИТТІ Й ЛІТЕРАТУРІ подають такі статті: Володимир Сосюра: „Ліричний відступ із поеми «Мазепа»; Василь Стус: „Зникове розцвітання особистості"; Іван Гель: „Спогад про Василя Стуса". Наступна рубрика ПУБЛІЦИСТИКА подає статтю — Павло Скочок: „До побачення, перебудово?". ХРОНІКА ТИСКУ і ОПОРУ із її підрубриками НАШІ ІНТЕРВ'Ю та РЕЛІГІЯ В УКРАЇНІ подає — Михайло Горинь: „Вісті з кучинського особливого"; В. Чорновіл: „Дещо про «демократію по-брежневськи»"; М. Г.: „У »психушці» — двадцять років!"; документ — „Заява Папі Римському Іванові-Павлові II"; Михайло Гаврилів: „Католицька Церква в Україні"; Василь Бартко: „Скарга Горбачову М.С.", В.Ч.: „Наші втрати". Остання рубрика ДОКУМЕНТИ ІСТОРІЇ, містить — „ПОСТАНОВУ Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету та Ради Народніх Комісарів УСРР «Про забезпечення рівноправности мов та про сприяння розвиткові української культури 6 липня 1927". Журнал закриває стаття „Від Редакції (Заключні зауваги)".

Замовлення на це особливо вартісне і цікаве нове видання — 4 ам. дол. чеком — просимо посилати на адресу представництва:

Sucasnist
744 Broad Street
Suite 1115-16
Newark, N.J 07102-3892

чого, обслуговуючому реактор персоналові доводиться працювати при якихось „припустимих“ дозах радіяції, які, не без того, щоб часом не переходили й за межі припустимости.

Створювані, в перебігу роботи реактора радіоактивні речовини назбируються в дуже великих кількостях (мільйонами ґалонів). Знешкодити (дерадіювати) їх нічим і ніяк не можна, отже приходиться їх десь схоронювати так, щоб вони на сотні літ були цілковито ізольованими, щоб ні за яких умов не могли попадати ні в повітря, ні в ґрунтові води. А таку абсолютну ізоляцію для великої їх кількости забезпечити дуже й дуже нелегко, і тому вже не раз і не два мали місце випадки, що сховища цих радіоактивних відпадків починали просочуватись й затруювати довкілля своєю вбивчою радіацією. Якщо ж при цьому ще зважити й те, що всі роботи, пов'язані з безпосереднім захороненням радіоактивних відпадків є дуже складними й небезпечними, в зв'язку з високою й дуже проникливою їх радіацією, то мусть стати зрозумілим, наскільки серйозною є проблема радіоактивних відпадків у роботі атомних реакторів.

І, нарешті ще одно, й теж немало суттєве. Через те що на сьогодні знання про атом є ще далеко не повними, як також і через ряд інших причин, у праці атомних реакторів ще час від часу виникають несподіванки, межи якими бувають досить поважні випадки й навіть більші чи менші катастрофи. Ураново-ядерна ланцюгова реакція в атомному реакторі та ж сама, що й у атомній бомбі, тільки що в реакторі вона контрольована й цим позбавлена блискавичного перебігу, а відтак і разового вибуху всього заладованого там урану. Однак часткові (малосекційні) вибухи, як показала вже це коротка історія експлуатації атомних реакторів, все ж є можливі, й приносять вони великі руйнувальні та радіаційні спустошення.

Особливо великим був такий вибух на Чорнобильському атомному реакторі, що стався 26.4.1986 р. Судячи по кількості й дисперсності викинутих радіоактивних часток, це був вибух дуже великої сили. Як прийшло до цього вибуху, залишається для нас невідомим. До нього могли привести різні причини, в тому числі й такі, що їх оприлюднення могло б розкрити окремі таємниці конструктивних особливостей даного реактора та спектру його виробничого використання, на що господарі реактора безсумнівно піти не погодяться.

В досьогоднішній історії промислового використання атомних реакторів, Чорнобильський вибух зафіксований як найбільший і за своїми наслідками найжахливіший. Але чи був він найбільшим з можливих? І чи може хтось дати ґарантію, що завтра на якомусь іншому реакторі не станеться ще більшого, ще жахливішого вибуху? Безперечно, що сьогодні ніхто такої ґарантії дати не зможе. То чому ж тоді, спитаєте, вдаються до будови цих так багатогранно-небезпечних споруд? Відповідь на це останнє питання треба шукати в 94-му хемічному елементі — плутонії.

ФАНТАСТИЧНЕ І ПРАВДОПОДІБНЕ

Лев ЯЦКЕВИЧ

ПОЛЬОТИ БАЛЬОНОМ ІНКІВ

В 1983 році Франція відзначала 200-ліття винаходу бальона (аеростата) братів Монґольфіє численними статтями та згадками в пресі, в яких автори підкреслювали, що винахід бальона у Франції здійснив віковічну мрію людства літання в повітрі, виявом якої була грецька леґенда про Ікара.

Перші французькі бальони наповнювано гарячим повітрям, яке давав жар деревного вугілля в малій портабельній печі, поставленій в ґондолі бальона, безпосередньо під його зверхньою оболоною. Згодом гаряче повітря заступив водень, в 6 разів легший за повітря, який виелімінував потребу підгрівної печі (мідняка). Слід згадати, що першими пасажирами цього бальона були: вівця, качка та півень, які щасливо піднеслися до висоти 3000 стіп та на очах численно зібраних парижан вернулись непошкоджені на землю. Впродовж наступних 100 років бальони у Франції та в сумежних краях були предметом численних експериментів та польотів багатьох бальонавтів, які добилися таких досягнень, як переліт понад канал Ла-Манш та верхів'я Альп. І хоч дійсність виявила непридатність бальонів до повітряного транспорту, проте сам факт винаходу першого бальона французами, сповнив їх душі національною гордістю, виявом якої слід вважати існування в сучасній Франції тисячів бальонових клюбів, що кілька разів до року проводять бальонові змагання за першенство польотів у височінь і у далечінь.

Та раптом досліди археологів в Перу завдали нищівного удару національній гордості французів, поставивши під сумнів першенство винаходу бальона братами Монґольфіє.

В Лімі, столиці Перу, живе американський археолог М. Дібейкі, який проводить з рамени „Інтернаціонального Клюбу Розшуків“ археологічні досліди. Він розсліджував довгий час містерійну пустелю Назка, позначену таємничими лініями, фігурами й знаками. Ті всі знаки нічого не говорять людині, що їх оглядає на землі. Проте, коли піднятись понад тією пустелею літаком чи гелікоптером, тоді ті всі знаки творять суцільну систему, яку можна б назвати соняшним календарем чи, як дехто суґерує, своєрідним летунським майданом. Таку думку заступає також М. Дібейкі, який твердить, що приблизно 200 років перед винаходом бальона двома французькими братами Етієном та Мішелем Монґольфіє, перуанські Інки вже відбували польоти бальонами (аеростатами). На тих бальонах вони підносилися на висоту кількох сотень метрів та при сприятливім вітрі відбували невеликі подорожі.

Підйомну силу тих бальонів, подібно як в перших французьких бальонах, становило гаряче пові-

тря, яке наповняло їх з допомогою глиняної посудини з розжареним деревним вугіллям, завішеної під долішньою частиною бальонової поволоки.

Цю поволоку чи оболону вони виготовляли з густого та сильного матеріялу, витканого з вовни гірських лям та насиченого живицею, якої вони вживали до бальсамування своїх померлих.

Перші інформації про бальони Дібейкі знайшов у копії звіту португальського монаха Чину Єзуїтів, Бартоломео де Ґусмао, що якимось чудом закатологований в університетській бібліотеці Коїмбра.

В тім звіті, що становить фактично опис його подорожі в другій половині XVII сторіччя через цілу Бразілію аж до підніжжя Анд в сьогоднішнім Перу, Бартоломео дуже докладно описує свою зустріч з невеликою групою Інків, що підносилися в таємничих суднах у повітря та літали на його таки очах в просторі.

Цей опис польоту бальоном заінтриґував до такого ступіня тогочасного португальського короля Джоао, що той покликав його на португальський двір в Лісбоні, на якому де Ґусмао задемонстрував мініятюрний прототип такого літаючого пристрою, який на очах короля і всіх членів двору та цілого королівського почоту, по наповненні оболонки гарячим повітрям, маєстатично піднісся вгору.

Можна уявити собі, яке враження зробив цей експеримент на всіх присутніх. На жаль, для самого Ґусмао, він закінчився трагічно, бо Інквізиція зразу звинуватила його у зв'язках з нечистою силою та, можна додуматися, спалила на кострі.

Щойно недавно церква регабілітувала його, а бразілійська пошта видрукувала в його честь марку з його портретом і написом „піонер повітреплавства". Крім згаданого звіту де Ґусмао, М. Дебейкі натрапив на цілу низку натяків про польоти місцевих індіян-тубільців у їх численних леґендах і саґах, між ними про молодого інка — найменням Антаркі, що полетів своїм бальоном назустріч армії інків та порадив їм переформуватися і в той спосіб завдати нищівного удару наступаючій армії противника. Його постать, до речі, увіковічнив якийсь перуанський мистець на фронтоні Інтернаціонального летовища Хорґе Чавес у Лімі. Летунські мотиви можна також зустрінути в орнаментиці численних плоскорізьб в старих інкських святинях та на керамічних посудах, на яких є зображені люди, що літають на кондорах (птахах-велетнях в районі Анд). До речі, в згаданій пустелі Назка є зображених 18 таких кондорів, розміром крил поверх 120 метрів.

Інтернаціональний Клюб Розшуків, оснований 20 років тому в США, нараховує понад 14.000 членів. Усі вони аматори-археологи, які провадять свої досліди та розшуки прикладною методою. Основоположником цього Клюбу вважається Дж. Ковлс, асист. професор Гарвардського університету. Одним з його учнів був відомий з преси та телевізії Тор Геєрдаль, який переїхав крізь Тихий океан у примітивнім старовиннім судні-поромі та в той спосіб підтвердив можливість заморського пересе-лення та комунікаційного контакту людей і народів у стародавних часах.

Аналогічно як Тор Геєрдаль, Майк Дібейкі вирішив із своєю групою співробітників спорудити бальон з тієї самої тканини та живиці, що їх вживали стародавні інки при бальсамуванні своїх померлих та зробити спробу польоту цим бальоном. Прототип моделі цього бальону, спорудженій із штучного шовку, піднісся на висоту 457 метрів. Якщо такий самий прототип бальона, споруджений з тонкої вовни лям, насиченої живицею, піднесеться до такої висоти, то це буде доказом, що інки літали в повітрі ще перед приїздом Колюмба до Нового Світу.

ГУМОР І САТИРА

ВАКАЦІЇ

Коли зовсім непрохано так званий „пенсійний вік" докотився і до моїх дверей, моя добра приятелька (яка вже довше є на пенсії...), радісно всміхнувшись, зауважила:

— Ну, тепер ти вже матимеш досить часу на писання твоїх „перлин"... Встанеш, поснідаєш — і перо в руки! Можеш продукуватися донесхочу!...

Так думала і я. Бо ж справді: до праці не треба спішити, дні — довгі, тем — хоч відбавляй. Чи то з громадського городу, чи з власного зоопарку, чи з життя взагалі. Навіть деякі назви майбутніх творів були вже в голові готові, а в мене ж з назвами все була проблема...

Перший твір мав бути прозою і називатись: „Аспірації, асекурації і акліматизації". Як вже сама назва говорить — це мав бути епохальний опис нашого життя на еміґрації, точніше в Австралії, яка також починається літерою „А"...

Зовсім просто: від нервових днів і контрольних комісій у Фрайбузі (Німеччина) і — аж до сьогоднішньої акліматизації в цій країні „на споді світу"...

Як бачите — тема поважна, достойна і конче потрібна для майбутніх істориків...

Вже на другий день моїх „вічних вакацій" я в піднесеному настрої купила грубий зошит і, написавши вгорі назву твору, задумалась.

— На початку березня 1949-го року...

— Ні, здається це була середина березня... Чи, може, квітня?...

Спогади ховалися в забутті і з точністю дати була проблема... Щоб не втратити піднесення, я не довго вагаючись, вирішила перейти до другого твору, що починався другою літерою альфабету: „Білізна, будяки і будні".

Тому, що мій муж мав деякі застереження до „білізни", я великодушно замінила „білізну" на „балачки".

Звучало добре... Тут можна переїхатись по наших професійних ораторах, що переслідують всі наші так звані „імпрези“, і по будяках, які переслідують особисто, і по буднях, що переслідують всіх нас загально... Широке поле і для сатири і для гумору... Проблема була лише в тому, як почати. Початок — не клеївся.

Літерою „В“ я не була вдоволена. Чи назвати твір „Визволені і виснажені“, чи: „Вимоги і вигляди“?...

Десь в підсвідомості блукала назва: „Випасені і виписані“, але я вирішила тримати її й надалі в підсвідомості...

Про літеру „Г“ чомусь не хотілось думати. Мабуть, боялась вульгарних асоціяцій... Тому, відложивши зошит, я вирішила почекати до завтра...

Другого дня мене навітала блискуча думка, що проза, властиво, не є моїм амплуа. Ліпше повернутись до поезії!

Тому, що мої „вічні вакації“ почались у вересні, а цей місяць, як ви знаєте, є в Австралії початком весни, я вирішила почати у весняному дусі:

Зелень евкаліптів — зеленіє далі,
Мало що навесну будиться зі сну.
І нема чого тут, в дивній цій Австралії,
Віршувати вірші — про якусь весну...

І справді причини не було.

Перекусивши в розпачу олівець, я шукала в думці якоїсь громадської теми або гумористичних моментів життя.

Але „громада“ — римувалась на „стадо“, „академії“ на — „анемію“, а „вожді народу“ взагалі не римувалися ні з чим...

Що ж до „гумористичних моментів життя“ — не могла пригадати ні одного.

Фіяско було комплектне і болюче.

Це було на початку вересня. Тепер вже кінець липня.

Минуло майже одинадцять місяців, а мої перлини ще й далі чекають на своє народження і грубий зошит містить в собі лише багато — обіцяючи назви ненаписаних шедеврів.

Зоя Когут

Walter CAP

А РЕДАКТОРОВІ НОВИХ ДНІВ ...ПО ЗАСЛУЗІ

Редакторів наших газет і журналів можна зарахувати, як американських „лисих орлів“, китайських ведмедів панд, сибірських тигрів, канадських журавлів, до загрожених „специменів“. З одною різницею — їх ніхто не збирається брати під охорону. Виглядає, що підуть вони, як славні могікани, слідом за своїми читачами.

Нові Дні теж мали редакторів і мають редактора, але не таких, як усі інші журнали. Редактори *Нових Днів* — це „специмени“, починаючи від самого „кінця“.

Першим редактором був Петро Кузьмович Волиняк, який не був волиняком. Після нього прийшов редактор Дмитро Варламович Кислиця, який не хотів бути редактором і ним не є. Третім редактором, хоч і коротко, був бог Сварог. А від 1978 року, як кожний читач знає, або повинен знати, редактором став Мар'ян Григорович Дальний, який також не хотів бути редактором, але редактором є і не такий він вже „дальний“. Він добрий редактор — це видно з того, що час-до-часу трохи поскаржиться своїм читачам на це чи на те в своєму журналі, часом дасть свій „коментар“ до листа від передплатника — а це чи не найбільша редакторська вмілість, бо як кожному догодити і не писати таке собі будь-що? І ще важливе те, що редактор хоче втримувати журнал цікавим, тобто контроверсійним — ніби *Нові Дні* мали ще мало контроверсій за Волиняка. Однак є читачі, яким і цього замало, і є читачі, яким того забагато, бо одні хочуть сміяться, а інші — плакати.

В останній час у *Нових Днях* створилася нова контроверсія чи радше конкуренція. Може читачі завважили, а може й ні, але в журналі щоразу більше комерційних оголошень, завдяки пані Аді — і це добре. Але через те почалися щось в роді соцзмагання — хто скоріше завоює собі більше сторінок *Нових Днів* редактор, чи пані Ада. Я не сумніваюся, хто вийде переможцем, але тоді постане пова „контроверсія“ — що буде робити пан редактор?

Одначе ця „контроверсія“ належить до майбутнього, а нам не слід забувати про теперішність. І це власне головна мета цього фейлетону — зафіксувати в історії історичну подію для *Нових Днів* і для редактора Дального. Є ще на світі люди та товариства, які високо цінують працю редакторів. Таке товариство є в Торонті, в Канаді — це *Клюб канадських етнічних журналістів і письменників,* і люди — ніхто інший, а міністри. Клюб відзначує редакторів, а міністри говорять промови й вручають відзначення. Цього року Клюб відзначив редактора *Нових Днів* Мар'яна Дального одною таблицею, а міністер громадянства, Джеррі Філліпс, другою, і сам їх вручив. Він ще дивувався, що д-ра Остапа Сокольського знову вибрали на голову Клюбу. (Міністер, самозрозуміло, напевно заздрісний, бо його вибрали до парляменту вперше, й, може, востаннє, а Сокольського з року в рік перевибирають!). Перед Філліпсом промовляв федеральний міністер багатокультурности Джеррі Вінер — отже, два Джеррі і один Мар'ян — це таки небуденна подія.

Які це таблиці і за які заслуги — мені не відомо. Буде добре — і всі читачі журналу схвалять — як сам редактор помістить світлину з тієї врочистости, бо одна світлина варта тисячу слів, а дві — дві тисячі, навіть для *Нових Днів.*

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

ЩОБ ПАМ'ЯТНИК В ЛОНДОНІ НЕ ПРИНІС НАМ ШКОДИ!

Сьогодні я проходив біля будинку філії Укр. Кат. Університету (Т-ва св. Софії) в Лондоні, коло якого будується пам'ятник св. Володимирові Великому для відзначення 1000-ліття хрещення Київської Руси.

Проходячи повз місце де вже стоїть цоколь (підстава) пам'ятника, побачив я на тому цоколі такий напис в англійській мові:

"ST. VOLODYMYR RULER OF UKRAINE 950-1015"

Коли б цей напис мав залишитись на тому пам'ятнику, то сталася б для нашої справи велика шкода.

На мою думку, і я думаю що з нею погодиться найширший загал українців, напис на пам'ятнику повинен бути такий:

"ST. VOLODYMYR (VLADIMIR) GRAND PRINCE OF KIEV-RUS (UKRAINE) 950-1015"

Цю поправку поясню в такий спосіб:

1. Ім'я „Владімір" потрібно для того, щоб людина неукраїнець, бо ж англійський напис є власне для неї) могла знайти це ім'я у підручниках історії чи енциклопедіях у різних мовах світу, бо в них так подається ім'я св. Володимира.

2. Слово „рулер" заступити треба словами „Ґренд принс" бо такий титул мали голови держави Київської Руси.

А слово „рулер" применшує високу достойність Великого Князя Київської Руси.

3. Коли б ми в написі пропустили слова „Кієв-Русь", то ми тим самим зреклися б перед світом нашого походження від Київської Руси, якої ми є спадкоємцями у першій лінії.

4. Слово „Юкрейн" у скобках після слів „Кієв-Русь" підкреслює, що Україна є прямим спадкоємцем Київської Руси бо в часи її існування України ще не було. Без такого додатку напис на пам'ятнику викликав би інформаційну суматоху, дезорієнтацію, а то й кпини з нас, що ми своєї історії не знаємо. Тому той напис, що вже є на цоколі повинен бути негайно змінений на такий хоч би як я пропоную.

Часу на це зосталося небагато і я апелюю до всіх українців на тут. терені, щоб негайно вимагали від Комітету пам'ятника такої поправки.

Теодор Данилів, Лондон.

Запізно. З „Свободи" довідуємось що пам'ятник князеві Володмирові у Лондоні посвятили первоієрархи обидвох українських Церков, митрополити Мстислав і Мирослав, ще 29-го травня ц.р. Хай цей лист буде пересторогою на майбутнє. — Ред.

„ВЕЛИКОДНЄ ЧУДО"

...Зацікавило мене „Великоднє чудо" у квітневому числі! Читаю-перечитую, а перед очима свої власні великодні переживання дома і на чужині...

Дякую Вам за невтомну працю при редаґуванні журналу, щоб він був цікавим і появлявся вчасно... Щасти Вам Боже добрим здоров'ям і терпеливістю!

Н.К., Лондон

***

Сьогодні одержав квітневе число „Нових Днів". Яка ж приємна несподіванка, — озвалася винятково цікава авторка прецінних, цікавих хронік остівок — пані Галина Крусь! Більше року очікував на її продовження в „Українських вістях" і вже мав острах, що не дочекаюсь читати її прегарні спогади, оперті на власному пережитті. Щиросердечно вітаю пані Галину Крусь і дякую за її „Великоднє чудо", а також дякую редакторові М. Дальному, що уміє втримувати приязні контакти з поважними людьми!

Квітневе число винятково цікаве. Крім спогадів Галини Крусь, дуже цікаве і на часі інтерв'ю з п. Дмитром Павличком та стаття Юрія Шевельова про двох небуденних Юрків.

Ще раз дякую...

Іван Манченко, Порт Джервіс

ПРИЙДЕ ЧАС...

...Ваш журнал читаю років сім. Зміст журналу та його напрямок відповідає сучасній добі. Але все ще замало пишеться про сучасну Україну, про життя на Рідних Землях. Не тому я пишу, щоб чимось сподобатись, а просто радий, що є „Нові Дні", є „Сучасність". А значить є духовний хліб без якого важко обійтися на еміґрації...

Я не належу до тих, хто ділить українців, я вважаю, що є одна нація і немає чистокровніших і мішаних, це смішно, але, на жаль, на еміґрації так є... Що поробиш, така дійсність, — партії, віра, місце народження — все нас розділяє, тільки для того, щоб не бути єдиною та сильною нацією...

Вірю, що прийде час і не буде ніхто вважати свого брата ворогом, ніхто не буде скоса дивитися, що хтось православний чи католик, бандерівець чи урдепівець. Молоде покоління відкине ці „пережитки", помилки своїх батьків, і стане спільними силами боротися за вільну Україну...

М.Н., США

„СКАРБИ КРЕМЛЮ"

В англомовній книжці Дейвіда Даґласа Данкіна „Великі скарби Кремлю", виданій у Нью-Йорку 1968 р., на темному трагічному тлі історії царських інтриг та злочинів, ефективними кольоровими репродукціями показано своєрідне російське мистецтво царського періоду.

Але коли в цій книжці мистецтво „пестить око", тексти традиційно вже інтерпретують Русь як частину Росії. Не подавши історичного тла події, автор, наприклад, пише, що Шапку Мономаха перенесено з Києва до Москви, начебто це було братнє погодження визнати Мо-

скву верховною столицею. Або як розуміти таке: „ренеґати запорожці плюндрували окраїни (імперії“). А чому ж вони „ренеґати“? Чи реаґують на такі писання наші наукові установи? Було б цікаво про це довідатись.

Ю.С. Нью Джерсі.

В ІМ'Я ПРАВДИ — ПРО БРАЗИЛІЮ

Інформації подані в „Нових Днях“ за січень 1988 р. відносно умов сплат закупленої і проданої на сплати землі безземельним селянам українцям в БРАЗИЛІЇ, не цілком зрозумілі нам, українцям Америки і Канади. Українсько-Бразилійська Центральна репрезентація в Курітібі написала деякі вияснення. Ця репрезентація немає нічого спільного з продажею землі. Землю продає земельний комітет з ПРУДЕНТОПОЛІСУ, голова комітету є о. БАЛЬЦЕР. Хто, крім нього є ще в цьому комітеті — невідомо. Сподіваємось, що повідомлять в нашій пресі. Що умови сплати не затяжкі для хлібороба, то це є думка репрезентації, а хлібороби пишуть щось інше... Те, що подає Укр.-Браз. Центральна Репрезентація, нікому нічого не ґарантує. Правно відповідає той, хто підписав контракт, тобто земельний комітет (**продавець землі**) і той, хто купив на сплати землю. Щоби нас переконати, Земельний комітет мав би ствердити, ще **в контракті є такий пункт:** якщо земля не вродить, селянин нічого не платить продавцеві. Якщо такого в контракті немає, то писати можуть всі, і на всі лади, а правно це є лиш писанина.

Зобов'язує леґальний контракт, а не фата моргана порожньої обіцянки на сторінках преси. Дуже бажано знати докладно умови сплат в числах, щоб загал нарешті довідався про висоту і тягар сплат. „Умови сплат не є затяжкі для хлібороба, а радше відповідальністю і заохотою до господарки“ — нас не переконує. Бідний селянин, який обробляє мотикою „земельку“ на колоніях, аби не згинути з голоду, не потребує жадної заохоти від нікого, а тим більше від спритних продавців. Справа мала мати харитативний, а не бизнесовий характер, і ЗУДАК є харитативна, а не бизнесова організація, принаймні так зареєстрована в уряді.

Тут, ні при чому є вихвалювання самого себе пана М. ЦЕНКА, як також „поучення“, що селяни могли б пропити землю! Коли це справа допомоги бідним, то треба чесно віддати те, що зібрали з української громади бідним.

Продаж на сплати, в цьому нас не переконує.

Насувається ще одне питання: чи не було іншої пропозиції, іншого виходу, інших доріг для покращання стану бідних українців, як кам'яниста земля на горбках провінції Парана? Чи, можливо, декому залежало на продажі своєї власної землі, перед аґрарною реформою уряду Бразилії? Адже, уряд Бразилії роздає таку землю безплатно. Є вже видрукований КОМУНІКАТ Українсько-Бразилійської Фундації в Курітібі про внесення анкет на отримання землі без жадних сплат. Нам здається, що земельний комітет з Прудентополісу, очолюваний О. БАЛЬЦЕРОМ, виявив би своє християнське обличчя зменшуючи сплати за продану землю бідним українським родинам. Ініціяторам і вихвалювачам продажу землі на сплати, пропонуємо виробити 50-60 мішків чорної фасолі на кам'янистій землі Парани, щоби переконатись, що сплати не є тяжкі.

Віра Ворскло

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „НОВИХ ДНІВ“

КАНАДА:

Бурда І., Перкінсфільд	$100.00
Шафранюк М., Торонто	$56.00
Чумак Раїса, Оттава	$28.00
Ільченко А., Оттава	$22.00
Боднарчук І., Торонто	$20.00
Романишин Тетяна, Вестон	$20.00
Маслівець О., Торонто	$20.00
Козяр А., Дандес	$14.00
Томашівський В., Оттава	$13.00
Завадівська Марія, Дургам	$10.00
Шнуркова О., Пенетанґ	$10.00
Торошенко Ю., Віндзор	$8.00
Ткач І., Гамільтон	$8.00
Гончарук І., Кіченер	$8.00
Ганкевич І., Норт Йорк	$8.00
Різник А., Тандер Бей	$3.00

С.Ш.А.:

Шевельов Ю., Нью-Йорк	$50.00
Фіріщак О., Чікаґо	$10.00
Кий Ліда, Філядельфія	$10.00
Лютий І., Сомерсет	$10.00
Шембель Галина, Бінґгамптон	$10.00
Іваницький М., Саут Орандж	$10.00
Білецький А., Нью Фаєрфілд	$10.00
Якимчук В., Кю Ґарденс	$5.00

ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ:

Бендер В., Кавершам, Англія	$50.00
Кравченко В., Бури, Англія	$10.00
Мицко Я., Лоуґборо, Англія	$10.00
Микитенко М., Ньюкомб, Англія	$10.00
Костюк П., Лондон, Англія	$5.00
Гайдук М., Лондон, Англія	$5.00

ПРИЄДНАЛИ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ:

Романишин Тетяна, Вестон Кан.	1
Горгота Ада, Торонто	2

Щиро дякуємо за пожертви і приєднання передплатників.
Редакція і Адміністрація.

КОРОТКО ПРО „НОВІ ДНІ“

...Шлю грошевий переказ в сумі 30.00 дол., з цього 20.00 дол. на передплату журнала, а 10.00 на пресовий фонд.

Дуже радію, коли одержую „Нові Дні“. Скільки там міститься гарного і цікавого матеріялу! А основне — рідного й близького нашому серцю...

Бажаю Вам усім доброго здоров'я та багато успіхів з Вашої цінної праці.

Галина Шембель

Канадський Інститут Українських Студій (КІУС) в Едмонтоні

Заснований 1976 року, КІУС став важливим дослідним центром і науковим видавництвом.

Упродовж 12 років свого існування КІУС видав коло 70 добірних книжок з українською тематикою в англійській і українській мовах, а ще стільки готуються до друку.

КІУС видає англомовну ***Енциклопедію України*** в п'ятьох томах, приготовану під редакцією проф. Володимира Кубійовича.

При КІУС засновано Центр навчання української мови, який готує підручники для двомовних англо-українських шкіл на Заході Канади (4000 учнів) і для курсів українознавства (300 студентів).

Праця КІУС охоплює не тільки Канаду, але й США, Европу, Австралію та Південну Америку.

Для виконання важливих завдань і проєктів КІУС конче потребує Вашої допомоги. До кожного доляра пожертви на КІУС уряд Альберти додає два доляри! Тож жертвуйте на КІУС, а уряд Альберти збільшить Вашу пожертву втроє! Таким чином можемо істотно збагатити українську науку!

Щоб створити іменну фундацію, потрібна мінімальна пожертва $2,000; Життєпис з фотознімкою буде поміщений в „Бюлетені" КІУС; щорічні проголошення конкурсів фундацій імени дарувальників, творитимуть їм вічну пам'ять! Всі жертводавці отримають посвідки для звільнення від податку.

Просимо слати чеки від фундацій, з заповітів і особисті пожертви на адресу:

The Canadian Institute of Ukrainian Studies
352 Athabasca Hall, University of Alberta
Edmonton, Alberta T6G 2E8 Canada

Від КІУС отримаєте й каталог їхніх публікацій.

За точнішими інформаціями звертайтесь до Директора придбання фондів для КІУС Євгена Ф. Бориса: E. F. Borys, Fund Raising Chairman
16 Bracondale Hill Rd., Toronto, Ont., M6G 3P4 Tel.: (416) 656-5822

000095 3 D 18
EXPIRES: 88 12 CO

Mrs. E Litwinow
48 Yorkview Dr
Etobicoke
ON M8Z 2E9 xx39

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668
if not delivered please return to:
NOWI DNI
P.O. Box 400, STA „D"
TORONTO, ONT.
CANADA M6P 3J9

СПИСОК ОСІБ, ЯКІ ПОЖЕРТВУВАЛИ НА БУДОВУ ЦЕНТРУ КУЛЬТУРИ ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА В ОКВІЛ, ОНТ., ДО КІНЦЯ МИН. РОКУ 1,000.00 ДОЛ. АБО БІЛЬШЕ

(Продовження)

В'юненко Петро і Параскевія	$1,325.00
Василишин Омелян	2,000.00
Валер Микола і Іванна (Ст. Кетеринс)	1,000.00
Варшавський Володимир і Ніна	3,000.00
Волянюк Захар і Катерина	1,730.00
Вовкодав Федосій	1,100.00
Галик Анна (Ватерфорд)	1,000.00
Гончар Дора (Ґримсбі)	1,000.00
Гречка Наталія	5,000.00
Ґоврілюк Дан	2,000.00
Ґулка Марселя (Симко)	1,000.00
Ґураль Трохим	1,000.00
Данильченко Іван і Надія	1,000.00
Демків Роман	1,000.00
Деркач Методій і Галина	1,000.00
Дмитерко Марія	1,150.00
Деннагавер Давид і Галя	1,000.00
Дроботенко Микола	1,000.00
Дрозд Павло і Анна (Бурлінґтон)	2,000.00
Дрозд Іван і Марія	1,000.00
Дубовський Мойсей	1,000.00
Дутка Андрій і Розалія	1,000.00
Дзядик Зеніт і Віра (Віндсор)	1,075.00
Дзюба Василь (Нягара Фаллс)	1,000.00
Ємець Іван і Наталія	1,020.00
Желаїв Микола і Ірина	1,070.00
Жижела Григорій і Марія	1,260.00
Заверуха Микола і Ольга	1,225.00
Завгородний Іван і Еріка	1,000.00
Задойко Олександер	1,000.00
Зеленко Микола	2,300.00
Заяць Павло і Стефанія	2,000.00
Звірховський Олекса і Ліза	1,500.00
Ігнатюк Сава	1,000.00
Іваницька Стефанія	1,400.00
Іваницький Василь і Марія	2,920.00
Іваницький Степан	1,000.00
Іванишин Василь і Олена	1,000.00
Йонґман Петро і Надя	1,070.00

(Далі буде. Подбайте щоб і Ваше прізвище було на цьому списку).

OVER 30 YEARS OF SERVICE

CHOLKAN

ПОНАД 30 РОКІВ ПОСЛУГ

КУПНО, ПРОДАЖ та ОЦІНКИ РЕАЛЬНОСТЕЙ
R. CHOLKAN & CO. LTD., REALTOR
Real estate — Appraisals
ЦЕНТРАЛЬНЕ БЮРО:
527 Bloor St. W., Toronto, Ont., M5S 1Y5 (416) 532-4404
OTHER BRANCHES:
2336 Bloor St. W., Toronto, Ont., M6S 1P3 763-5555
5302 Dundas St. W., Etobicoke, Ont, M1B 1B2 236-2666
Main St., Port Sydney, Ont, P0B 1L0 (705) 385-2983

У ВИДАВНИЦТВІ „НОВІ ДНІ" МОЖНА КУПИТИ ТАКІ КНИЖКИ

Анатоль Юриняк, КРИТИЧНИМ ПЕРОМ ч. II (ціна з персилкою)	$10.00
Дм. Чуб, Живий Шевченко. Вид. 3	10.00
Іван Бережний, УКРАЇНСЬКА МОВА (початкова граматика ч. 1)	3.50
Дмитро Кисилиця, ГРАМАТИКА ч. 2 (синтакса)	5.00
Т. Шевченко, ВИБРАНІ ВІРШІ	2.00
Володимир Винниченко, МІЖ ДВОХ СИЛ (драма на 4 дії)	2.00
Dmytro Chub, WEST OF MOSCOW (анг. мовою)	6.50
Дм. Чуб, В ЛІСАХ ПІД ВЯЗЬМОЮ	6.50
Гелій Снєгіров, НАБОЇ ДЛЯ РОЗСТРІЛУ (з пересилкою)	20.00
Петро Волиняк, ПОГОВОРИМО ВІДВЕРТО (з пересилкою)	12.75
Докія Гуменна, ВНУКИ СТОЛІТНЬОГО ЗАПОРОЖЦЯ (з пересилкою)	5.00
Петро Волиняк, ЛАНИ (чит)	3.00
ДНІПРО (чит)	3.00
Григорій Сірик, ФАКТИ І ПОДІЇ	10.00
ПІД СОНЦЕМ ОБЕЗДОЛЕНИХ (т.2,3; 4-й і 5-й) по	10.00
Ол. Хахуля АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ У ПАЗУРЯХ ЧЕКІСТІВ	12.00